

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**DEVLET İLKOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN SURİYELİ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINI
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA ANİS

GAZİANTEP
EYLÜL 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**DEVLET İLKOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN
SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA ANİS

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

GAZİANTEP
EYLÜL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı : Rana Anis

Üniversite : Gaziantep Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı ve Program: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tezin Başlığı: Devlet İlkokullarında Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Tezin Savunma Tarihi : 27/ 09/2019

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr .Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans veya Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

(Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU)
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Dr.Öğr.Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Dr.Öğr.Üyesi Bülent DÖŞ

Doç.Dr.Yavuz TOPKAYA

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Dr.Öğr.Üyesi .Erhan TUNÇ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığıım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı:Rana ANİS

Öğrenci Numarası:201568692

Tezin Savunma Tarihi:27/09/2019

ÖZET

DEVLET İLKOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

ANİS, Rana

Yüksek Lisans Tezi,

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Eylül-2019, 105 sayfa

Bu çalışmada; ilkokullarında eğitim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni ile oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Gaziantep ilinin Şahinbey ilçesine bağlı bir ilkokulda eğitim veren 25 Türk öğretmen ve eğitim gören 25 Suriye uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Öğretmenlerden ve öğrencilerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmamızın kuramsal çerçevesi ilgili literatürün araştırılması sonucu oluşturulan on iki tema üzerine oturmaktadır. Araştırma sonunda elde ettiğimiz bulgulara göre, Türk ilkokullarında eğitim gören Suriye uyruklu öğrencilerin en fazla yaşadıkları problemin iletişim sorunu olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, Suriye uyruklu öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için ilkokul eğitimi öncesinde Türkçe dili eğitimi vermenin öğrencilerin başarılarını arttıracakını düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeleri: Eğitim, akademik başarı, yabancı dil, sığınmacı öğrenciler

ABSTRACT**INVESTIGATION OF THE FACTORS
AFFECTING THE ACADEMIC
ACHIEVEMENT OF SYRIAN STUDENTS
STUDYING IN STATE PRIMARY SCHOOLS**

ANIS, Rana

Master Thesis,

Department of Educational Sciences

Education Programs and Teaching

Thesis Advisor: Assist.Prof.Dr. Recep KAHRAMANOĞLU

September-2019, 105 pages

In this study; the aim of this study is to determine the factors affecting the academic achievement of Syrian students in Turkish primary schools. The research was created with a case study design, one of the qualitative research designs. The study group consists of 25 Turkish teachers and 25 Syrian students studying in a primary school in Şahinbey, Gaziantep. Data were collected by interview technique. The data obtained from teachers and students were analyzed by content analysis method. The theoretical framework of our study is based on twelve themes which are formed by researching related literature. At the end of the research, it was determined that the most common problem among Syrian students studying in Turkish primary schools was communication problems. Therefore, in order to increase the academic achievement of Syrian students, we think that providing Turkish language education before primary education will increase the students' success.

Keywords: Education academic achievement, foreign language, asylum seekers students

ÖNSÖZ

Genellikle, göç etmek insanları olumsuz yönde etkilemektedir. Bireylerin çalışma hayatına katılmalarını ve üretime katkı sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu sorunla karşılaşan göçmenlerin sosyal hayata uyum sağlamalarında bazı güçlükler ve psikolojik problemler görülmektedir. Bu araştırmanın amacı; ilkokul çağındaki Suriyeli öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında bulunan devlet okullarındaki akademik başarı düzeylerini etkileyen faktörleri öğretmen ve öğrenci görüşlerinin de yer aldığı bir araştırma ile ortaya koymaktadır.

Yüksek lisans tezim süresince öneri ve katkılarıyla çalışmama yön vererek her daim yanımda olan tez danışman hocam Sayın Dr.Öğr.Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU'na içtenlikle teşekkür ederim.

2019

Rana ANİS

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	iv
ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırma Hedefleri.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	7

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Kavramına Genel Bakış.....	8
2.1.1. Göç ve İltica ile İlgili Tanımlar.....	8
2.2. Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler	10
2.2.1. Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerle İlgili Rakamlar	10
2.2.2. Türkiye’ de Geçici Koruma Altındaki Sığınmacılar:	11
2.2.3. Kampların Dışındaki Sığınmacılarla İlgili Bilgi ve Gelişmeler.....	14
2.3. Türkiye’ye Sığınan Suriyelilerin Eğitimi	16
2.3.1. Bir “Hak” Olarak Mülteci Eğitimi	16
2.3.2. MEB’in Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Eğitimini Düzenleme Çabaları	17
2.3.3. Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları	24
2.3.4. Türk Eğitim Sistemi ve Yabancıların Türk Eğitim Sistemine Kayıt Kabul Koşulları.....	25
2.3.5. Millî Eğitim Bakanlığının Suriyelilere Türkçe Öğretme Çabaları.....	27
2.4. Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Mevcut Durum.....	30
2.4.1. Suriyelilerin Eğitiminde Birinci Alternatif: Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) .	30
2.4.2. Suriyelilerin Eğitiminde İkinci Alternatif: Devlet Okulları	33
2.4.3. Özel Okullar	35
2.5. Devlet Okullarındaki Süreçlerin Yönetimi Konusunda Karşılaşılan Zorluklar	36
2.5.1. Eğitime Erişim ve Uyum.....	36
2.5.2. Dil Sorunu	37
2.5.3. Okul-Aile İş birliği Sorunları	37
2.5.4. Koordinasyon Eksikliği.....	38
2.5.5. Çocuk İşçi Sorunu	38
2.5.6. Suriyeli Öğrencilerin Akranlarıyla İlişkisi	39
2.6. İlgili Araştırmalar	40
2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	40
2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:	42

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	45
--------------------------------	----

3.2. Çalışma Grubu.....	45
3.3. Veri Toplama Aracı.....	48
3.4. Veri Toplama Süreci	49
3.5. Veri Analiz	49
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	50

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular	51
4.1.1 Suriyeli Öğrencilerin Türk Okullarında Öğrenim Görmesi Hakkındaki Görüşleri	51
4.1.2 Suriyeli Öğrencilerin Türk Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar	53
4.1.3. Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler	55
4.1.4. Suriyeli Öğrencilerin Ailelerinin Eğitim Sürecine Katılımı	56
4.1.5. Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Artırılmasına İlişkin Çözüm Önerileri	59
4.1.6. Suriyeli Öğrencilere Farklı Uygulama Yapılmasına İlişkin Görüşler	60
4.1.7. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrenciler ile İletişim Sorunlarına İlişkin Çözümleri ..	62
4.1.8. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrenciler ile İletişim İçin Profesyonel Çevirmen Önerisine İlişkin Görüşleri	63
4.1.9. Ailenin Ekonomik Durumunun Suriyeli Öğrencinin Akademik Başarısını Etkilemesine İlişkin Öğretmen Görüşleri	64
4.1.10. Öğretmenlerin Özel Ders Alınmasına İlişkin Görüşleri	67
4.1.11. Ders Öğretim Programlarının Suriyeli Öğrenci Seviyesine Uygunluğu	68
4.1.12. Takviye Türkçe Ders Almasına İlişkin Görüşler	69
4.2. Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular	70
4.2.1. Öğrencilerin Okula Başlamadan Önce Türkçe Bilme Durumları	70
4.2.2. Ailenin Türkçe Bilme Durumları	71
4.2.3. Özel Ders Alma Durumları	71
4.2.4. Suriyeli Öğrencilerin Türk Arkadaşları ile İlişkileri	72
4.2.5. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilere Karşı Davranışları	73
4.2.6. Velilerin Toplantılara Katılma Durumları	74
4.2.7. Derste Öğretmenin Söylediğini Anlama	75
4.2.8. Öğrencilerin Ödevlerini Yapma Durumu	76
4.2.9. Öğrencilerin Okul Faaliyetlerine Katılma Durumu	76

4.2.10. Yakın Zamanda Suriye’ye Dönme Düşüncesi	77
4.2.11. Geçen Yıl Türk Okuluna Gitme Durumu.....	78
4.2.12. Okul Başarısını Artırmaya İlişkin Düşünceler	78
4.3. Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	80
4.3.1. Akademik Başarıya İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri	80

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma.....	83
--------------------	----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	90
6.2. Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	91
6.3. Öneriler.....	92

KAYNAKLAR	94
------------------------	-----------

EKLER.....	101
-------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	105
----------------------	------------

VITAE.....	105
-------------------	------------

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Türkiye'de ikamet eden Suriye uyruklu sığınmacıların sayısı.....	10
Tablo 2.2. Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı.....	12
Tablo 2.3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı.....	16
Tablo 2.4. Geçici Eğitim Merkezleri Haftalık Ders Çizelgeleri.....	22
Tablo 2.5. Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Telafi Eğitimi Çerçeve Öğretim Programı.....	28
Tablo 2.6. 2014-2018 Yılları Arası Türkçe Eğitimi Alan Suriyeli Kursiyerler.....	29
Tablo 2.7. Sınıf Seviyelerine Göre Okullaşma Sayı ve Oranları.....	34
Tablo 3.1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	46
Tablo 3.2. Öğrencilerin Demografik Özellikleri.....	47
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Türk Okullarında Okumasına İlişkin Görüşleri.....	51
Tablo 4.2. Suriyeli Öğrencilerin Eğitimsel Zorluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	53
Tablo 4.3. Suriyeli Öğrencisinin Akademik Başarısını Etkileyen Sorunlara İlişkin Görüşler.....	55
Tablo 4.4. Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Sürecim Katılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	57
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyini Yükseltmek İçin Çözüm Önerileri.....	59
Tablo 4.6. Suriyeli öğrencilere Farklı Uygulama Yapılmasına İlişkin Görüşler.....	60
Tablo 4.7. Suriyeli Öğrenciler ile İletişim Çözümlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	62
Tablo 4.8. Öğretmenle Beraber Profesyonel Çevirmen Olmasına İlişkin Görüşler.....	63

Tablo 4.9. Suriyeli Ailenin Ekonomik Durumunun Suriyeli Öğrencisinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşler.....	65
Tablo 4.10. Suriyeli Öğrencinin Özel Dersler Alırken, Akademik Başarı Oranının Arttığını İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	67
Tablo 4.11. Ders Öğretim Programlarının Suriyeli Öğrenci Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	68
Tablo 4.12. Takviye Türkçe Ders Almasına İlişkin Görüşler.....	69
Tablo 4.13. Okula Gitmeden Önce Türkçe Bilme.....	70
Tablo 4.14. Ailenin Türkçe Bilme Durumu.....	71
Tablo 4.15. Okuldan Sonra Özel Ders Alınma Durumu.....	71
Tablo 4.16. Suriyeli Öğrencilerin Türk Arkadaşları ile İlişkileri.....	72
Tablo 4.17. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilere Karşı Davranışları.....	73
Tablo 4.18. Velilerin Toplantılara Katılma Durumları.....	74
Tablo 4.19. Derste Öğretmenin Söylediğini Anlama.....	75
Tablo 4. 20. Öğrencilerin Ödevlerini Yapma Durumu.....	76
Tablo 4. 21. Öğrencilerin Okul Faaliyetlerine Katılma Durumu.....	77
Tablo 4.22. Yakın Zamanda Suriye'ye Dönme Düşüncesi.....	78
Tablo 4. 23. Geçen Yıl Türk Okuluna Gitme Durumu.....	78
Tablo 4.24. Okul Başarısını Arttırmaya İlişkin Düşünceler.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	11
Şekil 2.2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 ile Göre Dağılımı.....	13
Şekil 2.3. 2014- 2018 Yılları Arası Suriye Uyruklu Vatandaşların Genel Kurslara Katılım Durumu.....	29
Şekil 2.4. Türkiye’deki Tüm Yabancı Öğrencilerin Sayısı.....	31
Şekil 2.5. Suriyeli uyruklu sığınmacılardan kayıtlı toplam öğrenci sayısı.....	31
Şekil 2.6. Okula kayıtlı öğrenci sayısı.....	34
Şekil 4.1. Akademik Başarı Konusunda Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri.....	80
Şekil 4.2. Öğretmenlerin Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması.....	81
Şekil 4.3 Velilerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri.....	82

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD	T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
GEM	Geçici Eğitim Merkezi
GİGM	T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HRW	İnsan Hakları İzleme Örgütü
OM	Uluslararası Göç Örgütü
MEB	T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
MPI	Göç Politikası Enstitüsü
ÖDSGM	Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü
SETA	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SGM	Strateji Geliştirme Başkanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TEDMEM	Türk Eğitim Derneği
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YÖBİS	Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı; ilkokul çağındaki Suriyeli öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında bulunan devlet okullarındaki akademik başarı düzeylerini etkileyen faktörleri öğretmen ve öğrenci görüşlerinin de yer aldığı bir araştırma ile ortaya koymaktadır.

Genellikle, göç etmek insanları olumsuz yönde etkilemektedir. Bireylerin çalışma hayatına katılmalarını ve üretime katkı sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu sorunla karşılaşan göçmenlerin sosyal hayata uyum sağlamalarında bazı güçlükler ve psikolojik problemler görülmektedir. Eski zamanlardan beri, bazı insanlar refah seviyesini artırmak, daha iyi sosyo-ekonomik koşullara sahip olmak, iyi bir eğitim almak gibi sebeplerden dolayı göç ederken, bazı insanlar da çatışmadan, zulümden veya terörden kaçmak için başka ülkelere göç etmektedirler.

Suriye'de savaş 2011 yılında başlamıştır. Savaşta, milyonlarca insan ölmüştür, milyonlarca insan geride evini, akrabalarını, en önemlisi vatanını bırakıp kaçmak zorunda kalmıştır. Savaşın başından itibaren milyonlarca mülteci, savaş mağdurlarına kapılarını açan ve dünyanın en çok mülteci barındıran ülkesi konumuna geçen Türkiye'ye akın etmiştir. Türkiye'ye ulaşan yoğun göç dalgası, haliyle sorunları da beraberinde getirmiştir. Türkiye, göçten kaynaklanan bu sorunları çözmek için yeni politikalar benimsemektedir. Olayın Suriyeli mülteciler tarafından yansımalarına bakacak olursak, tanımadığı, bambaşka bir toplumda tutunmaya çalışan bu insanlar, birçok sorunla karşılaşmaktadır. Tabii, bu sıkıntılardan en çok etkilenen çocuklardır. Birleşmiş Milletler 'in 2013 verilerine göre, göçmenlerin %22,9'u 0-19 yaş aralığında bulunmaktadır ve bu sayı sürekli artmaktadır. Mülteci çocuklar, ayrımcılık, ekonomik

kaygılarla paralel gelişen gelecek kaygısı, sosyal ve kültürel uyumsuzluk gibi her gün birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Mülteci çocukların karşılaştığı en önemli sorunlardan biri eğitim alanında yaşadıkları sıkıntılardır. Mülteci çocukların Türkiye'de karşılaştıkları en önemli sorunlarından biri de dil sorunudur. Dil bariyeri, okulda, sosyal ve kültürel yaşamda mültecilerin tecrit edilmesine sebep olmaktadır (Erdem, 2017).

Türkçe öğretmenlerinin Suriyeli çocuklara eğitim verirken zorlandıklarını, bu çocukların eğitimleri için öğretmenlerin özel bir planlarının olmadığını ve bu çocuklar hakkında çok az şey bildiklerini belirtmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada Suriyeli çocukların tecrübe ettikleri sorunları tanımlamak, incelemek ve akademik ilerlemelerinin önündeki engelleri saptayarak farklı çözümler bulmak amaçlanmaktadır. Ülkesini, Suriye'yi yeniden inşa edebilecek bir nesil oluşturmak ve bu neslin, eğitimden mahrum kalması durumunda Türkiye için tehdit teşkil edeceğini göz önünde bulundurarak, Suriyeli çocukların iyi bir eğitim-öğretimden geçerek Türkiye'ye faydalı olmalarını sağlamak hedeflenmektedir (Akman ve Kardeş, 2018) .

1.1.Problem Durumu

Suriye'deki iç savaş Suriye nüfusunun yarısından fazlasını yerinden etmiştir. Siviller hem Suriye içinde güvenli bölgelere hem de Lübnan, Türkiye, Ürdün, Irak ve Mısır gibi komşu ülkelere, göç etmek zorunda kalmıştır. Bu ülkeler, bu büyük insani dramı önlemek için kapılarını mültecilere açmışlardır (Culbertson, Constant, 2015). Suriye'de olaylar 2011'de başlamıştır ve savaş, hızla tüm ülkeye yayılmıştır. Bu durum Suriyelileri, canlarını kurtarmak ve çocuklarını korumak için ülkelerini terk etmeye mecbur bırakmıştır (Nur Emin, 2016). Türkiye, savaşın patlak verdiği ilk günden bu yana, Suriyeli mülteciler için sahip olduğu tüm olanakları kullanarak mültecilere başta insani yaşam şartları sağlamak üzere çeşitli imkânlar yaratmış, mültecilerin yaşam şartlarını iyileştirmek için de ciddi altyapı yatırımları yapmıştır ve hala yapmaktadır. Bu tarihten itibaren Türkiye, mültecilere daha geniş haklar sunabilmek için tüm imkânları kullanmaya devam etmektedir. Mülteciler için ilk ve en önemlisi yaşama hakkıdır (Kağnıcı, 2017). Türkiye'nin açık kapı politikası sayesinde, milyonlarca Suriyeli mülteci Türkiye'ye sığınmıştır. Türkiye'ye sığınan bu mültecilerin evleri bombalanmış,

yıkılmış veya hasar görmüş durumda olup, kendi ülkelerinde yaşayacakları bir yer kalmamıştır. Siyasi sebeplerden ülkesinde kendini güvende hissetmeyen mültecilerin kısa süre içinde ülkelerine dönemeyecekleri öngörülmektedir. Bu yüzden, bu duruma uyum sağlamak ve bu sorunla başa çıkmak için uzun vadeli politikalar belirlemek gerekmektedir. Elbette, akla ilk gelen sorunlardan biri mülteci çocukların eğitimidir. Suriyeli mültecilerin yarısı okul çağında olduğundan eğitimin önemi bir kat daha artmaktadır. Suriye’de savaşın şiddeti hala artmakta ve bu durum Türkiye’deki Suriyelilerin sayısının günden güne artmasına neden olmaktadır. Bu nedenden dolayı, eğitim sorununun çözülmesi gerekmektedir (Nur emin, 2016). Suriyelilerin eğitilmesi konusu, Suriye toplumunun ve ev sahibi ülkelerin geleceğini etkileyeceği için önemli bir sorundur. Suriyeli mülteci çocukları yetiştirmeye yönelik tüm çabalara rağmen, Suriyelilerin eğitiminde hala birçok sorun bulunmaktadır. Özellikle Suriyeli ailelerin ekonomik durumlarının iyi olmaması ve çocukların ailenin geçimini sağlamak için çalışmak zorunda olması çocuğun eğitim hakkını elinden almaktadır. Okula belli bir süre ara vermek zorunda kalan ve bu durumdan kimseye bahsetmek istemeyen çocuklar zor durumda kalmaktadırlar (Kağnıcı, 2017). UNICEF raporuna göre, iç savaş başlamadan önce, Suriye’de ilkokullara gidenlerin oranı yüzde 99, ortaokula gidenlerin oranı yüzde 82’ydi. Erkek ve kızlar arasında oransal fark yoktur. Ancak Suriye’deki savaş sebebiyle eğitim alamayan neredeyse 3 milyon Suriyeli çocuk bulunmaktadır. (Save The Children) Örgütün tahminlerine göre, eğer Suriyeli çocukların okula gitme oranı düşmeye devam ederse, şu anda olduğu gibi Suriye ekonomisinin ciddi bir krizle karşı karşıya kalacağını ve bu durumun maliyetinin yıllık 2,18 milyar dolar olarak hesaplandığını söylemek mümkündür. Ayrıca Suriyelilerin ülkelerine dönmeye karar vermeleri durumunda eğitimden mahrum kalan çocuklar, ülkelerinde düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalabilmektedir.

Eğer bu insanlar başka bir yerde yaşamaya karar verirlerse, yapılacak sosyal yardımlar devlete maliyet olarak yansıyacak ve göç ettikleri ülkeni ekonomisine zarar vereceklerdir. Suriyelilerin eğitim alması, erken evlilik, toplumla uyumsuzluk gibi sorunları azaltacak maddi kazanç, dolayısıyla daha iyi bir gelecek imkânı verdiği için yeni fırsatlar sağlayacaktır (Gee, 2015). Suriyelilerin eğitim alanında dil bariyeri ilk sırada olmak üzere birçok problem yaşadığı bilinmektedir. Mülteci çocukların özellikle

devlet okullarında eğitim alması, okullarda bazı sorunlara yol açmaktadır. Oysaki tecrübe edildiği üzere eğitim kurumlarında çok katmanlı ciddi sıkıntılar görülmektedir. Bir yanda Türkiye’de eğitime devam etmek zorunda olan Suriyeli çocuklar ve ebeveynlerinin endişeleri, öte yanda eğitim veren kurumlardaki idareciler, öğretmenler ve Türk velilerin endişeleri sorunun çift yönlü doğasını yansıtmaktadır. Eğitim kurumlarında verimli bir eğitim öğretim ortamının sağlanması için Türk ilkokullarında öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin bilinmesi gerekmektedir. Okullarda doğru işleyen bir eğitim sistemi oluşturmak hem öğrencilerin bir parçası olacakları toplum hem de Suriyeli öğrenciler için önemlidir. Akademik başarı için yapılan teorik tanımların ortak yönleri aşağıda belirtilmiştir.

Başarı, planlanan hedefe erişme ve kendisinden bekleneni elde etme becerisi olarak tanımlanabilmektedir. Başarının eğitim yönünü ele alırsak; hedeflenen program ile uyumlu davranış kalıplarını başarı olarak niteleyebilmektedir. Çalışmaları incelediğimizde, yapılan tüm çalışmalar Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında yaşadığı zorluklardan biri olan dil engelinin varlığını kanıtlamaktadır. Ancak Suriyeli öğrenciler dil sorunu dışında farklı problemler de yaşamaktadır. Dil ise karşılaşılan en önemli sorunlardan sadece biridir. Bu nedenle Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarının daha da kötüleşmesinin önüne geçmek, öğretmenler ve yöneticilerin yükünü hafifletmek için Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin incelenmesi gerekmektedir. Okullarda, sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturmak için Türk okullarında okuyan öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörleri bilmek gerekmektedir. Mülteci çocuklara ve genel olarak tüm çocuklara fayda sağlamak amacıyla eğitim sistemini değiştirmek için devletin maddi yükünü hafifletmek yerinde olacaktır.

Akademik başarı, bir hedefe ulaşmak ve bu hedefe ulaşmak için çaba göstermek olarak tanımlanır; dolayısıyla başarı bu hedefe hizmet eden bir dizi davranış ve eylem silsilesidir. Okuldaki akademik başarı, öğretilen derslere çalışmak, öğretmenlerin takdirini kazanmak ve dönem boyunca yapılan sınavlarda yüksek not almak, kısa sürede akademik başarı olarak adlandırılan beceri ve bilgi edinimidir (Sarier, 2016),

Bu araştırma, “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunu Destekleme Projesi (PICLES)” kapsamında, Türk ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu

belirlemeyi, Suriyeli çocukların devlet okullarında birlik ve beraberlik içinde eğitim görmesini, eğitime etkin katılımını ve mümkün olan en üst düzeyde gelişim sağlamasını amaçlamaktadır. “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunu Destekleme Projesi”nin uygulanmasından sonra Suriyeli öğrencilerin ve ailelerinin karşılaştığı birçok sorun ortaya çıkacaktır. Bu çalışmada, Türk ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler nelerdir sorusuna cevap aranacak, konuyla ilgili sorunlara çözüm önerileri sunulacaktır. Aynı zamanda, asıl araştırma sorusuna bağlı kalarak, aşağıda bahsi geçen alt sorunlara da çözüm bulunmaya çalışılacaktır.

Çalışmamızdaki alt sorunlar:

1. Öğretmenlere göre öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler nelerdir?
2. Öğrencilere göre kendilerinin akademik başarılarını etkileyen faktörler nelerdir?

1.2. Araştırma Hedefleri

Yürütülen bu araştırmanın hedefi; Gaziantep’te eğitim alan Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemektir. Böylelikle Suriyeli öğrencilerin yaşadığı sorunlar gün yüzüne çıkarılmış olacak; Türkiye’de eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için gerekli olan bilgi kazanılmış olacaktır. Araştırmanın sonunda elde edilen veriler, Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecini geliştirmek, öğrencilerin ve öğretmenlerin yaşadığı sorunları azaltmak için katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

2016-2017 öğretim yılından bu yana 1, 5 ve 9. Sınıftaki öğrencilerin kaydının GEM’lerden alınıp devlet okullarına verildiğini, GEM’lerde ilköğretim seviyesinde haftalık 30 saat verilen dersin 15 saatinin; lise düzeyinde ise 35 saatin 15 saatinin Türkçe öğretimine ayrıldığını vurgulayan bu sistem, Suriyeli çocukların Türk okullarında akranları ile öğrenim görme sürecine ivme katması bakımından olumludur. Öte yandan diğer derslere yetersiz süre kalmasından dolayı bazı problemlere kapı aralamaktadır. Bu yüzden bu araştırma, eğitimin önemli konularından birine değinmektedir. Hiç şüphe yok ki, Suriyeliler tüm kurumlarda bir tür uyum sorunu ve kültür çatışması ile karşı karşıya

kalmaktadır. Okul bu sorunların yaşandığı kurumlardan biridir. Bu nedenle, eğitime özen göstermeli ve Suriyelilerin okulda karşılaştığı sorunları çözmek için çalışmamız gerekmektedir. İş hayatında gerekli nitelik ve donanımları edinmeden iş hayatına başlayan Suriyeli gençler düşük ücretli işlerde çalışmak mecburiyetinde kalmaktadır. Bu da, eğitimden mahrum bireylerin yarınlara karşı olumsuz tutum takınmalarına ve fakirlikle yüzleşmelerine sebep olmaktadır. İyi bir eğitim, Suriyelilerin hayata tutunmaları, yaşadıkları ülkelerde kendilerine yeni bir yaşam inşa etmeleri ve yarınlara için umut beslemeleri bakımından oldukça mühimdir. Bu çalışma, Suriyeli mültecilerin akademik başarılarını ve okulda sunulan imkânlardan daha fazla faydalanmalarını sağlayan birkaç çalışmadan biri olması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada, sorunlar tüm açılardan ele alınmaya ve çözüm bulunmaya çalışılacaktır. Araştırma, okul çağındaki çocukların eğitim-öğretimden nasıl faydalanacağına ışık tutmaktadır. Buna ek olarak, eğitim marifetiyle Suriyeli çocuklar, Türk toplumu ile daha iyi kaynaşacak, Türkiye'nin iş gücüne ve kültür hayatına dâhil olacaktır. Okuldan mahrum kalmaları ve nitelikli eğitim alamamaları, çocukların yarınlara dair ümitlerinin tükenmesine, sosyal sorunların temelli hale gelmesine, Suriyeli çocukların ötekileştirilmesine, içe kapanmasına ve çeteleşmesine neden olma ihtimali taşımaktadır. Ayrıca, bu araştırma şimdiye kadar yapılan araştırmalarda yeterince değinilmeyen konulardan birini ele almaktadır. Bu araştırmanın sonuçları eğitim sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunacak ve Suriyelilerin öğretim sürecinin geliştirilmesinde faydalı olacaktır. Ek olarak, bu çalışmada tarafsızlık gözetilmiş, araştırmanın örneklemi oluşturan bireylerin görüşleri yakından incelenmiş ve ifade ettikleri tüm zorlukları kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmacı, bu çalışmanın devlet kurumları ve sivil toplum örgütleri için faydalı bir geri bildirim olacağını düşünmekte ve Türkiye'deki Suriyeli çocuklar için gerekli kararların alınması ve uygulanmasına katkı sağlamasını hedeflemektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu çalışmada aşağıda verilen varsayımlar yer alır.

1. Araştırmaya dâhil olan çalışma grubunun, yöneltilen sorulara doğru cevap verdiği varsayılmaktadır.
2. Araştırma için belirlenen kişilerin geneli yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmada aşağıda belirtilen sınırlılıklar vardır.

1. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde bulunan devlete bağlı bir ilkokulda çalışan 25 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.
2. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde yer alan devlete bağlı bir ilkokulda 3. ve 4.sınıf seviyesinde eğitim gören 25 öğrenci ile sınırlıdır.
3. Araştırmada yer alan veri elde etme araçlarından toplanan verilerle sınırlıdır.
4. Araştırmanın süresi, 2017–2018 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır

1.6. Tanımlar

İlkokul: Çocukların okul öncesi eğitiminden sonra başlayacağı ve ortaokula geçinceye kadar devam edeceği temel eğitim kademesidir.

Akademik başarı: Okulda öğretilen derslerde geliştirilen, öğretmenlerin takdirini kazanan notlarla, sınav sonuçlarıyla ya da her ikisiyle birlikte belirlenen vasıflar veya elde edilen bilgilerin yansıması olan “akademik başarı” kastedilmektedir (Sarier, 2016).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Kavramına Genel Bakış

2.1.1. Göç ve İltica ile İlgili Tanımlar

Her yıl birçok insan ülkelerinden çok farklı kültürler ve gelenekler barındıran ülkelere göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Böylece yeni bir ortama, bambaşka bir kültüre uyum sağlamak durumunda kalmaktadır. Göç ister gönüllü ister gönülsüz olsun istenmeyen nedenlerle insanın kendi vatanını bırakarak başka ülkelere taşınıp orada hayatına devam etmesi anlamına gelmektedir (Ziya, 2012). Zamanla mülteci, göçmen ve sığınmacı kavramları arasında karışıklık meydana gelmiştir. Bu nedenle, bu kavramların her birini netleştirmek gerekir. Mülteci; ırkı, dini, milliyeti ve siyasi görüşü nedeniyle ülkesinden göç etmek veya belirli bir gruba ait olmak zorunda kalan, ülkesinde güvende olmayan ve ülkesine geri dönmekten korkan kişidir. Sığınmacı; ırkı, dini veya belirli bir siyasi gruba mensup olduğu için zulme maruz kalmaktan korkan bu sebeple ülkesinden göç etmek zorunda kalmış ve bu şartlar nedeniyle ülkesinde güvende olmayan kişidir. Sığınmacılar ve mülteciler arasındaki farka gelince; sığınmacı, mülteciyle aynı özellikleri taşıyan ancak iltica ettiği ülkedeki mültecilere sunulan hizmetlerden yararlanamayan kişilerdir. Göçmen; zulme veya korkuya maruz kalmadan ülkesini öz motivasyonla terk eden ve ekonomik durumunu iyileştirmek için göç eden kişidir. Bu kişi istediği zaman ülkesine geri dönebilmektedir (Akkaş, 2005). Göçmenler ekonomik nedenlerle iş bulmak ve çalışmak için ülkelerinden ayrılmakta ve gönüllü göç etmektedirler.

Ancak göçmenler mültecilere ve sığınmacılara verilen hizmetlerden yararlanamazlar. Mülteciler, göçmenler ve sığınmacılar arasında bazı farklılıklar vardır. Bu farklılıklar göç nedeni, göç amacı ve göç yöntemi olarak sınıflandırılabilir. Göçün sebeplerinden bahsederek; mültecinin bir şeyden korktuğu için ülkesinden ayrıldığını veya ülkesinde adaletsizliğe ve baskıya maruz kaldığını söyleyebilmektedir. Göçmen, ülkesinde bulunmayan imkânlarla kavuşma arzusuyla ekonomik durumunu iyileştirmek için gönüllü olarak ülkesinden göç etmektedir. Mülteci ile göçmen arasındaki farkı göçün amacı açısından karşılaştırmak istersek; mültecinin, ülkesini korkudan dolayı terk ettiğini, göçmenin ise ülkesini, daha iyi ve daha istikrarlı koşullarda yaşama arzusuyla terk ettiğini söyleyebilmektedir. Bir mülteci ile göçmen arasındaki farkı açıklığa kavuşturmak için mültecinin, ülkesini zor şartlar dolayısıyla ani ve plansız bir şekilde terk ettiğini ve başka ülkeye ulaşmak için yasa dışı sayılabilecek yollara başvurduğunu söyleyebilmektedir.

Göçmen ise ülkesinden göç etmeden önce kararını yeniden düşünmek için daha fazla zamana ve fırsata sahip olmaktadır. Bu tanımların ardından mülteci, göçmen ve sığınmacı terimlerini ayırt etmemiz kolaylaşmıştır (Ziya, 2012).

Türkiye'ye gelen Suriyeli mülteciler, kamuoyunu meşgul eden önemli konulardan biridir. Bu nedenle Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin durumu 1951 tarihli “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi”nde yer alan maddelerle paralellik göstermektedir. Bu sözleşme, Avrupa'dan göç edenlere mülteci statüsü verirken Avrupa dışından göç edenlere “sığınmacı” statüsü vermektedir. Bundan dolayı, Türkiye'ye gelen Suriyeliler “mülteci” statüsünde kabul edilmeyip “sığınmacı” statüsünde muamele görmektedir.

1994 yılında Türkiye, sığınma ve iltica tanzimini için İltica ve Sığınma Yönetmeliği çıkartmıştır. Bu yönetmelik, Suriyelilere “geçici koruma” sağlamış ve bu sayede Suriyeliler Türkiye'de belirli bir süre için geçici oturma izni almışlardır. Suriyeliler, başka bir ülkede mülteci olarak kabul görülene kadar Türkiye'de geçici sığınma statüsünde kalabilmektedir. Geçici koruma statüsü Suriyelilerin Türkiye'ye

pasaportsuz giriş yapmalarını sağlamıştır. Geçici koruma, uluslararası arenada hukuka ve insani değerlere uygun kabul edilmiştir (Kap, 2014).

2.2 Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler

2.2.1. Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerle İlgili Rakamlar

Arap ülkelerinde, Arap baharı ismiyle yayılan halk hareketi Tunus'ta başlamıştır. Ardından Mısır ve Libya'ya sıçradı ve en son Suriye'ye ulaşmıştır. Bu halk hareketleri bazı rejimleri ortadan kaldırmıştır. Fakat hala Suriye'de olduğu gibi iktidarını devam ettiren rejimler vardır. Suriye'de etkili olan bu halk hareketleri sonucunda olaylar uzun süre devam etmiş, iç savaş başlamış ve bunun sonucunda Suriye'den göç başlamıştır. Türkiye, Suriyeli mültecileri kabul eden ülkelerden biridir. İki ülkenin sınır komşusu olmasının bunda payı büyüktür. Suriye-Türkiye sınırı yaklaşık 877 kilometre uzunluktadır. Cilvegözü sınır kapısından Hatay'a geçilmesiyle başlayan göç hareketi dört buçuk yıl boyunca tüm Türk vilayetlerine aralıksız sürmüştür (Çoltu ve Öztürk, 2018).

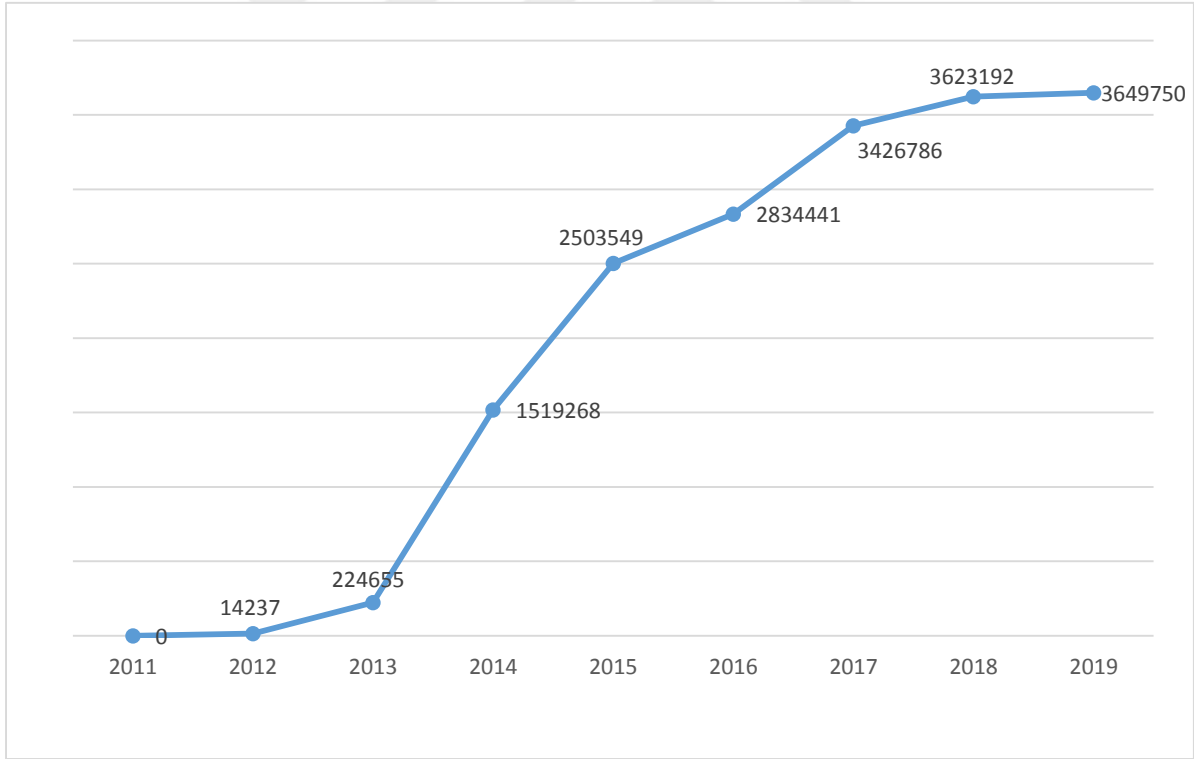
İçişleri Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 20 Aralık 2018 yılında Suriyelilerin sayısının 3 milyon 618 bin 624 kişi olduğunu belirtmiştir. Bu sayının 1 milyon 963 bin 553'ü erkeklerden, 1 milyon 655 bin 71'lik kısmı da kadınlardan oluşmaktadır. Geçen ay erkeklerin sayısı 13 bin 371 kişiye yükseldi, kadınların sayısı ise 11 bin ve 21 kişi artmıştır.

Tablo 2.1. Türkiye'de ikamet eden Suriye uyruklu sığınmacıların sayısı

Yaş Aralığı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	280 bin 597	261 bin 930	542 bin 527
5-9	255 bin 158	240 bin 257	495 bin 415
10-14	200 bin 11	185 bin 268	385 bin 279
15-18	150 bin 606	123 bin 372	273 bin 978
19-24	320 bin 563	229 bin 855	550 bin 418
25-29	206 bin 001	146 bin 683	352 bin 684
30-34	169 bin 798	124 bin 568	294 bin 366
35-39	120 bin 069	94 bin 796	214 bin 865
40-44	79 bin 250	70 bin 19	149 bin 269
45-49	58 bin 732	55 bin 901	114 bin 633

Tablo 2.1'e bakıldığında, 0-18 yaş arasındakilerin 1 milyon 696 bin 799 kişi olduğu görülmektedir. Yani Suriyelilerin %28,43'ü 10 yaşın altında. 0-18 yaş aralığında olanlarla kadınların toplamı ise 2 milyon 558 bin 560. Bu sayı toplam Suriyeli sayısının %70,1'ine denk gelmektedir. Yani, birçok mülteci okul çağındadır ve bu çocukların okula kayıtlı olmaları gerekmektedir. Tabloya baktığımızda bütün yaş gruplarında erkeklerin kadınlardan daha çok olduğunu görmektedir. Suriyeli erkeklerin sayısı Suriyeli kadınların sayısından 305 bin 374 kişi daha fazladır (Türkiye'deki Suriyeli Sayısı, 2019).

2.2.2. Türkiye' de Geçici Koruma Altındaki Sığınmacılar:

Şekil 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler [GİGM, 2019].

Şekil 2.1’deki verilere bakıldığında, 2013 ve özellikle 2014 yılları sonrasında Türkiye’ye sığınan Suriyeli mülteci sayısında önemli oranda artış yaşandığı görülmektedir. Bu artışın yaşanmasında, Suriye’deki savaşın sürmesi nedeniyle göçlerin yoğun olarak devam etmesi, “Uluslararası, Yabancıları Koruma Kanunu”nun 2014 yılında yürürlüğe girmesi, bu kanun kapsamında “T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü”nün teşkilatlanmasının tamamlanması gibi faktörlerin etkisi büyüktür. Sürecin başında savaşın kısa sürede sonlanacağı ve Türkiye’ye gelen Suriyelilerin kısa sürede ülkelerine döneceği varsayıldığı için Suriye’den Türkiye’ye göç eden bu kişilere yönelik kapsamlı politikalar yerine geçici ve kısa vadeli politikalar oluşturulmuştur. Türkiye ve Suriye sınırına yakın illerde mültecilerin yerleştirilmesi amacıyla kamplar kurulmuş olsada Suriyeli mültecilerin Türkiye geneline dağılmasının önüne geçmek amacıyla çalışma yürütülmemiştir (Çelik, 2018).

Tablo 2.2. Geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin illere göre dağılımı

İl Sıra	İller	Kayıt Edilen	Nüfus	İl Nüfusu ile Karşılaştırma Yüzdesi	İl Sıra	İller	Kayıt Edilen	Nüfus	İl Nüfusu ile Karşılaştırma Yüzdesi
	Toplam	3.649.750	82.003.882	4.45%		Toplam	3.649.750	82.003.882	4.45%
1	Adana	239.510	2.220.125	10.79%	42	Kahramanmaraş	92.129	1.144.851	8.05%
2	Adıyaman	25.890	624.513	4.15%	43	Karabük	848	248.014	0.34%
3	Afyon	7.510	725.568	1.04%	44	Karaman	750	251.913	0.30%
4	Ağrı	1.066	539.657	0.20%	45	Kars	174	288.878	0.06%
5	Aksaray	2.985	412.172	0.72%	46	Kastamonu	2.222	383.373	0.58%
6	Amasya	731	337.508	0.22%	47	Kayseri	79.531	1.389.680	5.72%
7	Ankara	93.292	5.503.985	1.69%	48	Kırıkkale	1.603	286.602	0.56%
8	Antalya	1800	2.426.365	0.07%	49	Kırklareli	2.715	360.860	0.75%
9	Ardahan	122	98.907	0.12%	50	Kırşehir	1.385	241.868	0.57%
10	Artvin	35	174.010	0.02%	51	Kilis	115.760	142.541	81.21%
11	Aydın	7.940	1.097.746	0.72%	52	Kocaeli	57.929	1.906.391	3.04%
12	Balıkesir	4.605	1.226.575	0.38%	53	Konya	108.637	2.205.609	4.93%
13	Bartın	132	198.999	0.07%	54	Kütahya	833	577.941	0.14%
14	Batman	22.328	599.103	3.73%	55	Malatya	28.713	797.036	3.60%
15	Bayburt	25	82.274	0.03%	56	Manisa	14.451	1.429.643	1.01%
16	Bilecik	596	223.448	0.37%	57	Mardin	87.605	829.195	10.57%
17	Bingöl	1.057	281.205	0.38%	58	Mersin	202.173	1.814.468	11.14%
18	Bitlis	1.030	349.396	0.29%	59	Muğla	15.078	967.487	1.56%
19	Bolu	2.570	311.810	0.82%	60	Muş	1.443	407.992	0.35%
20	Burdur	8.696	269.962	3.22%	61	Nevşehir	9.804	298.339	3.29%

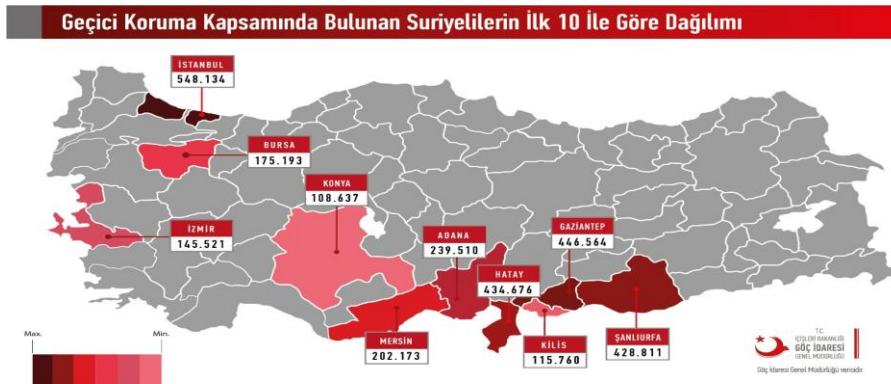
21	Bursa	175.193	2.994.521	5.85%	62	Niğde	4.713	264.707	1.29%
22	Çanakkale	6.068	540.662	1.12%	63	Ordu	665	771.932	0.09%
23	Çankırı	546	216.362	0.25%	64	Osmaniye	50.922	534.415	9.51%
24	Çorum	2.634	536.483	0.45%	65	Rize	951	348.608	0.27%
25	Denizli	12.515	1.027.782	1.22%	66	Sakarya	16.270	1.010.700	1.61%
26	Diyarbakır	33.218	1.732.396	1.92%	67	Samsun	5.865	1.335.716	0.44%
27	Düzce	1.888	387.844	0.49%	68	Siirt	4.084	331.670	1.23%
28	Edirne	1.039	411.528	0.25%	69	Sinop	147	219.733	0.07%
29	Elâzığ	13.890	595.638	2.33%	70	Sivas	4.088	646.608	0.63%
30	Erzincan	98	236.034	0.04%	71	Şanlıurfa	428.811	2.035.809	21.06%
31	Erzurum	1.153	767.848	0.15%	72	Şırnak	15.028	524.190	2.87%
32	Eskişehir	4.888	871.187	0.56%	73	Tekirdağ	14.510	1.029.972	1.41%
33	Gaziantep	446.564	2.028.563	22.01%	74	Tokat	1.023	612.646	0.17%
34	Giresun	168	453.912	0.04%	75	Trabzon	3.271	807.903	0.40%
35	Gümüşhane	115	162.748	0.07%	76	Tunceli	54	88.198	0.06%
36	Hakkâri	5.302	286.470	1.85%	77	Uşak	2.344	367.514	0.64%
37	Hatay	434.676	1.609.856	0.27%	79	Van	2.148	1.123.784	0.19%
38	Iğdır	86	197.456	0.04%	80	Yalova	3.811	262.234	1.45%
39	Isparta	6.677	441.412	1.51%	81	Yozgat	4.475	424.981	1.05%
40	İstanbul	548.134	15.067.724	3.64%	82	Zonguldak	594	599.698	0.10%
41	İzmir	145.521	4.320.519	3.37%					

(GİGM,2019.)

Tablo 2.2.'deki verilere bakıldığında, Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin Türkiye'nin 81 iline dağılmış olduğu ve Türkiye nüfusunun %4.45'ünü oluşturdukları görülmektedir (GİGM, 2019). Yine tabloda, Suriyeli mültecilerin bazı illerde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

Örneğin, resmi rakamlara göre, Kilis'in nüfusunun %81,21'ini Suriyeliler oluşturmaktadır. Bu il için gayriresmî rakamlar da değerlendirildiğinde, Kilis nüfusundan daha fazla Suriyeli mültecinin burada ikamet ediyor olduğu bilinmektedir. Rakamlar incelendiğinde, yine yoğun Suriyeli nüfusun bulunduğu iller olmasına rağmen bu illerin nüfuslarının Suriyeli nüfusa göre oldukça fazla olması nedeniyle toplam il nüfusu içinde Suriyeli nüfusun yüzde olarak düşük kaldığı görülmektedir.

Şekil 2.2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 ile Göre Dağılımı

2.2.3 Kampların Dışındaki Sığınmacılarla İlgili Bilgi ve Gelişmeler

Türkiye, Suriye'de savaşın başlamasından sonra Suriyelileri ağırlamak için 10 ilde, 16 kamp ve 6 konteyner şehir kurdu. Kamplara ve konteynerlere yiyecek, barınma, sağlık hizmetleri, çeviri hizmetleri sağlamıştır. Suriyelilerin geçimini ve güvenliğini garanti altına alan adımlar atmıştır. Ancak birçok Suriyeli kampların dışında yaşamayı tercih etmiştir. Suriyeliler geldikleri zaman sınır illerine ve kamplara yerleştirilmiştir. Ülkelerinde savaşın uzun süreceğini bildikleri ve kamp sayısının kendileri için yeterli olmadığını gördükleri için kampları terk etmiş ve şehirlere yerleşmişlerdir. Suriyelilerin şehirlerde tutunması, topluma uyum sağlamaları, birlikte yaşama kültürünü geliştirmeleri ve toplumla bütünleşmeleri toplumsal istikrar açısından önemlidir (Yıldırım Alp ve İslamoğlu ve İyem, 2017). Kamplar yerine kampların dışında şehirlere çok sayıda Suriyelinin yerleşmesi, farklı bir toplumdan ve farklı kültürlerden gelen Suriyelilerin kültürlerini Türkiye'ye taşıması şehirlerde birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Kampların dışında, şehirlerde yaşamak Suriyelilere serbest dolaşım, özgürlük, istihdam ve daha pek çok imkân sunmaktadır.

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin yaklaşık %90'ı kentsel ya da kırsal bölgelerde bulunan kamplarda yaşamaktadır. Kentsel ve kamp dışı alanlar kamplara göre daha fazla özgürlük, hareket serbestisi, istihdam olanakları ve çeşitli imkânlar sağlamaktadır. Kentsel alanlara ve kamp dışı bölgelere yerleşerek geçimlerini sağlayabilen mültecilerin, uzun vadede daha iyi sonuçlar alarak, kendi kendilerine yeterlilik düzeylerini kamplarda yaşayan mültecilere oranla daha yüksek hale getirdikleri tespit edilmiştir. Suriyeliler, Türk vatandaşlarına uygulanmayan sıkı hukuki denetime tabi tutuldukları halde, kentsel bölgelerde yaşayan mülteciler, çoğu zaman toplumun dışına itilmiş ve yasaya uymak ile yasadışı yollara başvurmak arasındaki ince çizgide gidip gelmişlerdir.

Şehirli mülteciler, seyrek olarak bulabildikleri kayıt dışı günlük işler haricinde düzenli bir iş bulma mücadelesi vermektedirler. Şehirli mültecilerdeki kayda değer artış, sağlık merkezi, okul gibi kurumlarda ilave bir yük oluşturmaktadır. Bu hizmetlerin karşılanmasında personel yetersizliği gibi ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Sosyal hizmetler ve eğitim üzerindeki bu yük bunun yanında istihdam sorunu, şehirli

mültecilerin ayırım, taciz ve yabancı düşmanlığı gibi olumsuz tutumlara hedef olmasına yol açmaktadır.

Şehirlerdeki mültecilerin kalıcı olarak Türkiye’de kalma ihtimali de ayrı bir endişe kaynağıdır. Yasal olarak Suriyeli mültecilere bazı temel insani haklar garanti edilmiş olsa da oturma izni olan yabancıların sahip olduğu korunma ve seyahat etme özgürlüğü gibi haklar bunlar arasında bulunmamaktadır. Suriyeli mültecilere yasalarla eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerden yararlanma hakkı tanınmış olmasına rağmen, pratikte Türk okulları ve hastaneleri yasa hakkında bilgi eksikliğinden, kapasite yetersizliğinden veya ayrımcılık sebebiyle Suriyelileri geri çevirebilmektedir.

Hem 2014 düzenlemeleri hem de Ocak 2016’da yürürlüğe giren yönetmeliğin Suriyelilerin Türkiye’de yasal olarak çalışabilmelerini kolaylaştıracağı söylenmişse de bu durum henüz gerçekleşmemiştir. Türkiye’de kayıtlı bulunan tahmini 2,7 milyon Suriyeli’den en fazla %0,1’i çalışma izni alabilmiştir.

Sağlık ve eğitim gibi kamu hizmetlerine erişimin güvence altına aldığı varsayıldığında, kayıtlı olmak Suriyeli mülteciler için kilit bir meseledir. Ancak, kişi yasal olarak bu hizmetlerden yalnızca ilk kayıt olduğu ilde yararlanabilir. Afet ve Acil Durum Başkanlığı’nın (AFAD) İstanbul’da bir süredir ofisi olmasına rağmen, İstanbul’daki veya Ankara’daki Suriyeliler hakkında Güneydoğu’dakilerden daha fazla bilgi mevcut değildir. Ülke çapında daha etkin bir kayıt sürecine 2014’te Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün (GİGM) kurulmasıyla başlanmıştır (Woods, Kayalı, 2017) .

Bugün Türkiye, Suriyeli mültecileri kabul eden, onları kucaklayan, onlara iyi yaşam olanakları sağlayan ülkelerden biridir. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) koordinasyonu ile Türkiye, Suriyelilere eğitim ve sağlık gibi birçok hizmet vermiştir. Türkiye, geleceğe kayıp nesiller bırakmamak için Suriyeli çocuklara iyi bir yaşam olanağı sağlamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı’nın Suriyeli öğrencileri Türk okullarına kabul ettiğini ve onlara ücretsiz eğitim hizmeti verdiğini belirtmek gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı da Suriyelilere çeşitli hizmetler vermiştir. Ücretsiz tedavi, hastanelerde ücretsiz ameliyat Suriyelilere sağlanan hizmetlere örnek verilebilmektedir. Ücretsiz tedavi alan ve ameliyat olan Suriyelilerin sayısı 953 bin 466, yaklaşık olarak hastaneye başvuranların

sayısı 1 milyon 143 bin 393'tür. Pek çok Suriyeliye de poliklinik hizmetleri verilmiştir (AFAD, 2017) .

Tablo 2.3. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin geçici barınma merkezlerine göre dağılımı

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	17.735	17.735
KİLİS (1)	Elbeyli	9.965	9.965
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	11.622	11.622
HATAY (3)	Altınözü	2.688	11.248
	Yayladağı	4.334	
	Apaydın	4.226	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	13.763	13.763
Toplam		64.333	
Geçici Barınma Merkezleri Dışında Bulunan Suriyeli Sayısı		3.585.417	

(GİGM, 2019)

2.3. Türkiye'ye Sığınan Suriyelilerin Eğitimi

2.3.1. Bir “Hak” Olarak Mülteci Eğitimi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 14. maddesi, “Herkesin kendi ülkesinde zulme uğradığı zaman kendi ülkesinden başka bir bölgeye sığınma ve sığınma haklarından tam olarak yararlanma hakkına sahip olduğunu belirtir.” (Suriye'den İstanbul'a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu, 2013) Mültecilerin hayatlarını değiştiren, kendilerini ve etrafındaki dünyayı tanımlayabilecekleri, insan haklarını ve temel özgürlükleri tanıyabilecekleri bunun yanı sıra mültecilerin yaşamlarını, aynı şekilde toplumlarını yeniden inşa etmelerine yardımcı olacak, bağımsız bir yaşam sürdürmeleri için insana gerekli bilgiyi veren şey eğitimidir. Elbette eğitim, ırktan, dinden ve siyasi ilişkiden uzakta tarafsız bir konudur. Mültecilerin geleceğini korumak barış yoluyla mümkündür. Birleşmiş Milletlerin (BM) geliştirmesi gereken tek yol budur (Yiğit, 2015). Uluslararası Koruma Sözleşmesi kapsamında, sığınmacıların,

özellikle de sığınmacıların çocuklarının hakları korunmuştur. Mülteci Çocuk Hakları Sözleşmesi, eğitimin mülteci çocukların en önemli haklarından biri olduğunu belirtmektedir. 2015 yılında yayınlanan sözleşmenin 27. Maddesine göre, “Türkiye'ye kaçan mülteciler ve sığınmacılar Türkiye'de kaldıkları süreye göre eğitim hizmetlerine erişme hakkına sahiptir.” Bu nedenle, Millî Eğitim Bakanlığı sığınmacı çocukların eğitim hakkına önem veriyor. Sığınmacıların, eğitimden yoksun kalmaması, eğitime erişim sağlaması için çaba sarf ediyor (Uzun ve Bütün, 2016). Mültecilerin eğitimi ve yaşadıkları topluma entegrasyonları yalnızca mültecilere fayda sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda bir bütünü oldukları topluma da fayda sağlamaktadır. Mültecilerin göç ettikleri topluma fayda sağlayan bilim insanı, sanatçı ve aydın olacağını ve ülkeye nasıl hizmet edeceklerini hesaba katmamız gerekir. Mülteci eğitimi hakkında araştırma yaparken konuyu bir açıdan incelemek doğru olmaz. Eğitim alırken mülteci çocukların eğitim sistemine doğrudan adaptasyonu gereklidir. Öğrencileri bu yeni topluma entegre etmek için daha kapsamlı çalışmalar yapmamız gerekir. Mültecilere, eğitim verirken demokrasi, insan hakları gibi önemli noktalara temas etmek gerekir. Sonuçlar ve elde edilen veriler ışığında, en önemli noktalardan birine odaklanılmalıdır. Göçmenlerin ülkelerindeki eğitimin nasıl olduğu ve genel olarak eğitime bakışları bilinmelidir. Bu topluma eğitim vermenin püf noktaları üzerinde durulmalıdır. Türkiye'deki eğitim sistemi, gençlere birçok fırsat sağlayan bir yapıya sahiptir. Bu eğitim sistemi, mültecilerin dışlanması sorunu ile evrensel mülteci çocuk hakları arasındaki tezatı giderebilecek özelliktedir. Huzurlu ve saygın bir yaşamın yolu; kapsayıcılık, eşitlik ve çeşitlilikten geçmektedir. Özetle, eğitim, mültecilere yapılacak her türlü yardımdan ve hizmetten daha önceliklidir. Çünkü bu mülteci çocuklar, geleceğin teminatı ve yaşayacakları toplumun temel taşıdır. Bu çocuklara fırsat tanınmazsa ciddi bir kayıpla karşı karşıyayız demektir (Özer, Komsuoğlu, Ateşok, 2016).

2.3.2.MEB'in Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Eğitimini Düzenleme Çabaları

Türkiye, 2011'de göç başladığından bu yana Suriyeli mülteci çocukların eğitimi konusunu temel bir mesele olarak görmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı, ülkedeki Suriyelilere kaliteli eğitim vermek için yeni politikalar geliştirmekte, girişimlerde

bulunmaktadır. Suriyeli mülteciler Türkiye'ye akın etmeye başladığında Millî Eğitim Bakanlığı, müsteşar yardımcısı tayin etmiştir. Müsteşar yardımcısının görevlerinden biri de Suriyeli çocukların Türkiye'deki eğitimini koordine etmektir.

23 Eylül 2014'te yayınlanan Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile eğitimin kurumsal çerçevesi çizilmiştir. 6 Mayıs 2016'da da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı tarafından Suriyeli çocukların eğitimine yönelik bir eğitim birimi kurulmuştur. Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı'nın, çok önemli roller üstlendiği belirtilmelidir. Bu birim, planlanan, koordine edilen, uygulanan ve bu çalışmalar için tek önemli amaç ve motivasyon olan Suriyelilerin eğitimi konusundaki çalışmaların sonuçlarını takip etmiştir.

Hayat Boyu Eğitim Genel Müdürlüğü'ne gelince, Türkiye'deki Suriyelilerin eğitim sürecini kapsayan çeşitli faaliyet ve prosedürleri yerine getirmekle görevlidir. Örneğin, Avrupa Birliği'nde, Suriyeli öğrencileri Türk eğitim sistemine dâhil etme projesi AB'nin de desteğiyle yürütülmektedir. (PICLES). Bu proje, Göç ve Acil Durumlar Daire Başkanlığı'nın sorumluluğundadır. 24.09.2016 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye'deki Suriyelilerin eğitimini koordine çabaları doğrultusunda, her ilde mülteci öğrencilerden sorumlu il Milli Eğitim müdür yardımcıları ayarlanmış ve şube müdürü başkanlığında komisyon kurulması sağlanmıştır. Bu uygulama her ilde gerçekleştirilmiştir. Yüksek kalitede eğitim vermek ve Suriyeli çocukların okullardaki eğitim koşullarını yakından görmek için her geçici merkezde bir "koordinatör" görevlendirilmiştir. Bu koordinatörlerin görevlerinden biri, Suriyeli öğrencilere geçici merkezlerde sunulan hizmetleri gözden geçirip, bu hizmetleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen standartlara ulaştırmaktır.

Ayrıca GEM'lerle MEB arasında iletişimi sağlamak ve GEM'deki etkinliklerin organizasyonu için kalıcı temas kurmak da koordinatörün görevidir. Göç ve Acil Durum, Eğitim birimleri ve bakanlık arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Her GEM'de bir koordinatör, her geçici merkezde de en az bir koordinatör bulunmaktadır. Bazı geçici merkezlerde ise her kademe için birden fazla koordinatör atanmıştır. Bazı geçici merkezlerde sadece bir koordinatör görevlidir (Çelik, Taşan, 2017).

MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 23.09.2014 tarihli 4145933 sayılı (2014/21) Kanunu Genelge’de (EK-1), aşağıda belirtilecek olan temel ilkeler, Türkiye'deki yabancıların eğitimi, eğitime erişimleri ve okula kayıt-kabul koşulları ile ilgili olarak kabul edilmiştir. İl komisyonu, yabancı öğrencilerin kayıt kabullerine ilişkin şartları taşımaları durumunda, diplomaya dayalı olarak denkliklerini, MEB Denklik İşlemleri Kılavuzu 2011’e göre belirleyerek öğrenim görecekları eğitim kurumlarına yönlendirmektedir.

Öğrenim belgesi bulunmayan yabancı öğrenciler, mülakat, ihtiyaç duyulduğu takdirde yazılı ya da sözlü sınav yolu ile kendi ülkelerinde eğitim gördükleri sınıf seviyesi dikkate alınarak denklikleri tespit edilecek ve ilgili eğitim kurumlarına yönlendirileceklerdir. MEB’e bağlı il komisyonu, Türkçe’yi tüm eğitim kurumlarında ve geçici eğitim merkezlerinde, tüm sınıflarda ve her tür okulda öğretmek için gerekli önlemleri almıştır. Mesleki beceri kazandırmak için yaygın eğitim kurumları ve kurs merkezleri tahsis edilmiştir. İl Komisyonu, çalışma materyali temin etmek, gerekli çalışma ortamı sağlamak ve yabancı öğrencilere burs vermek için çalışmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, GEM’lerde Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi veren öğretmenler istihdam edilmiştir.

Uluslararası Yabancı Koruma Yasası’nın 6458 sayılı, 30’uncu maddesine göre, yabancı uyruklu öğrenciler için MEB’e bağlı her türlü okula ve herhangi bir sınıfa kayıt yaptırmak için her türlü imkân sağlanmalıdır. Eğitim-öğretim çağındaki herhangi bir yabancı öğrencinin Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı herhangi bir eğitim kurumuna kayıt yaptırabilmesi için “yabancı tanıtma belgesi” alması gerekmektedir.

Yabancı kimlik numarasına sahip bir öğrenci e-okul veya e-yaygın otomasyon sistemine kayıt yaptırabilir ve bu sistemden gerekli bilgileri alabilmektedir. Yabancı kimlik numarası bulunmayan bir öğrenci, okul karnesi, tasdikname ve diploma hakkında bilgi edinmek için yabancı tanıtma belgesi, e-okul sistemi veya yabancı öğrenci bilgi işletim sistemi (YÖBİS) aracılığıyla yukarıda belirtilen sisteme giriş yapabilmektedir. Öğrenimini yarıda bırakan ve yalnızca bir dönem tamamlayan yabancı öğrenciye, eğitim

seviyesini ve Türkiye'de eğitim gördüğü süreyi belirten bir eğitim belgesi verilmektedir. 2011 yılı denklik kılavuzuna göre, geçici merkezlerde liseyi tamamlayan yabancı uyruklu öğrencilerin diplomaları lise diplomasına denk kabul edilmektedir (Yiğit, 2015).

Yabancı öğrenci, izleyerek ve akıl yürütme yoluyla çok kolay bir şekilde elektronik ortamda eğitim ile ilgili işlemleri gerçekleştirebilmektedir. YÖBİS sistemi aracılığıyla devlet okullarından GEM'e transferler yapılabilir veya bunun tersi de geçerlidir (Çelik, Taşan, 2017).

Uyum güclüğü Suriyeli öğrencilerin karşılaşacağı en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle MEB, araştırma ve rehberlik çalışmaları yürütmek, psikolojik destek hizmetleri ve öğretim yöntemleri ile danışmanlık ve danışmanlık hizmetleri sağlamak için personel görevlendirmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları il komisyonlarında değerlendirilir ve çözilemeyen sorunlar bakanlığa aktarılmaktadır (Yiğit, 2015).

İyi uygulama örneği; PICTES ve Türk hükümeti okullara kayıt oranlarını arttırmak ve Suriyeli öğrencilerin Türk toplumuna entegrasyonunu kolaylaştırmak için büyük çaba sarf etmiştir. Başlarda, mültecilerle ilgili kısa vadeli politikalar belirlenmiş, fakat Suriye'deki savaş devam edince Suriyelilerin Türkiye'de uzun yıllar kalacağı anlaşıncı, geçici politikalar yerini uzun vadeli, kalıcı politikalara bırakmıştır. Bu tür kalıcı politikalardan biri PICTES projesidir. Projenin açılımı “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunu Destekleme Projesidir.”

Millî Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği, AB tarafından maddi olarak desteklenecek olan bu projeyi hayata geçirmek için bir anlaşma imzalamıştır. FRIT (Facility for Refugees in Turkey) anlaşması çerçevesinde, 3 Ekim 2016'da bu proje uygulamaya konulmuştur. Proje kapsamında AB, Suriyeli Çocukların Türk Okullarına Entegrasyonu Projesini desteklemek için 300 Avro harcayacağını taahhüt etmiştir.

Proje kapsamında destek, denetim, rehberlik, çocuk eğitimi, Türk dili, yardım hizmetleri ve etkinlik uygulaması gibi alanlarda yardım yapılması planlanmıştır. Bu

plan, Türkiye'nin 23 ilinde uygulanmıştır. PİCTES projesi, öğretmenlere yardımcı olacak öğretim ve sınav materyali desteği de sağlamaktadır.

Bu proje sayesinde sorunlara çözüm bulunduğu ve eğitim yardımlarının TTKB standartlarına uygunluğunun incelemesinde desteği olduğu söylenebilmektedir. Bu projenin hizmetlerinden bazıları; geçici merkezlerde öğretmen ve rehberlik danışmanlarına kurslar verilmesi, eğitmenlere mülteciler hakkında ve diğer birçok konuda eğitim yöntemlerinin öğretilmesi ve psikososyal danışmanlık konusunda eğitim verilmesidir.

Ayrıca PICTES projesi kapsamında, Suriyeli öğrencilerin Türkçe eğitiminin sürdürülmesi için yaz aylarında kurslar açılmıştır. Okul dışında öğrenciyi takip edip, eksiklerini telafi edecek projeler yapılmıştır. Ayrıca, Suriyeli öğrencilerin okula ulaşmalarını sağlamak için 35 bin araç tahsis edilmiştir. Suriyeli çocukların eğitim almasını sağlamak amacıyla binaların kapasitesi arttırılmış ve insan kaynağı sağlanmıştır. Suriyeli öğrencilerin eğitimi için ayrılan derslikler ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî okullar çözüm açısından ilk sırada gelmektedir. İlk çözüm, Millî Eğitim Bakanlığı'na ait binaların Suriyeli öğrencilere özel olarak tahsis edilmesidir.

Bilhassa bazı bölgelerde ve illerde çok sayıda Suriyeli öğrenci olmasından dolayı Türk okullarında ikili eğitim sistemi uygulanmaktadır. Türk öğrenciler sabah eğitim görmekte, öğleden sonra da Suriyeli öğrencilere ders verilmektedir. Bu okullar, geçici merkez olarak kabul edilir ve her okula resmi olarak iki farklı isim verilmektedir. Örneğin; Gaziantep'te Kadriye Abdülmecid Özgezen Ortaokulu'nda Türk öğrenciler sabah, Türk müfredatı çerçevesinde eğitim almaktadır. Öğleden sonra ise Suriyeli öğrencilere, Suriyeli öğretmenler tarafından Arapça eğitim verilmektedir. Okulun Arapça eğitim veren kısmına AL-Selam Okulu adı verilmiştir. MEB tarafından tahsis edilen geçici merkezlerdeki Suriyeli öğrencilere 15 saatlik Türkçe dil kursu verilmektedir. Zamanın geri kalanında ise öğrencilere Suriyeli öğretmenleri tarafından Arapça olarak ders verilmektedir. Türkiye'de öğleden sonra geçici merkez olarak hizmet veren 201 Türk okulunun bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Suriyelilerin eğitimi için AFAD tarafından kiralanan binalardan yaklaşık 46'sı, kamu kurumları tarafında

kiralanan binalardan 20'si, belediyeler tarafından kiralanan binalardan 11'i ve STK'lar tarafında kiralanan binalardan çoğu GEM'lere verilmektedir.

Tablo 2.4. Geçici eğitim merkezleri haftalık ders çizelgeleri

DERSLER		SINIFLARA						
		İlkokul			Ortaokul			
		2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE	15	15	15	15	15	15	15
	ARAPÇA	3	3	2	2	2	2	2
	MATEMATİK	3	3	3	2	2	2	2
	HAYAT BİLGİSİ	3	3					
	FEN BİLİMLERİ			3	2	2	2	2
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ			2	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLARI	1	1	1	1	1	1	1
	MÜZİK	1	1	1	1	1	1	1
	OYUN VE FİZİK ETKİNLİKLER	2	2	2				
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR				2	2	2	2
	TRAFİK GÜVENLİĞİ			1				
	SERBEST ETKİNLİKLER	2	2					
	REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA							1
SEÇİMLİ DERSLER	ZORUNLU DERS TOPLAMI	30	30	30	27	27	27	28
	KUR'AN-I KERİM (4)				1\2	1\2	1\2	1\2
	HZ. MUHAMMEDİN 'HAYATI (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
	YABANCI DİL (4)				1\2	1\2	1\2	1\2
	DRAMA (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
	ZEKA OYUNLARI (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
	OKUMA BECERİLERİ (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
	MATEMATİK UYGULAMALARI (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
	BİLİM UYGULAMALARI (1)				1\2	1\2	1\2	1\2
Seçilebilecek ders saati sayısı					3	3	3	2
TOPLAM DERS SAATI		30	30	30	30	30	30	30

(Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017)

Yukarıdaki tabloda “GEM’lerdeki Suriyeli öğrencilerin Haftalık Ders Çizelgeleri” bulunmaktadır. Bu tabloda birinci sınıfın belirtilmediği görülmektedir. Çünkü Suriyeli öğrenciler, birinci sınıf eğitimini Türk devlet okullarında alabilmektedir. Birinci sınıf, geçici merkezlerden kaldırılmıştır. Bu tablo, 11/4/2013 tarihinde 6458 sayılı Uluslararası Yabancıları Koruma Kanunu'nun 59D maddeleri ile kabul edilmiş ve karar Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır.

Projenin en önemli noktaları olan finansman ve bütçe kalemlerinden bahsetmek gerekirse, maliyetlerin hemen hemen çoğu MEB tarafından karşılanmaktadır. Türk

okullarında okuyan Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilerle aynı haklara sahiptir. Suriyeli öğrencilere de ücretsiz ders kitabı dağıtılmaktadır.

Türkiye, Avrupa Birliği ile “Türkiye’deki Sığınmacılar için Mali Yardım İmkânı” (FRIT: Facility for Refugees in Turkey) adlı bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma, Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de eğitimleri için 3 milyar Avro fon sağlanmasını öngörmektedir. Ancak bu paranın Türkiye’ye aktarılmasında bazı zorluklar yaşandığı görülmektedir. Şu ana kadar bu paranın sadece 300 milyon Avroluk kısmı Türkiye’ye aktarılabilmektedir. Suriyeli öğretmenler, geçici merkezlerde çalışan öğretmenlerin 60’ını oluşturmaktadır. Bu da demek oluyor ki Suriyeli öğretmenler Türkiye’de eğitimin önemli bir parçasıdır. Bu öğretmenler Suriyeli öğrencilere Arapça müfredatı öğretmektedir.

Türkiye’deki Suriyeli öğretmenlerin sayısı 13.080’dir. Bu öğretmenler gönüllü olarak görev yapmaktadır. Maaşlarını UNICEF’ten almaktadır. Maaşları, yaklaşık 1606 TL’dir. Geçici merkezlerde çalışan öğretmenler, ülkelerindeki yükseköğretim kurumlarından mezun olan ve TC. Millî Eğitim Bakanlığı standartlarına uygun olarak seçilen öğretmenlerdir. Geçici merkezlerde ve geçici okullarda çalışan bu seçilmiş öğretmenler, Türkiye’deki müfredatı öğrenmeleri için eğitim kurslarına tabi tutulmuşlardır. Bu eğitim kursları aşağıdaki özetlenmiştir.

2016-2017 yılında hizmet içinden öğretmenlerin %4,89 “eğiticilerin eğitimi” adlı programa alınmıştır. Bu program, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği içinde hazırlanmıştır. 08-19 Ağustos 2016 ve 22 Ağustos- 2 Eylül 2017 tarihleri arasında Konya’da “eğiticilerin eğitimi” adlı programa 489 öğretmen katılmıştır. Konya’da eğitim almış olanlar, 22 Ağustos- 18 Eylül tarihleri arasında kendi illerinde 19.100 öğretmene eğitim vermişlerdir.

Tabii ki, eğitim alan tüm öğretmenler sınavlara ve ardından sözlü mülakata tabi tutulmuş, mülakat sonrasında başarılı olanlar geçici merkezlerde çalışma hakkına sahip olmuştur. PICTES adlı proje kapsamında, geçici merkezlerde bulunan Suriyeli öğrencilerin Türk toplumuna entegrasyonlarını kolaylaştırmak için 500 Rehberlik Danışman ve 5.700 Türkçe öğretici görevlendirilmiştir.

Türkçe öğretmenleri KPSS sınavındaki notlarına ve mülakatlardaki başarılarına göre seçilmiştir. Bu öğretmenlerle yıllık sözleşme imzalanmıştır. Proje bittikten sonra bu

öğretmenlerin ve rehberlik danışmanlarının görevleri de son bulacaktır. TC. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 15 Eylül 2017 tarihinde yayınladığı verilere göre, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı başında yaklaşık 5959 Türk çalışanı, 491 Rehberlik Danışmanı ve 5468 Türkçe öğretmeni görevlendirilmiştir (Çelik ve Taşan, 2017).

2.3.3.Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları

Suriyelilerin Türkiye'de uzun süre kalacağı ve Suriye'deki durumun devam edeceği hesaba katılmadığı için Suriyeliler Türkiye'ye ilk geldiklerinde kısa vadeli politikalar uygulanmıştır. Ancak durum anlaşıncı kısa vadeli politikaların yerini uzun vadeli politikalar almıştır. Bilhassa, Suriyeli çocukların uzun süre eğitim görmeden Türkiye'de bulunmasından kaynaklanan sorunların ortaya çıkmasından ve günden güne artan sayılar nedeniyle sadece kamp içindeki Suriyeliler için değil, aynı zamanda kamp dışındaki Suriyeliler de eğitim politikalarına dâhil edilmiştir (Emin, 2016).

Şu ana kadar Suriyeli çocukların eğitiminin birçok aşamadan geçtiğini görmektedir. 2013 yılından beri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim konusunda Suriyelilere yeni fırsatlar sunulduğundan Suriyelilerin eğitimi gündemdeki yerini korumuştur.

23 Eylül 2014'te MEB, "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı genelgeyi kamuoyuna duyurmuştur. Bu genelgede, geçici koruma altında olan Suriyelilerin hem kamp içindeki hem de kamp dışındaki eğitim- öğretimine ilişkin önemli başlıklar yer almıştır. Kamuoyuna duyurulan bu kararlar ile Suriyelilerin eğitim- öğretime katılması güvence altına alınmıştır. Genelgede, Suriyelilerin eğitimi için hem Bakanlık bünyesinde hem de yerel yönetimlerde kurulacak komisyonların ve sorumlu personelin görev tanımları yapılmıştır. Bakanlık'ta kurulacak Bakanlık Komisyonu bir müsteşar yardımcısı başkanlığında faaliyet yürütecek, sonrasında her ilde bir il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü yönetiminde il komisyonlarının kurulması sağlanacaktır. Milli Eğitim Müdürlüğü İl komisyonları, Suriyeli öğrencilerin denklik, nakil ve yerleştirme süreçlerinden mesuldür. GEM'lerde artık; Türkçe eğitimin temel alındığını, Türkiye'ye gelen Suriyeli çocukların ülkelerinde devam edemedikleri eğitimlerini kaldıkları yerden sürdürebileceklerini, geri dönmeleri durumunda veya

Bakanlık bünyesindeki eğitim kurumlarına geçmek ve eğitimlerine Türkiye’de devam etmek istemeleri durumunda sene kaybetmeden eğitim alabilecekleri bildirilmiştir. GEM’lerde Türkçe eğitimi için görevlendirilecek personelin Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri arasından seçilmesi tavsiye edilmiştir (Çakmak, 2018).

Özellikle savaş sonrası dönemde ve göç döneminde, Türk okullarındaki Suriyeli çocuklara yardımcı olmak, destek ve rehberlik hizmetleri sağlamak için özel önlemler alındığı görülmüştür. Yeni dâhil oldukları topluma, kültüre ve yeni yaşamlarına uyum sağlamalarını ve eğitim süreçlerine entegrasyonlarını kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

Özel eğitim ihtiyacı olan geçici koruma statüsündeki çocuklar için özel uygulama ve çalışmalar hayata geçirilmiştir. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve UNICEF iş birliği ile çalışmalar desteklenmiş ve bu hizmetin etkinliği arttırılmıştır (MEB, 2018) .

2.3.4. Türk Eğitim Sistemi ve Yabancıların Türk Eğitim Sistemine Kayıt Kabul Koşulları

2011 yılı Nisan ayından bu yana Türkiye’ye gelmekte olan Suriyeli mültecilerin çocuklarına eğitim hizmeti sunulabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı’nca çeşitli çalışmalar yürütülmekte olup, bu çalışmalara yönelik örnekler, ilgili bölümlerde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Suriyelilerin Türkiye'ye gelmeye başladıkları ilk zamanlarda kısa sürede geri dönecekleri varsayılarak oluşturulan geçici çözümlerin sürdürülebilir olmadığı anlaşıldığı için Suriyeli çocukların tamamen Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi yönünde karar alınmıştır. Bu nedenle bu bölümde Türk eğitim sisteminin yapısına ve yabancıların resmi okullara kayıt olmak için izlemesi gereken adımlara kısaca değinilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Yabancı Uyruklu Öğrenciler Dairesi tarafından yayınlanan 6544 sayılı yönetmeliğe göre, İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde yabancı öğrencilerin eğitim öğretim işlerinin takip edilmesi için özel bir komisyon oluşturulmuştur. Bu yabancı öğrencilerin eğitim işlerini takip etmek için şube müdürünün başkanlığında müdür yardımcısı görevlendirilmiştir. Komisyonun, yabancı öğrencilerle ilgili birçok görevi vardır.

Bu görevlerin biri, sözlü ve yazılı sınavlar yoluyla Suriyeli öğrencilerin diplomalarına denklik vermektir. Vatandaşlığı olmayan sığınmacı öğrencileri ilgilendiren meselelere ilişkin diğer pek çok görevi vardır (SGDD, 2017).

Mülteci, sığınmacı ya da vatandaşlığı olmayan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmek için vize almaları gerekmemektedir. En az altı ay ikamet iznine sahip olmaları yeterlidir. Bu sayede Türkiye'deki eğitimlerine devam edebilmektedir. Yabancı uyruklu bir öğrencinin Türk okullarına kaydolması için gereken bilgiler kısaca aşağıda belirtilmiştir:

- a) Öğrenciler, ikamet adreslerine göre okullara kaydını yapabilmektedir.
- b) Yabancı öğrencilerin eğitim sistemi, akran, öğretmenler ve okul müdürleriyle kaynaşması için gerekli destek ve yardımı, rehberlik hizmetleri sağlamaktadır.
- c) Öğrencinin okula kayıt tarihinden itibaren devamsızlık günleri sayılır ve ilgili kişi veya kurumlara bilgi verilmektedir.
- d) Yabancı öğrenciler bulunduğu okulda belirlenen okul formalarını giymelidir.
- e) Yabancı öğrencilere okul servisi ayarlamak için uygun çözümler bulunmuştur.
- f) Yabancı öğrenciler, eğitim-öğretimleri ile ilgili bir problem ile karşılaştıklarında, bu soruna çözüm bulmak için MEB'in ilgili öğretim dairesine müracaat etmelidirler.
- g) Tüm yabancı uyruklu öğrencilerin bilgileri, eğitim faaliyetleri, kimlik bilgileri ve ülkesi e-okul sistemine kaydedilir. E-okul sisteminde kayıtlı olmayan öğrencilerin verileri MEBBİS sisteminden alınmaktadır.
- h) Yabancı öğrencinin ikamet geçerlilik süresi, okullar ve il/ilçe Eğitim Müdürlükleri tarafından takip edilmektedir.
- i) Yabancı uyruklu çocukların eğitimini organize etmek için bazı bilgilerin gizliliği korunarak, Emniyet Müdürlüğü başta olmak üzere tüm ilgili taraflarla iletişim kurulmaktadır (MEB, 2016).

2.3.5. Millî Eğitim Bakanlığı’nın Suriyelilere Türkçe Öğretme Çabaları

Türkiye’de göz ardı edilemeyecek olan sorun, genel olarak Suriyelilerin Türkçe bilmemesidir. Bu nedenle, Türk hükümeti bu sorunu çözmek için çok çaba sarf etmiştir. Çünkü Türkiye’de yaşamak, eğitim görmek ve iş bulabilmek için Türkçe konuşabilmek gerekmektedir (TBMM, 2012).

Türk hükümeti bunun farkında olduğundan Suriyelilerin Türkçe öğrenmesi için birçok eğitim kursu açmıştır. Tabii ki, toplumla uyum içinde yaşayabilmek, ihtiyaçları karşılamak, iş bulmak ve eğitim görmek için Suriyeliler iyi derecede Türkçe bilmeli ve konuşmalıdır. Suriyelilerin farklı motivasyonlarla, Türkçe eğitimin ihtiyaç duyduğunu ve hepsinin farklı şartlara sahip olduğunu söyleyebilmektedir. Bu nedenle, Suriyelilerin hayata adapte olmalarını kolaylaştırmak için ihtiyaçlara cevap verecek eğitim planları geliştirilmelidir.

Bazı Türkçe kursları açılmış ve yabancılar için Türkçe eğitimi konusunda daha fazla akademik çalışmaya kapı aralanmıştır. Türkiye’de göçmenlerin eğitimi konusunda yapılan çalışmalardan bahsedecek olursak, (Akkaya, 2013) “Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları” adlı makalesinde, Gaziantep’te Yaşar Torun Gençlik Merkezinde yapılan bir araştırmadan bahsetmiş, araştırma sonunda, Suriyelilerin %96,2’sinin Türkçe hakkında olumlu algıya sahip olduğu, %3,8’inin ise Türkçe ’ye karşı olumsuz tutum sergilediği saptanmıştır (Büyükkız, Çangal 2016).

Yabancı Uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi için harcanan çabalara gelince, Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Telafi Eğitimi Çerçeve Öğretim Programı adı verilen (YÖTEP) bir proje başlatılmıştır. Bu program, Türkiye’deki tüm yabancı öğrencilere eşit koşullarda, kaliteli eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Bu projeye dâhil olan çocuklar 9-16 yaşları arasında okula kayıt yaptırmamış, çeşitli nedenlerden dolayı okulu bırakmış, ya da devam edememiş öğrencilerdir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan Türk Millî Eğitimi’nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri başlıklı Çerçeve Öğretim Programı, Türkçe konuşamayan öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu program çerçevesinde her seviye için haftada otuz (30) saatlik, toplamda 480 saatlik zaman, eğitime hazırlık ve örgün eğitim için ayrılmaktadır. Bu programın amaçlarından biri, Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına ve sosyal hayata intibaklarını kolaylaştırmak

için öğrencilerin akademik ihtiyaçlarına cevap vermektir. Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Telif Eğitimi Çerçeve Öğretim Programı uygulama haftalık Ders Dağılım Çizelgesi Tablo 2.5’de sunulmaktadır (MEB, 2018).

Tablo 2.5. Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik telif eğitimi çerçeve öğretim programı

DERSLER		TELAFİ EĞİTİMİ 1-3A PROGRAMI (16 HAFTA)	TELAFİ EĞİTİMİ 1-3 B PROGRAMI (16 HAFTA)	TELAFİ EĞİTİMİ 4-5 PROGRAMI (16 HAFTA)	TELAFİ EĞİTİMİ 6-7 PROGRAMI (16 HAFTA)
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE	25	20	15	15
	MATEMATİK	-	5	4	4
	FEN BİLİMLERİ	-	-	4	4
	SOSYAL BİLGİLER	-	-	2	2
	REHBERLİK	2	2	2	2
ZORUNLU DERS SAATI TOPLAMI		27	27	27	27
SEÇİMLİ DERSLER	GÖRSEL SANATLARI	1	1	1	1
	MÜZİK	1	1	1	1
	OYUN VE FİZİK ETKİNLİKLER	2	2	-	-
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	-	-	2	2
	DRAMA	1	1	1	1
	ZEKA OYUNLARI	-	-	1	1
SEÇİMLİ DERS SAATI TOPLAMI		3	3	3	3
TOPLAM DERS SAATI		30	30	30	30

(MEB,2018)

Dil engeli, Suriyelilerin ve Türkiye'deki yabancıların sosyal hayata uyum sağlamalarına daha fazla engel teşkil ettiği için halk eğitim merkezlerinde Suriyelilere A1-A2 ve B1 olmak üzere her seviyede Türkçe öğretmek için birçok kurs açılmıştır. Bu seviyeler yaşlara göre düzenlenmiştir. 6-12 yaş arası, 13-17 ve yetişkinler olarak seviyeler değişmektedir. 2014-2018 yılları arasında 258,260 eğitim kursu açılmıştır.

Tablo 2.6. 2014-2018 yılları arası Türkçe eğitimi alan Suriyeli kursiyerler

Seviye	Erkek	Kadın	Toplam
6-12 yaş 1. Seviye	14.608	14.237	28.845
6-12 yaş 2. seviye	2.842	2.697	5.539
6-12 yaş 3. seviye	605	528	1.133
6-12 yaş toplam	18.055	17.462	35.517
13-17 yaş 1. seviye	3288	3.614	6.902
13-17 yaş 2. Seviye	952	1201	2153
13-17 yaş 3. Seviye	50	125	175
13-17 yaş toplam	4.290	4.940	9.230
Yetişkinler A1	68083	102396	170.479
Yetişkinler A2	14.613	24769	39382
Yetişkinler B1	1399	2253	3652
Yetişkinler Toplam	84.095	129.418	213.513
Genel Toplam			258.260

(HBOGM,2019)

Bu eğitim kursları Halk Eğitimi Merkezi binalarında hizmet vermektedir. Bu kurslara katılan Suriyelilerin sayısı 345,927'dir (HBOGM, 2019).

Şekil 2.3. 2014- 2018 yılları arası Suriye uyruklu vatandaşların genel kurslara katılım durumu. [HBOGM,2019].

2.4. Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Mevcut Durum

Türkiye’nin göçmen politikaları, kısa vadeli, acil durumu kontrol etme politikaları olarak başlamış, göçmenlerin Türkiye’ye uyumu için politikalar belirlenmesine doğru gitmiştir. Göçmenlerin ülkeye uyumu politikalarının temelini, eğitime yönelik politikalar oluşturmaktadır. Suriyelilerin savaş dolayısıyla Türkiye’ye iltica ettikleri 2011 yılından günümüze kadar Suriyelilerin eğitime dâhil olması ve eğitimlerini sürdürmesi için önemli projeler hayata geçirilmiştir.

Hem Suriyeliler için kurulan Geçici Eğitim Merkezleri’nde (GEM) hem devlet okullarında eğitim hizmeti verilmesiyle Suriyelilerin eğitimleri noktasında önemli mesafeler alınmıştır. Öte yandan, Suriyeli genç nüfusun hem Türkiye’nin ileriye taşınmasında hem de Suriye’nin savaş sonrası kalkınmasında önemli rol oynayacağı gerçeği göz önünde tutularak hem hâlihazırda eğitim alamayan çocukların eğitime katılımı hem de eğitim almakta olan Suriyeli öğrencilerin daha kaliteli eğitim alabilmeleri için göçmenlerin eğitimi noktasında uzun vadeli politikalar masaya yatırılmalıdır (Coşkun ve Emin, 2018).

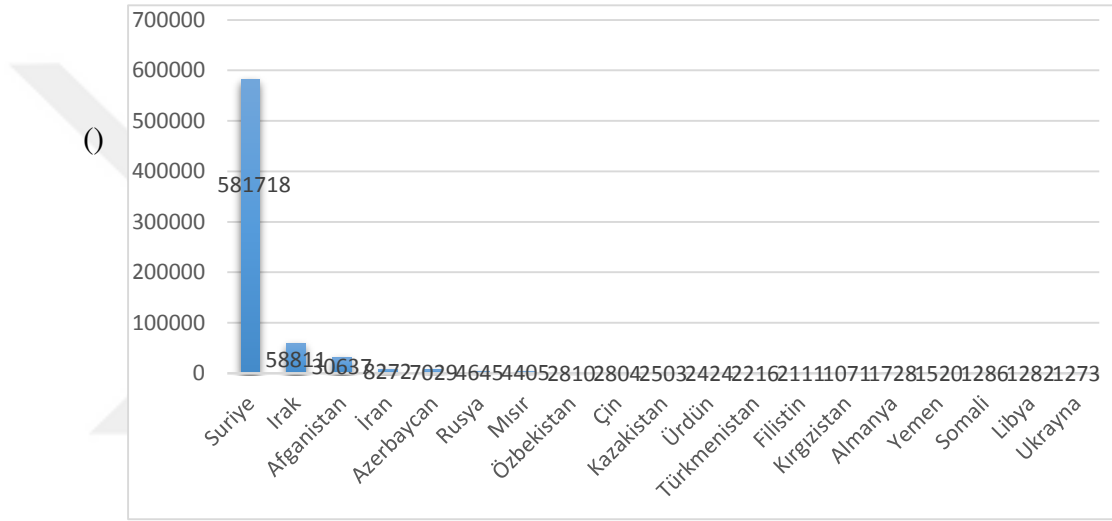
2.4.1. Suriyelilerin Eğitiminde Birinci Alternatif: Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)

Suriyeli mültecilerin eğitim ile ilgili ilk genelge 26.4.2013 tarihli “Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler” adıyla yayınlanmıştır. Bu genelgenin hedefi ise, Suriyelilerin ikamet ettikleri, bilhassa çocukların yaşadığı yerleri belirlemektir. 26 Eylül 2013’te "Ülkemizdeki Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” başlıklı bir genelge yayımlanmıştır. Ardından 23.09.2014 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı, Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı bir genelge daha yayımlamıştır. GEM’lerdeki Suriyeli öğretmenler il komisyonları tarafından tayin edilmiştir.

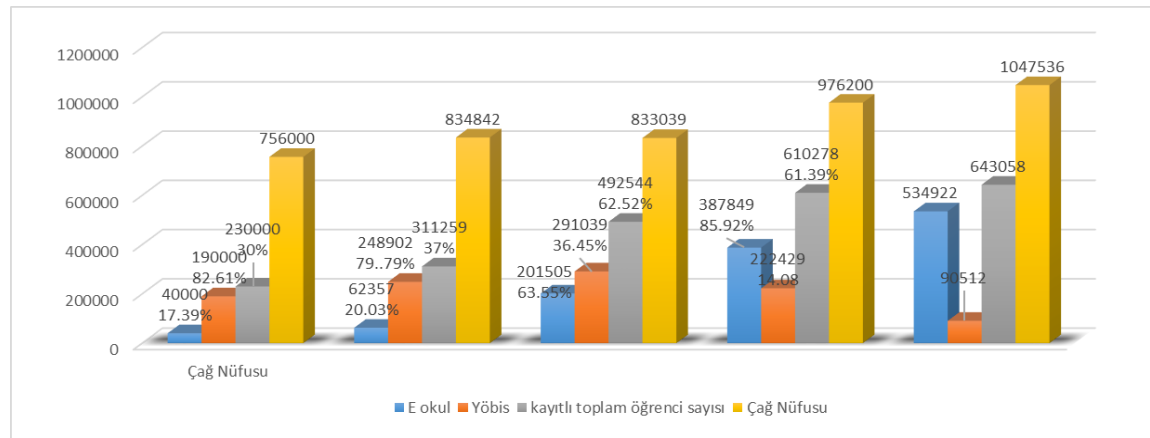
Yabancı uyruklu kişiler okullara kayıt yaptırmak için “yabancı tanıtma belgesi” getirmelidir. Bu kişiler, yabancı kimlik numaralarının e-okul sistemine kaydedilmesiyle sisteme dâhil edilmektedir. UNICEF verilerine göre, 2014-2015 yıllarında yabancı

öğrencilerin oranı %30 yükselmiş, 2017 'de ise bu oran %65'e çıkmıştır (UNICEF, 2017).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Eylül 2018'de yayınladığı verilere göre, ülkemizde, 1.234.439 eğitim çağında yabancı öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 732.072'sinin (%59,30) okula erişimi sağlanmıştır. Yabancı öğrencilerin 620.077'si (%50,23) e-okul sistemine, 90.512'si (%7,33) Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi'ne (YÖBİS) kayıtlıdır (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2019) .

Şekil 2.4. Türkiye'deki Tüm Yabancı Öğrencilerin Sayısı [Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2019].

Şekil 2.5. Suriyeli uyruklu sığınmacılardan kayıtlı toplam öğrenci sayısı [Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2019].

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Eylül 2018 verilerine göre, 1.047.536 olan eğitim çağındaki Suriyelilerin aşama aşama Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarına yönlendirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Türkiye'ye iltica eden geçici koruma altındaki 478.221 Suriyeli, 56.701 Iraklı olmak üzere toplam 534.922 öğrenci Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı, devlet (Geçici Eğitim Merkezleri Hariç) okullarında, Türkçe müfredatla eğitim görmektedir. 18 ilde, 211 geçici eğitim merkezinde ise tamamı Suriyelilerden oluşan 512 öğrenci, Türkçe eğitimi esas olmak üzere eğitim almaktadır. Öte yandan, hâlihazırda hizmet veren okullara kayıtlı 17.624 öğrenci bulunmaktadır. 316.485'i kız (%49,22), 326.573'ü erkek (%50,78) toplamda 643.058 öğrenci olmak üzere Türkiye'ye iltica eden Suriyelilerin eğitim alması sağlanmıştır (HBOGM, 2019).

Geçici Eğitim Merkezleri özellikle Türkiye'ye göç akınının yaşandığı ilk yıllarda mültecilere eğitim hizmeti verilmesi noktasında önemli bir boşluğu doldurmuştur. Türkiye Diyanet Vakfı'nın teşebbüsüyle göçmenlerin eğitimine ilişkin ilk çalışmalar GEM'lerin hayata geçirilmesiyle olmuştur. GEM'ler sayesinde eğitimleri yarım kalan ya da hiç eğitim almamış Suriyeliler için yeni bir eğitim fırsatı yaratılmıştır.

İlk etapta sorunla kısa sürede başa çıkabilmek için kurulan GEM'lerde genellikle Suriyeli öğretmenler ders vermiş ve az bir zaman Libya müfredatı gösterilmişse de daha sonra Suriye Geçiş Hükûmeti ve MEB'in ortak çalışmasıyla Suriye müfredatı uygulanmıştır.

Esed rejimi ve Baas propagandası barındıran içerik müfredattan çıkarılmış, geriye kalan arındırılmış içerik kullanılmıştır. Ayrıca GEM'lerde Suriyelilerin topluma daha çabuk uyum sağlaması için 5 saat olan Türkçe dersi 15 saate çıkarılmıştır. 6-12 yaşları arasındaki Suriyeliler için Türkçe Öğretimi Programı uygulanmıştır. Buna paralel Türkçe eğitimi için 5.468 öğretmen istihdam edilmiştir. İl başlarda, çoğunlukla Türkiye'nin ve uluslararası kuruluşların kontrolünde olan GEM'ler, zamanla MEB'e bağlanmıştır.

Özellikle geçen yıl, MEB uygunsuz binalarda, okul vasfı taşımayan ortamlarda eğitim veren GEM'leri devlet okulları bünyesinde toplamıştır. Böylece bazı okullarda

ikili sisteme geçilmiştir. Buna göre, sabahdan öğle saatlerine kadar Türk öğrenciler ders görmüş, öğleden sonra aynı okul binasını GEM programı kapsamında eğitim alan çocuklar kullanmıştır. Ancak kısa vadede çözüm üretmesi için başvurulanan GEM modeli, Türkiye’deki göçmenlerin eğitimi ile ilgili boşluğu, orta ve uzun vadede dolduramamaktadır (Coşkun ve Emin, 2018) .

2.4.2.Suriyelilerin Eğitiminde İkinci Alternatif: Devlet Okulları

Bazı Suriyeliler, çocuklarını doğrudan geçici merkezlere alternatif olan Türk okullarına kaydettirmektedir. MEB’in 2014/21 no’lu genelgesine göre, yabancı kimliği taşıyanlar ikamet ettikleri yere göre Türk okullarına kayıt yaptırabilmektedir. Bu genelge doğrultusunda Suriyeli çocuklar devlete bağlı okullarda Türk yaşlıları ile müfredata uygun eğitim alabilmektedir. Bu sayede, Türkiye’nin dört bir yanına dağılan Suriyeliler devlet okullarında eğitim alma fırsatı yakalamıştır. Bilindiği gibi, GEM’ler kısıtlı sayıda ve belli bölgelerde hizmet vermektedir. Bu yüzden, Suriyelilerin devlet okullarına kayıt yaptırabilmesi, eğitime erişimin önündeki engellerin kalkması noktasında önemli bir gelişmedir. Ayrıca göçmenlerin topluma uyumu bağlamında konuya yaklaştığımızda, göçmenlerin toplum ile eğitim, ekonomi, kültür gibi neredeyse her alanda beraberliğinin tesis edilmesi, mültecilerin topluma uyumu noktasından daha büyük bir önem taşımaktadır.

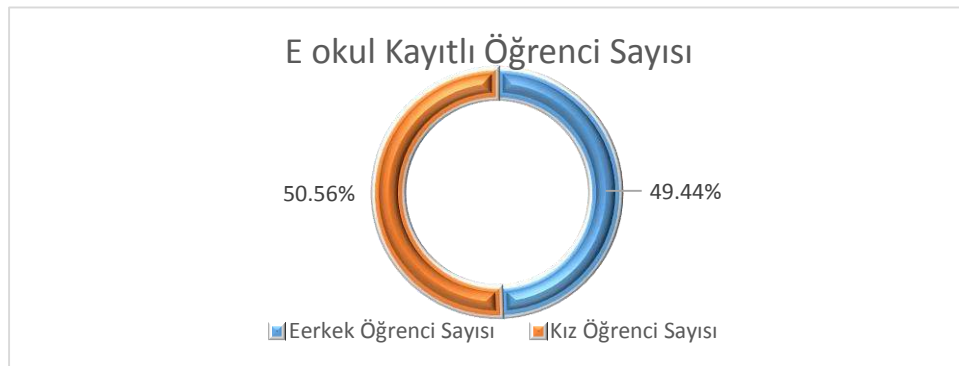
Sonuç olarak, MEB’in göçmenleri devlet okullarına kabul etmesi son derece olumlu bir gelişmedir. MEB, 2016-2017 eğitim-öğretim yılından bu yana devlet okullarında eğitim gören Suriyeli çocukların sayıca artması için faaliyet yürütmektedir. İlk başlarda, gönüllük esasıyla kayıt alan devlet okulları, son dönemlerde özellikle 2016-2017 eğitim-öğretim yılı başından beri anaokulu, birinci ve beşinci sınıf öğrencilerinin kayıtlarını zorunlu olarak yapmaktadır (Coşkun ve Emin, 2018).

Bu çalışmalar neticesinde Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda (Geçici Eğitim Merkezleri dışında) mülteci olarak Türkiye’ye gelen Geçici Koruma Altındaki 333.349 Suriyeli ve 39.377 Iraklı olmak üzere toplam 372.726 öğrenci Türkçe müfredata uygun eğitim almaktadır (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2018).

Tablo 2.7. Sınıf seviyelerine göre okullaşma sayı ve oranları

SINIF	E- Okul Kayıtlı Öğrenci	Geçici Eğitim Merkez	Toplam	Eğitim Kademelerine Göre	Çağ Nüfusu Toplam	Yüzde
Okul öncesi (5yaş)	29.281	7.063	36.344	36.344	93.791	38.75%
1.sınıf (6yaş)	99.298	14.139	113.437	373.558	92.358	106.36%
2.sınıf (7yaş)	68.177	13.348	81.525		89.198	
3.sınıf (8yaş)	38.158	65.496	103.654		85.335	
4.sınıf (9yaş)	30.226	44.716	74.942		84.340	
5.sınıf (10yaş)	44.091	7.107	51.198	136.682	76.568	50.10%
6.sınıf (11yaş)	20.509	13.677	34.186		67.721	
7.sınıf (12yaş)	10.908	17.718	28.626	57.345	64.486	22.20%
8.sınıf (13yaş)	7.385	15.287	22.672		64.044	
9.sınıf (14yaş)	14.188	2.375	16.563		61.434	
10.sınıf (15yaş)	6.022	5.234	11.256		62.825	
11.sınıf (16yaş)	2.736	6.424	9.160		61.069	
12.sınıf (17yaş)	1.743	8.812	10.555		73.004	
Lise Hazırlık Sınıfı	4	41	45			
Destekleme Sınıfı	0	149	149			
Açık okullar	9.617	0	9.617			
Toplam Öğrenci sayısı	382.343	221.586	603.929	603.929	976.200	61.87%

(Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2018)

Şekil 2.6. Okula kayıtlı öğrenci sayısı [Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2018].

Grafiğe baktığımızda, kız ve erkek öğrencilerin oranının birbirine hayli yakın olduğunu görebilmektedir. Grafiğe göre, kız öğrencilerin sayısı 189.241, erkek öğrencilerin sayısı 193.102'dir. Hâlihazırda eğitim veren okullarda 4.917 kız öğrenci

eğitim görürken, bu sayı erkek öğrencilerde 4.700'dir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2018) .

Bilhassa, 2014 yılından sonra Suriye'deki savaşın hala devam ediyor olması Türkiye'deki Suriyelilerin uzun yıllar burada kalacaklarının anlaşılmasını sağlamıştır. Bu sebeple, Suriyeli çocukların Türk toplumuna uyum sağlayabilmeleri için Türk eğitim sistemine dâhil olmaları gerektiği vurgusu çok sık yapılmaya başlanmıştır (Nur Emin, 2018) .

Suriye'deki savaşın halen devam etmesi nedeni ile kısa vadede çözüm olarak kurulan GEM'lerin zamanla işlevini yitirmesi, MEB'in 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içinde GEM'lerin zamanla kapatılarak buralardaki öğrencilerin devlet okullarına kaydının alınması kararında etkin rol almıştır.

MEB'in, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASBP), Türk Kızılay'ı ve UNICEF işbirliği ile başlattığı Mülteci Çocuklar için Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEYP) Programı'nı başlatması da bu kararın alınmasında etkili olmuştur.

Avrupa Komisyonu İnsani Yardım ve Sivil Koruma Genel Müdürlüğü tarafından finanse edilen bu program kapsamında, Suriyelilere ve diğer tüm mülteci çocukların ailelerine, yapılacak yardımlar karşılığında çocuklarını okula göndermeleri şart koşulmuştur.

Ayrıca, proje kapsamında kız çocuklarına pozitif ayrımcılık yapılarak, okul öncesi, 1-8. sınıf arasında eğitim gören kız öğrencilere 40 TL, erkek öğrencilere 35 TL; liseye devam eden kızlara 60 TL, erkeklere 50 TL Eylül ve Ocak aylarında her öğrenciye takviye olarak 100'er TL ödenmesi öngörülmüştür (Nur Emin, 2018) .

2.4.3. Özel Okullar

Bazı Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına geçmemesinin nedeni Türkçe'yi iyi bilmemeleridir. Bazı öğrenciler de yakın zamanda vatanlarına dönme ümidiyle Türkiye'deki Suriyeliler tarafından açılan özel okullara kayıt yaptırmıştır.

Suriyeliler tarafından, özel okullar için yeni binalar inşa edilmiştir. Örnek olarak İstanbul'da ve Gaziantep'te açılan okullar gösterilebilmektedir. Neredeyse Türkiye'nin her illinde Suriyeliler tarafından en az bir okul açılmaktadır. Okullarda gösterilen

müfredat Suriye'deki mevcut müfredatla paralellik göstermektedir. Ancak bu özel okullara sadece maddi durumları iyi, geliri yüksek olan aileler çocuklarını gönderebilmektedir (Emin, 2016) .

2.5. Devlet Okullarındaki Süreçlerin Yönetimi Konusunda Karşılaşılan Zorluklar

Suriyeli çocukların eğitimi, Türkiye'deki Suriyelilerin geleceği ve kendi ülkelerini yeniden inşaa etme süreçleri için çok önemlidir. Bu konu birçok Suriyeliyi ilgilendirdiği için Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında karşılaştıkları zorluklardan ve sorunlardan bahsedilecektir.

2.5.1. Eğitime Erişim ve Uyum

Türkiye'deki Suriyeliler, genellikle bu yeni toplum yapısına uyum sağlama noktasında sıkıntısı çekmektedir. Bu uyum sorunu özellikle okullarda daha da görünür hale gelmektedir. Çünkü okul, kültürün oldukça belirleyici olduğu ortamlardan biridir. Okul, öğrenciyi geleceğe taşıma misyonuyla beraber düşünüldüğünde, öğrenci ve öğrencinin bir parçası olduğu toplum ile kurduğu önemli köprülerden biridir. Okul, öğrenci ve toplum arasındaki bağı geliştirmek için konunun çeşitli boyutları ile dil problemi üzerinde durulmalı, hükümet de bu problemi çözme yolunda gerçekçi adımlar atmalıdır (Nur Emin, 2016).

Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegrasyonunu amaçlayan araştırmalarda, projelerde bilhassa “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunu Destekleme Projesi”nde (PICLES) Türkiye'deki Suriyeli çocuklara eğitimde fırsat eşitliğini sağlanması için önemli düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra mülteci çocukların dil öğrenimini kolaylaştırmak için Mart 2017 itibariyle Türkçe öğretmenleriyle birlikte psikolojik danışmanlar da görevlendirilmiştir. Aslında bu entegrasyon projesi, sadece Suriyeli öğrencilere değil; öğretmenler, müdürler, aileler ve diğer çocuklara da uygulanabilmektedir (Kağnıcı, 2017) .

2.5.2. Dil Sorunu

Diğer ülkelerdeki göçmen eğitim süreçlerinde de tecrübe edildiği gibi ikinci bir dil edinimi sancılı bir süreçtir. Bu sebeple, Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin dil öğrenme güçlüğü mercek altına alınması gereken konuların başında gelmektedir. Göçmen öğrencilerin dil öğrenmede başarılı olması topluma uyumu hızlandırırken, bu süreçteki yanlış uygulama ve yöntemler ise uyum sürecinde sorunların çıkmasına neden olmaktadır.

Suriyeli öğrencilerin çoğunun ana dilinin Arapça oluşu ve bu öğrencilerin Türkçe’yi sınırlı düzeyde bilmeleri, Türk okullarındaki öğretmen, öğrenci ve idareciler ile iletişim kurmalarını zorlaştırmaktadır. Dahası yaşadıkları bu dil sorunu, eğitim sürecine uyum, katılım, devam, ders başarısı ve sosyalleşme sıkıntılarını da beraberinde getirmektedir. Dil engeli öğretmen, akran ve diğer okul personelleri ile ilişkileri kötü etkilemekte, çocukların içe kapanık, geçimsiz saldırgan tutumlar sergilemesine ve psikolojik sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla bu kısımda değinildiği üzere, Suriyeli öğrencilerin dil problemi sadece onların eğitim yaşamlarını etkilemez, göçmenlerin topluma uyumları da bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Nur Emin, 2018) .

Daha önce söylediğimiz gibi dil sıkıntısı sadece okulda sorun olmakla kalmaz, kişinin bütün sosyal hayatında sıkıntı çekmesine sebep olur. Dil sorunu Suriyelilerin hizmet aldıkları bütün kurumlarda önlerine engel olarak çıkmaktadır. Okul ise bu kurumların sadece biridir. Bütün araştırma ve incelemelerden ortaya çıkan sonuç; eğitim alanında Suriyelilerin esas sıkıntısının dil olduğudur. Çünkü Suriyeli çocuklardan birçoğu Türkçeyi iyi konuşamamakta ve karşılaştıkları sorunları öğretmenlerine anlatamamaktadır. Böylece kendilerini dışlanmış ve toplumdan izole edilmiş hissetmektedirler (Uzun ve Bütün, 2016) .

2.5.3. Okul-Aile İş birliği Sorunları

Bu konu hakkında yapılan bütün araştırma ve incelemelerin sonuçlarına göre, ebeveynlerin çocuklarını takip etmemesi öğretmenler ve yöneticilerin birçok sorun yaşamasına sebep olmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarını takip etmemelerinin en önemli

nedeni aile ile okul arasındaki iletişim eksikliğidir. Ailelerin maddi sıkıntılar sebebiyle okul için gerekli araç-gereci temin edememesi okul nezdinde aile çocuklarıyla ilgilenmiyor izlenimi yaratıyor olabilmektedir (Sarıtaş, Şahin, Çatalbaş, 2016).

Öğretmenler, sığınmacı aileler Türkçe bilmedikleri için bu velilerle iletişime geçemedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sorunla karşılaşan öğretmenler bazen bir tercüman, bazen de Türkçe bilen başka çocuk aracılığıyla veliler ile iletişime geçerek problemleri çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler aynı zamanda ailelerin yaşadıkları çeşitli sosyo-ekonomik sorunlar nedeni ile de çocuklarına gerekli ilgiyi gösteremediklerine dikkat çekmiştir (Gür, 2018).

2.5.4. Koordinasyon Eksikliği

Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin karşılaştığı sorunlardan biri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliğidir. Bu sorun nedeniyle yardım ve eğitim faaliyetlerinde aksaklıklar yaşanmaktadır. Nitekim pek çok işi geciktiren ve aksatan bürokrasinin yavaş işlemesidir (Emin, 2016). Bu sorunun temel nedeni Milli Eğitim'in ve okulların yeterli düzeyde işbirliği içerisinde olmamasıdır (Sarıtaş, Şahin, Çatalbaş, 2016).

2.5.5. Çocuk İşçi Sorunu

Göçün en önemli sonuçlardan biri çocuk işçilerdir. Çocuk işçi sorunu, dünya gündeminde yer tutan insani sorunların başında gelmektedir. Bu sorun tüm dünyanın da başa çıkamadığı sorunlardan biridir. Çocuğun bir işte çalışması, çocuğun bedensel, zihinsel gelişimini ve sosyal hayatını olumsuz etkilemektir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) çocuk işçi kavramını, “Çocuğun sağlığını, fiziksel ve zihinsel gelişimini tehdit eden ve becerilerinin gelişimini engelleyen ve çocuğu onurundan mahrum eden herhangi bir tür çalışmaya çocuk işçiliği denir” diye tanımlar.

UNICEF ise çocuk işçi kavramını çocuğun çalışma saatlerine ve yaşına göre gruplandırmıştır. 5 – 11 yaş arasındaki bir çocuk maddi yetersizliklerden dolayı haftada 1 saat ev dışında çalışıp ev içinde de 28 saat çalışırsa bu durumda çocuk, işçi kategorisinde değerlendirilmektedir. 12 -14 yaşındaki bir çocuk, maddi

yetersizliklerden dolayı ev dışında haftada 14 saat çalışıp, ev içinde de 28 saat çalışıyorsa çocuk işçi vasfını taşır.

Bu nedenle çocuk işçi kavramını tanımlamak istiyorsak çocuğun güvenliğini, sağlığını ve gelişimini tehdit eden durumları göz önünde bulundurmamız gerekir. Çocuk işçiler, cinsel veya ticari her türlü sömürü için ucuz iş gücü olarak görülmektedir. Çocuğun iş ortamında sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklarla tanışması gibi olumsuz pek çok durumla karşılaşmaktadır.

Çalıştırılan çocukların eğitim hakkı gibi birçok temel haktan da mahrum kaldığı bilinmektedir. Elbette çocuğun gelişimini engelleyen her türlü çalışma koşulu, ILO, 182 sayılı Sözleşmede belirtildiği üzere çocuk işçiliği olarak tanımlanır.

Bu nedenle, çocuk işçi sorunu Türkiye'deki Suriyeli mültecileri tehdit eden başlıca sıkıntılardan biridir. Çocuk işçiliği, çocukların eğitimlerini tamamlarının önündeki en büyük engeldir. Çocuk işçiler, özellikle lise öğrencileri arasından çıkmakla birlikte ilköğretim çocuklarının da yaygın olarak çalıştırıldığını söyleyebilmektedir. (Emin, 2016) 2014 yılında Dorman tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Suriyeli mülteciler arasında erken yaşta kızların evlendirilmesi oldukça yaygındır. Bu durum, Türkiye'ye göçten sonra daha fazla yayılmıştır. Ayrıca, erken yaşta kızların evlendirilme oranı her yıl artmaktadır. Kızların erken yaşta evlendirilmesi genellikle maddi sıkıntı çeken ailelerde yaygındır.

Ayrıca, bazı aileler geleceklerini güvence altına almak ve çıkar devşirmek için kızlarını asker, soylu, tanınmış ve zengin kişilerle evlenmeye zorlamaktadır. Çocuk yaşta evlilik, özellikle kız çocukların eğitim fırsatlarından yararlanmalarının önündeki en büyük engellerden biridir. Eğitim alamayan çocukların geleceğe ilişkin umutları yok olmaktadır. Bu umutsuzluk nesilden nesile aktarılır, böylece yeniden üretilmiş olmaktadır. Bu da uzun vadede sosyal istikrarsızlığın kalıcı hale gelmesine ve toplumun yeniden yapılanması beklentisinin yok olmasına neden olmaktadır (Uğurlu, 2018).

2.5.6. Suriyeli Öğrencilerin Akranlarıyla İlişkisi

Öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen önemli faktörlerden biri akran ilişkileridir. Bu nedenle öğrencilerin yaşlıları ile eğitim görmesi sağlıklı akran

ilişkilerinin kurulması adına mühimdir. Bu nedenle, eğitime uzun süre ara vermiş göçmen çocukların eğitim ortamına yeniden adapte olmaları ve yaşlılarıyla ilişki kurmaları daha güçtür. Suriyeli çocuklar için de benzer bir güçlük söz konusudur (Emin, 2018) .

Savaşa ve şiddete maruz kalan çocukların psikolojik sorunlardan muzdarip olma riski yüksektir. Mülteci çocuklara yönelik yapılan araştırmalar, travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) mülteci çocuklarda en sık karşılaşılan sorun olduğunu göstermektedir. Bu sorunu depresyon izlemektedir. Saldırganlık, duygusal ve davranışsal problemlerin mülteci çocuklarda diğer çocuklara göre daha yüksek görüldüğü tespit edilmiştir. Okul çağındaki Suriyeli çocuklar, yaşlılarının uygunsuz davranışlarından muzdariptir. Bu da Suriyeli çocukların akranlarından uzaklaşmasına yol açmakta ve öz güvenlerini zedelemektedir (Uğurlu, 2018) .

Öğretmenler ve okul müdürleri, mülteci öğrenciler arasında kabadayılık, şiddet ve cinsel taciz gibi kabul edilemez davranışlar gözlemlediklerini belirtmektedir. Bu problemler, davranışsal problemler olarak kategorize edilebilmektedir. Mülteci öğrenciler arasında bu davranışların ortaya çıkmasının nedeni, ülkelerinde savaşın çirkin yüzüne şahit olmalarıdır (Sarıtış, Şahin, Çatalbaş, 2016).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kumcağız, Dadashzadeh ve Alakuş'lanın (2016) 19 Mayıs Üniversitesi'nde 112 yabancı uyruklu öğrencilerle yaptığı "19 Mayıs Üniversitesi'ndeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşadıkları Sorunlar" adlı çalışma, yabancı uyruklu öğrencilerin dil sıkıntısı, sosyal ve kültürel problemler yaşadığını göstermektedir. Ayrıca çalışmada bu öğrencilerin sosyal aktivitelere katılamadıkları ve uyum sorunları yaşadıkları belirtilmiştir.

Öztürk, (2018) tarafından yapılan "Mülteci Öğrencilere Sunulan Eğitim-Öğretim Hizmetinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmada mülteci öğrencilerin topluma uyum sağlayamadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca diğer öğrencilerin mülteci öğrencileri dışladığı belirlenmiştir. Bu çalışma, "mülteci"

kavramının yeniden tanımlanması için “sosyal bilimler” ders programının düzenlenmesini tavsiye etmiştir.

Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan (2017) tarafından yapılan çalışmada, uluslararası yabancı öğrencilerin özellikle sosyo-ekonomik problemleri tespit edilmeye ve çözüm önerileri bulunmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya baktığımızda, yabancı öğrencilerin iletişim kurmakta zorlandıkları ama arkadaşlık kurmakta sorun yaşamadıkları görülmektedir. Öte yandan bu öğrencilerin maddi sıkıntılarını gidermek ve kendi masraflarını ödemek için çalışmak zorunda olduklarını tespit etmiştir.

Sarıtaş, Şahin, Gülsüm (2016) tarafından “İlk Okullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Karşılaşılan Sorunlar” araştırıldığında, öğretmenlerin ve yöneticilerin yabancı uyruklu öğrencilerle ilişkilerde dil sorunu ve davranış bozukluğu ile karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan okul ile aileler arasında iletişim eksikliği tespit edilmiştir. Bu konuyla ilgili Gülüm ve Akçal (2016) tarafından yapılan, ilk ve ortaokulda mülteci öğrencilerin yaşadığı sorunları tespit etmeyi amaçlayan araştırmada, mülteci öğrencilerin karşılaştığı en büyük sorunun dil sorunu olduğu, aynı zamanda öğrencilerin sınıfla, derslerle ve okulla uyum sağlamada zorluk yaşadığı belirlenmiştir. Bu araştırmada, Türkçe kurslarının artırılması da tavsiye edilmiştir.

Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010) tarafından yapılan araştırmada, üniversitelerdeki yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenci görüşlerinin analizi yapıldığında, bu yabancı öğrencilerin kültürünün Türk kültürüne benzer olması sebebiyle öğrencilerin dışlanmaya maruz kalmadıkları tespit edilmiştir.

Topsakal, Merey ve Keçe (2013) tarafından yapılan "Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim Öğretim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel bir Çalışma" adlı araştırmada, Van'a göç eden ailelerin, eğitim-öğretim hakları vurgulanmaya ve sorunları gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, çocuklar yeni çevreye uyum sağlamakta zorluk yaşamaktadır. Bunun yanında yabancı uyruklu kişiler farklı bir kültürden geldikleri için toplumla kaynaşmakta sıkıntı çekmektedir.

Kardeş ve Akman (2018) tarafından yapılan "Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmada, nitelikli bir araştırma yürütülmüş, veri toplama aracı olarak durum çalışması kullanılmıştır. Bu araştırmada Suriyelilerin

başlıca sorunları; Türkçe öğrenme ve okula uyum sağlama sıkıntılarına odaklanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler Suriyeli öğrencilerle iletişim kurmakta zorlandıklarını vurgulamıştır. Araştırma sonucunda, Suriyeli çocukların kendi ülkelerinde yaşadığı travmanın etkilerini azaltmak için psikolojik danışma hizmetlerinin artırılması önerilmiştir.

Türk, Kaşmaz ve Türnüklü (2018) tarafından yapılan "Okul Psikolojik Danışmanlarının Penceresinden Türk ve Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Gruplar Arası Empati Deneyimlerinin İncelenmesi" adlı çalışmada Suriyeli öğrencilerle aynı sınıfta okuyan Türk öğrencilerin empati derecesini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, okul psikolojik danışmanlarıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonunda Suriyeli ve Türk öğrenciler arasında dostluk ve sevgi dolu bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Sarier (2016) tarafından yapılan "Türkiye’de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler" adlı araştırma sonucunda, akademik başarıyı etkileyen faktörlerin başında okulun ve ailenin geldiği, ekonomik, sosyal ve psikolojik durumun da öğrencilerin akademik başarısını etkileyen önemli faktörler olduğu belirlenmiştir.

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Semiran (2014) tarafında Ürdün’de yapılan "Suriyelilerin İltica Etmelerinin Ürdün Üzerindeki Etkisi" adlı çalışmada, Ürdün’deki Suriyelilerin genel durumu ve bilhassa eğitim durumları üzerinde durulmuştur. Bu çalışma, Suriyeli akınının, kamu hizmetlerinin yetersizliğinden muzdarip, yoksul bir toplum olan Ürdün Toplumuna büyük bir yük olduğunu göstermiştir. Çalışmaya göre, Suriyelilerin gelmesiyle birlikte sınıflar daha da kalabalıklaştı ve bazı okullar ders süresini 45 dakikadan 35 dakikaya indirmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte öğretim kaybı, öğretmenlerin günde iki kez sabah ve akşam olmak üzere çalışmaları ve bu mesai artışının maaşlara yansımaması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Ebu el-Ghanim, el-Khudam ve el-Naim (2015) tarafından yapılan "Bazı Değişikliklere Göre Ürdün Okullarındaki Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Psikolojik Etkileri" başlıklı araştırmada cinsiyete ve sınıf düzeyine bağlı olarak sosyal uyum ve öz

güven arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Fakat ilkokul öğrencilerinde öz güven duygusu diğer sınıflara göre farklılık göstermiştir.

Kamel (2017) tarafından yapılan "Suriye halkının Mısır'da sosyal entegrasyonu" başlıklı çalışmada, Kahire'deki Suriyelilerin psikolojik, sosyal ve eğitimsel sorunları ve bu sorunların Mısır toplumu ile bütünleşmelerini ne derece etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların %61'i Mısır toplumu ile bütünleşmelerini etkileyen ekonomik sorunlarla karşı karşıya kaldığını, %84'ü gelecek hakkında çok endişe duyduğunu ve %70'i yüksek okul masraflarından şikâyetçi olduğunu söylemiştir. Çünkü Suriyelilerin çoğu devlet okullarına kabul edilmemektedir.

Mahran (2018) tarafından yapılan "Bazı Değişikliklere Göre Mısır Toplumunda Suriyeli Mültecilerin Sosyal Uyum Zorlukları" adlı çalışmada, Suriyeli mültecilerin, Mısır'da karşılaştığı zorluklar özetlenmiştir. Bu zorlukların en önemlisi, Suriyeli mültecilerin, Mısır toplumunda olumsuz algılaya sahip olması nedeniyle Mısır toplumuna uyum sağlayamamalarıdır. Buna ek olarak, Suriyeli öğrenciler, okullarda ayrımcılığa maruz kalmakta, öğretmenleri onlara Mısırlı öğrencilerle aynı muameleyi göstermemektedir.

Kanu (2008) tarafından yapılan "Manitoba'daki Afrikalı Mülteci Öğrencilerin Eğitim İhtiyacı ve Engelleri" adlı çalışmada Afrikalı mülteci öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar ve eğitim alırken maruz kaldıkları engeller belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Afrikalı mülteci öğrencilerin karşılaştığı akademik, ekonomik, psikolojik ve sosyal sıkıntılar, okula uyum ve sorunlarla başa çıkma yeteneklerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Wilkinson (2010) tarafından yapılan "Kanada'daki Mülteci Gençlerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler" adlı çalışmada, genç göçmenlerin Kanada'da akademik başarılarını etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın örneklemini 12-15 yaşları arasındaki 91 mülteci oluşturmaktadır. Bu çalışma sonucunda, mülteci kampı deneyimi, varışta uygun sınıfa yerleşme, ebeveynlerin sağlığı, kentte ikamet ve Kanada'da geçirilen süre gibi faktörlerin akademik başarıyı etkilediği görülmüştür. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran özellik; çalışmada, göçün psikolojik ve sosyal etkileri incelenmiş, Suriyeli öğrencilerin eğitim alırken karşılaştıkları zorluklara değinilmemiştir.

Sarier, (2016) tarafından yapılan çalışmada görüldüğü gibi bazı çalışmalar, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörleri incelemiş, özel olarak mülteci öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörleri incelememiştir. Bu çalışmadaki çalışma grubu Suriyeli öğrencilerdir ve bu öğrencilerle ilgili önceden yapılan örnek araştırmalar incelenmemiştir. Bu çalışma, Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaya ve okula uyum sağlamalarını engelleyen sorunların üstesinden gelebilmelerini sağlamaya odaklanmıştır. Araştırmada, gelecekte Suriyeli öğrencilerin ve genel olarak yeni neslin Türk toplumuna uyum noktasında eğitmenin önemi üzerinde durulmakta, Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında yaşadığı sorunların tanımı yapılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye'deki ilkokullarda Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörleri öğretmenler ve öğrencilerin görüşleri ile belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel yaklaşım kullanılmıştır. Nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım, 2016).

Bu araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseni yaklaşımı kullanılmıştır. Bu çalışmanın en önemli özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Şimşek ve Yıldırım, 2016 s,73). Çalışmada irdelenecek durumun tüm yönlerini veren sistematik sonuçlara ulaşmak için farklı yöntemler izlenmiştir ve öğretmen, öğrenci boyutunda veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde bulunan 1 ilkokulda çalışma yapılmıştır. Araştırma grubu, okulda görev yapan öğretmenler ve bu okulda öğrenimine devam eden Suriyeli öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Öğretmen ve öğrenciler bu araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Öğretmen ve Öğrencilere ilişkin demografik değişkenler Tablo 3.1 ve Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Öğretmen Kod	Cinsiyet	Branş	Görev
Ö1	Kadın	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö2	Erkek	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö3	Erkek	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö5	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	İdareci
Ö7	Erkek	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö8	Kadın	Branş Öğretmeni	Karma
Ö9	Kadın	Branş Öğretmeni	Karma
Ö10	Erkek	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö11	Erkek	Branş Öğretmeni	2. Sınıf
Ö12	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö13	Erkek	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö14	Kadın	Branş Öğretmeni	Karma
Ö15	Erkek	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö16	Erkek	Sınıf Öğretmeni	3. Sınıf
Ö17	Kadın	Sınıf Öğretmeni	2. Sınıf
Ö18	Erkek	Sınıf Öğretmeni	3. Sınıf
Ö19	Erkek	Sınıf Öğretmeni	3. Sınıf
Ö20	Kadın	Rehberlik	Rehber Öğretmen
Ö21	Kadın	Rehberlik	Rehber Öğretmen
Ö22	Kadın	Sınıf Öğretmeni	4. Sınıf
Ö23	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf
Ö24	Kadın	Sınıf Öğretmeni	3. Sınıf
Ö25	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1. Sınıf

Araştırmaya 14 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplam 25 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin 19'u sınıf öğretmeni iken 2 öğretmen rehberlik ve psikolojik danışmanlık, 4 öğretmen ise branş öğretmenidir. Görev yaptıkları sınıflar açısından

incelendiğinde 7 öğretmen 1. sınıf, 7 öğretmen 2. sınıf, 4 öğretmen 3. sınıf ve 1 öğretmen ise 4. sınıf derslerine girmektedir. Ayrıca branş öğretmenleri farklı sınıflarda derse girmekte, ikisi rehberlik servisinde görev yaparken 1 öğretmen de idareci olarak çalışmaktadır.

Tablo 3.2. Öğrencilerin demografik özellikleri

Öğrenci Kod	Cinsiyet	Sınıfı
T1	Kız	4. Sınıf
T2	Kız	4. Sınıf
T3	Kız	4. Sınıf
T4	Kız	4. Sınıf
T5	Erkek	4. Sınıf
T6	Erkek	4. Sınıf
T7	Kız	4. Sınıf
T8	Erkek	4. Sınıf
T9	Kız	4. Sınıf
T10	Kız	4. Sınıf
T11	Erkek	4. Sınıf
T12	Erkek	4. Sınıf
T13	Kız	4. Sınıf
T14	Erkek	4. Sınıf
T15	Erkek	4. Sınıf
T16	Erkek	3. Sınıf
T17	Kız	3. Sınıf
T18	Kız	3. Sınıf
T19	Kız	3. Sınıf
T20	Erkek	3. Sınıf
T21	Erkek	3. Sınıf
T22	Kız	3. Sınıf
T23	Kız	3. Sınıf
T24	Kız	3. Sınıf
T25	Erkek	3. Sınıf

Tablo 3.2. incelendiğinde çalışmada yer alan 25 öğrenciden 16'sının kız olduğu ve 9 tanesinin de erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyleri incelendiğinde; 10 öğrencinin 3. sınıf, 15 öğrencinin ise 4. sınıfta yer aldığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada belirlenen sorulara yanıt bulmak için görüşme, en yaygın ve en çok kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. DeMarris (2004) görüşme araştırmacı ilk katılımcı arasında, araştırmacının veri toplamasına yardımcı olacak sorular sorarak araştırılacak fenomen hakkında ayrıntılı bilgi edinmesini sağlayan bir diyalog olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmacı tarafından katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmelerde araştırmacının daha önce hazırladığı ve geliştirdiği, röportajın gidişatına göre değiştirdiği sorular sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme: Katılımcılardan ve okudukları fenomen hakkındaki fikirlerinden gerçek ve doğrudan bilgi edinmek olarak tanımlayabilmektedir (Merriam, 2013).

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilere bir görüşme formu verilmiş ve uygulanmıştır. Görüşme formu oluşturulurken konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiş ve makaleler araştırılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, bilgilerin gizliliğinin korunacağı belirtilmiş ve araştırmadaki katılımcıların isim, cinsiyet gibi kişisel bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölüm ise araştırmanın amacına hizmet eden ve sorularını cevaplayan sorulardan oluşmaktadır.

Ayrıca, görüşmenin sonuçları bir metin olarak yazılmıştır. Katılımcıyı konuşmaya teşvik etmek için bir liste hazırlanmıştır. Görüşme, sınıfta ve yönetim odasında rahat bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yarı resmi olmuş ve kişisel sorularla başlamıştır. Bu çalışmanın daha net anlaşılır olabilmesi adına öğretmenler ve öğrenciler için kod kullanılmıştır. Öğretmenler için örneğin; Ö1(öğretmen 1), Ö2, Ö3, ...Ö25 şeklinde kullanılmıştır. Öğrenciler için de T1 (Talebe1), T2, T3...T25 şeklinde kodlanmıştır. Öğretmenlere Ek-1 de ki görüşme formu yapıldı ve Öğrencilere de Ek-2 de ki sorular sorulmuştur. Görüşmeler bu çalışma çerçevesinde geliştirilen iki adet görüşme formu kullanılarak uygulanmıştır. Katılımcılara, bilgilerin bilimsel amaçlar için kullanılacağı ve verilen bilgilerin gizli olduğu bilgisi verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada kullanılacak bilgiler araştırmacılar tarafından geliştirilen ve elde edilen görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılarak görüşme formlarına son şekli verilmiş ve uygulanmıştır. Gerekli veri toplama araçları geliştirildikten sonra 2017-2018 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında anket uygulanmaya başlanmış ve mülakatlar ile birlikte üç hafta içerisinde tamamlanmıştır. Bu uygulama için öncelikle sınıf öğretmenleri ile konuşularak yapılan araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmıştır. Planlanan görüşmeler okulda ilgili öğretmenlerle ve öğrencilerle en uygun ve sessiz ortamda gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerle görüşme yapmak için gerekli yasal izinler alınmıştır. Öğrencilerle görüşme yapmak için ise yasal izinlerle birlikte velilerinden ve okul yönetiminden izinler alınmıştır. Velilere ve yöneticilere ölçme aracıda yer alan sorular gösterilmiş, detaylı incelemeleri sağlanmıştır. İlgili soruların kapsamının dışında farklı bir soru sorulmayacağı beyan edilmiştir.

3.5. Veri Analiz

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, ölçme araçlarından elde edilen verilerin işlenmesi, kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da, ilk aşamada öğretmen ve öğrencilerden elde edilen verilerden kodlamalar yapılmış ve bu bağlamda çeşitli temalara ulaşılmıştır. Bu aşamadan sonra veriler düzenlenmiş, temalara göre gruplanmış ve sıklıkları verilerek sunulmuştur. Son olarak, elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri analiz edilirken aşağıdaki süreç takip edilmiştir:

- 1- Öğretmenlerin görüşme kayıtları yazıya çevrilmiştir.
- 2- Öğretmenlerin görüşleri serbest kodlama ile kodlanmıştır.
- 3- Serbest kodlamalar mülakat soruları altında tekrar düzenlemiştir. Örneğin öğretmenler farklı sorularda ailenin okuldaki katılımına ilişkin fikir beyan etti ise bunlar ilgili soruların altında toplanmıştır.

- 4- Kodların benzerlikleri birleştirilerek kategoriler oluşturulmuştur.
- 5- Kodlar bir ay sonra tekrar gözden geçirilmiştir. Başta belirlenmiş olan 168 kod en son 152 koda düşmüştür. Kodlama güvenilirliği %90 olarak hesaplanmıştır.
- 6- Bulgularda öğretmen görüşleri belirtilirken Ö4' gibi kodlar kullanılmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri analiz edilirken aşağıdaki süreç takip edilmiştir:

- 1- Öğrenci görüşme kaydı ve notları yazıya dökülmüştür.
- 2- Öğrenci görüşleri serbest olarak kodlanmıştır.
- 3- Kodların benzerliklerine göre bazı sorularda kategoriler oluşturulmuştur.
- 4- Kodlar bir ay sonra tekrar gözden geçirilmiştir. Başta belirlenmiş olan 72 kod en son 68 koda düşmüştür. Kodlama güvenilirliği %94 olarak hesaplanmıştır.
- 5- Öğrencilerin görüşlerinde alıntı yapılırken T4' gibi kodlar kullanılmıştır.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Geçerlik, genel olarak bilimsel araştırmalarda en önemli standartlardan biridir ve ulaşılan sonuçların gerçeği mümkün olduğunca objektif bir şekilde yansıtması şeklinde düşünülebilmektedir (Başkale, 2016).

Bu veriler derin bir şekilde toplanmış ve sonuçlar uzmanlara sunulmuştur ve katılımcılar cevaplarını doğrulamıştır. Görüşme yapılmadan önce öğretmenlerle sohbet yapılmıştır. Bu katılımcıların memnuniyetini, cevaplarını ve toplanan verilerin sonuçlarını, doğruluğunu rahatça yansıtan cevaplar vermelerini sağlamıştır. Nitel görüşmeler yapıldıktan sonra görüşme uzman ile gerçekleştirilmiş, toplanan tüm bilgiler uzmana aktarılmış, uzman verilerin analiz yöntemini değerlendirmiş ve uzman tavsiyesinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için tüm katılımcılar yorum yapmadan yazılmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı olarak sunuldu. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak için, veri toplama ve analiz yönteminin ayrıntılı bir açıklaması yapılmış ve araştırma süresince bu bilgiler saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bulguların sunulmasında öncelikle öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular sunulacak daha sonra ise öğrencilerin görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilecektir.

4.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin görüşlerinin sorulan sorular bağlamında analizleri yapılmış ve soruların sıralamasına uygun olarak bulgular sunulmuştur.

4.1.1 Suriyeli Öğrencilerin Türk Okullarında Öğrenim Görmesi Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin türk okullarında okumasına ilişkin görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Olumlu görüş</i>	7	5	12
Beraber eğitim olmalı	5	2	7
Türkçeyi iletişim için öğrenmek zorunda kalıyor	1	0	1
Uyum sorunu yaşamaması için	0	2	2
Kampta Türkçe öğrenemiyor	1	0	1
Sakinca görmüyorum	0	1	1
<i>Yasal Dayanak</i>	3	3	6
Bakanlığın kararı	0	1	1
Bütün öğrencilerin eğitim hakkı vardır	2	0	2
Gönül ister ki olmasın	0	1	1
Mecburen geldiğini düşünüyorum.	1	1	2
<i>Olumsuz görüş</i>	3	2	5
Ayrı bir yerde olmalı	1	1	2
Zorlanıyoruz	2	1	3
<i>Ön Şartlar</i>	6	4	10
Suriyeli koordinatör öğretmen	1	0	1

Hazırlık eğitimi	2	3	5
İlkönce uyum programı	0	1	1
Okul öncesi eğitim almalılar	1	0	1
Önce Türkçe öğrenmeli	1	0	1
Önce kendi okulları sonra Türk okulu	1	0	1
Öğrenci sayısı	2	2	4
Ancak sayı 4'ü geçmemelidir.	1	0	1
Sınıf ve okullara eşit dağıtılması	1	0	1
Sınıfta fazla Suriyelinin olması dil öğrenmeyi engelliyor	0	1	1
Çok kalabalık olmamalı.	0	1	1
Toplam	21	16	37

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmelerine ilişkin görüşleri 5 kategori altında toplanmıştır. Öncelikle 7 kadın 5 erkek öğretmen olmak üzere toplam 12 kişi doğrudan olumlu görüş belirtmişlerdir. Örneğin Ö8 “*Türk eğitim sistemine entegrasyonu sağlaması açısından çok iyi bir proje.*” ifadesini kullanmıştır. Bununla birlikte 3 kadın 3 erkek öğretmen toplam 6 kişi ise bunu bir zorunluluk olarak görmektedir. Ö1 bu konuda “Her çocuğun eğitim görmek hakkı. Tabi bu Suriyeli çocukların da hakkı” şeklinde durumu ifade etmiştir. Ayrıca 6 kadın 4 erkek öğretmen olmak üzere toplam 10 öğretmen ise olumlu ama ön şartlar olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ö16 ise düşüncelerini “*Şöyle söyleyeyim. Bana göre Suriyeli öğrencilerin okullara gelmeden önce Türk öğretmenler tarafından 1 sene hazırlık çalışması yapılmalıydı çünkü doğrudan doğruya sınıflarımıza geldiklerinde tam uyum gösteremediler.*” şeklinde ifade etmiştir. Bununla birlikte 2 kadın ve 2 erkek olmak üzere 4 öğretmen ise olumlu düşüncesiyle beraber öğrenci sayısının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuda Ö11 “*şimdi bizim her sınıfımızda 15 tane Suriyeli olunca inan ki öğrenemezler çocuklar. Çok zor öğrenirler ve başarılı olamazlar.*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Diğer taraftan 3 kadın ve 2 erkek öğretmen olmak üzere toplam 5 kişi ise olumsuz düşünce beyan etmişlerdir. Örneğin Ö15 düşüncelerini “*Yine söylüyorum onlar için ayrı bir müfredat hazırlanıp çünkü burada çok zaman kaybediyorlar. Anlaşamayınca bir de sınıf içinde uyum sağlayamamışsa çocuk geride kalıyor. Hiçbir şey öğrenmeden üst sınıflara devam ediyor.*” cümleleri ile ifade etmiştir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde öğretmen çoğunluğu şartların sağlanması ile birlikte Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmelerine karşı değillerdir.

4.1.2 Suriyeli Öğrencilerin Türk Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin, Türk okullarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri kapsamında öğretmenlerden, elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.2. Suriyeli öğrencilerin eğitimsel zorluklarına ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Topla m (n=25)
<i>Disiplin ve Yönetimsel Sorunlar</i>	<i>11</i>	<i>6</i>	<i>17</i>
Okul Kurallarına Uyuma Problemleri Yaşanıyor	7	1	8
Eğitimsel zorluk yaşıyorlar.	2	2	4
Kendi Aralarında Aşırı şiddet Var	2	0	2
Her Sınıfta 1-2 Öğrenci Olmalı	0	1	1
İdari Bilgi Eksikliği Var	0	1	1
Telefon Uygulamaları Türkçe Öğretmek İçin	0	1	1
<i>Sorunsuz</i>	<i>4</i>	<i>1</i>	<i>5</i>
Fazla Bir Zorluk Yaşamıyorlar.	2	0	2
1. Sınıftan Başlayanlarda Sorun Yok	0	1	1
Dili İyi Olan Öğrencilerin Başarısı Artıyor.	1	0	1
İstekli Öğrenciler Sorunu Aşıyor	1	0	1
<i>Uyum Sorunu</i>	<i>13</i>	<i>10</i>	<i>23</i>
Uyum Sorunu.	4	6	10
Kültür Sorunu	2	2	4
Velilerin İlgisizliği	1	2	3
Çok Olunca Birlikte Oluyorlar Uyum Sağlayamıyorlar	1	1	2
Temizlik Sorunu	1	0	1
Türk Öğrenciler Kabullenmiyor	1	0	1
İsteksizlik Var	1	0	1
Küçük Yaş Grubu Zorlanıyor	1	0	1
Sistem Farklı	1	0	1
<i>İletişime Dayalı Sorunlar</i>	<i>11</i>	<i>23</i>	<i>34</i>
Dil Problemi Var.	7	16	23
Doğru Okuyor Ama Anlamıyor	2	3	5
Anlaşamama Sorunu	0	2	2
İletişimden Kaynaklanan Sorunlar	1	1	2

Dil Bilmeyince Matematik De Olmuyor	0	1	1
Yazıyor Ama Okuma Ödevlerinde Sıkıntı Var	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>39</i>	<i>40</i>	<i>79</i>

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri 4 kategori altında toplanmıştır. Öncelikle 11 kadın 6 erkek öğretmen olmak üzere toplam 17 kişi disiplin ve yönetsel sorunlardan bahsetmektedir. Bu kategorideki kodlar incelendiğinde 7'si kadın olmak üzere 8 öğretmen öğrencilerin okul kullarına uyma konusunda problem yaşadıklarını ifade etmektedir. Örneğin Ö8 bu konuya ilişkin olarak *"Artı bir de sınıfın düzenini bozmakta üstlerine yok. Yani asla sözümüzü dinletemiyoruz"* şeklinde bir ifade kullanmıştır. Yine 4 öğretmen sorunun sadece disiplin problemi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca 2 kadın öğretmen kendi aralarında aşırı şiddet uyguladıklarını beyan etmiştir. Ö1 *"...Teneffüste ve öğle aralarında birbirlerine çok şiddet uyguluyorlar."* şeklinde durumu açıklamıştır. Uyum sorunu kategorisinde 6'sı erkek öğretmen olmak üzere 10 kişi genel anlamda uyum sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin Ö16 *"Ondan sonra uyum konusunda yani sınıfa uyum konusunda sorun yaşıyorlar."* şeklinde beyanda bulunmuştur. Bunun yanında 4 öğretmen kültür sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Ö17 bu konuda *"kültür farklılığı mesela sürekli sakızla geziyorlar."* ifadesini kullanmıştır. Velilerin ilgisizliği 3 defa ifade edilmiştir. Ö16 *"Aynı zamanda bizde problem şu; Suriyeli aileler de okullardan uzak duruyorlar. Mesela bizim daha çok kendi öğrencilerimizin yani Türk öğrencilerin aileleri devamlı gelip gittikleri halde, öğrencinin durumunu sordukları halde, işte eksiği var mı gibi sorular"* şeklindeki sözleriyle bir uyum sorunu olduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan sınıfta öğrencilerin fazla olmasından dolayı uyum sorunu yaşandığını Ö16 *"Hem Türk öğrencilerden dil öğrenecekti hem de sınıfa adapte olacaktı ama sayılar fazla olduğu zaman Suriyeli öğrenciler kendilerini devamlı biz ne kadar ayırsak da bir araya gelerek özellikle teneffüslerde beraber ya da derslerde biz ayırsak da bir araya gelerek ne yapıyorlar? Çocuklar bu şekilde Türkçeyi de öğrenemiyorlar. Diğer öğrencilerle de kaynaşamıyorlar. Öyle bir problemimiz var."* şeklinde ifade etmiştir. İletişime dayalı sorunlar kategorisinden öğretmenlerin hemen hemen hepsi tarafından dil probleminin olduğu ifade edilmiştir. Bu konuda Ö11 *"Suriyeli öğrencilerin önce dil sorununu çözmesi lazım. Dil sorununu çözemediği zaman sorulan*

sorunun anlamını bilmediği için başarılı olamıyor.” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Yine dil problemine dayalı olarak daha spesifik 5 öğretmen tarafından doğru okuyor ama anlamıyor kodu ifade edilmiştir. Bu konuda ise Ö15 “*Yani özellikle bu okuma yazma anlama konusunda. Okuyor ama anlayamıyor.”* şeklinde bir ifade kullanmıştır. Sorunsuz kategorisinde ise fazla zorluk yaşanmadığı ifade edilmektedir. Bu konuda Ö23 “*Fazla bir zorluk yaşamıyorlar*” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca öğretmenler 1.sınıftan başlayanlarda ve dil problemi olmayanlarda bir sorun olmadığını ifade etmişlerdir. Genel olarak düşündüğümüzde dil probleminden kaynaklanan sorunlar daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte kültürel farklılıklardan dolayı oluşan sorunlar da bulunmaktadır.

4.1.3. Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri öğretmenlerden, elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.3. Suriyeli öğrencisinin akademik başarısını etkileyen sorunlara ilişkin görüşler

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Topla m (n=25)
<i>Etkenler</i>	10	4	14
Dil bilmemeleri	3	3	6
Kültür farkı	4	0	4
Uyum sorunu.	3	0	3
Velilerimizle iletişimde zorluk	1	0	1
Kendini ifade etme	0	1	1
<i>Öneriler</i>	4	5	9
Sınıflarda öğrenci sayısı fazla olmamalı	0	2	2
Uyum sağlamalı	1	1	2
Hazırlık olmalı	0	2	2
Evde de Türkçe öğrenmeye devam etmeli	1	0	1
Aile desteği alanlar başarılı	1	0	1
Problem yok.	1	0	1
<i>Toplam</i>	14	9	23

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri 2 kategori altında toplanmıştır. Birinci olarak 10’i kadın olmak üzere toplam 14 kişi akademik başarıya ilişkin etkenlerden bahsetmiştir. Bu kategorideki kodlar incelendiğinde başarıyı en fazla etkileyen faktörün dil olduğu görülmektedir. Ö12 bu konuda *“En önemli sorun anlamamaları”* şeklinde bir ifade kullanmıştır. Kadın öğretmenler tarafından dile getirilen uyum sorunu ve kültür farkı kodlarında ise uyum sorunu konusunda Ö1 *“Bu yıl gelenler uyum sağlayamadı. 3 tane okuma yazma bilmeyen geldi. Çok kavgacılar yani aileler de çözüm bulamıyor.”* ifadesini kullanırken kültür farkı konusunu Ö22 *“kültür uyumsuzluğu”* şeklinde ifade etmiştir. Öneriler kategorisinde ise sınıflarda öğrenci sayısı fazla olmamalı, uyum sağlamalı, hazırlık olmalı kodları ön plana çıkmaktadır. Öğrenci sayısının fazla olmamasını dile getiren Ö7 sınıfına ilişkin *“Bunun için de sınıflarda tabi imkanlar ölçüsünde 1’den fazla olmaması lazım. Şu an bende 1 kişi var. Önceden 4 kişi vardı. Diğerleri gidince 1 kişi kaldı. Sıfır sorun. Hem dilimizi öğrenci hem taktir aldı kendi hakkıyla. Kolay kolay alamazlar ama bende ki aldı kendi hakkıyla”* örneğini paylaştı. Ö20 öğretmen ise *“Başarılı olabilmeleri için ilk şart uyum programı yapılması”* şeklindeki ifadeleri ile uyum sağlamaları gerektiğini vurgulamıştır. Ö11 ise *“Devletin buraya göndermeden önce onları dil okuluna götürüp dillerini çözmeleri lazım ve çocukların aileleri bunlara inanması lazım”* ifadesi ile ön hazırlık gerektiğini vurgulamıştır. Akademik başarı etkenleri ve çözümleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin temel olarak dil problemlerinin çözülmesi ve kültür farkı da dikkate alınarak bir uyum sürecinin planlanması gerektiği vurgulanmıştır.

4.1.4. Suriyeli Öğrencilerin Ailelerinin Eğitim Sürecine Katılımı

Öğretmenlerin Suriyeli öğrenci velilerinin eğitim sürecine katılımına ilişkin görüşleri okul ile iletişim ve çocuk ile ilgilenme olarak elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.4. Suriyeli öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim sürecim katılmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Okul ile iletişim</i>	10	13	23
İletişim problemi var	1	6	7
Toplantıya yeterli düzeyde katılım yok	2	3	5
Velilere oryantasyon eğitimi verilmeli	3	1	4
Aile-öğretmen iletişimi zayıf	2	1	3
Okula karşı ilgisizler	1	1	2
Velilere Arapça bilgilendirme yapıldı ama çözülmedi	1	0	1
Statü yüksek veliler toplantıya katılıyor	0	1	1
<i>Çocuk ile ilgilenme</i>	24	11	35
Ailelerde ilgisizlik var	7	4	11
İlgilisi de var	6	2	8
İlgisiz olanlar var	4	1	5
Geliyorlar ilgi gösteriyorlar.	3	1	4
Temizlik problemi yaşanıyor	2	1	3
Kahvaltı yapmadan geliyor	1	0	1
Sağlıklı beslenme alışkanlığı yok	1	0	1
Uykusuz gelen öğrenciler	1	0	1
Ödevler eksik	1	0	1
Öğrencilerin bakımları iyi değil	0	1	1
Ödevlerini Suriyeli öğretmene yaptırıyorlar	0	1	1
<i>Toplam</i>	34	24	58

Öğretmenlerin Suriyeli öğrenci velilerinin eğitim sürecine katılımına ilişkin görüşleri okul ile iletişim ve çocuk ile ilgilenme olarak iki kategori altında toplanmıştır. Okul ile iletişim kategorisinde 1’i kadın olmak üzere toplam 7 kişi *iletişim problemi var* koduna ilişkin ifadeler kullanmıştır. Örneğin Ö10 bu konuda “*Şimdi benim 3 tane öğrencim var. Aileleri gelip benimle görüşmüyor. Toplantılarıma gelmiyorlar*” şeklinde ifadeler kullanmıştır. Ayrıca 5 öğretmen velilerin toplantılara yeterli düzeyde katılmadıklarını dile getirmişlerdir. Ö4 bu konuda “*Bazıları. İlgili veliler katılıyor. İlgisiz veliler katılmıyor*” şeklinde durumu dile getirmiştir. Bununla birlikte 3’ kadın olmak üzere toplam 4 öğretmen ise velilere oryantasyon eğitimi verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ö16 bu konuda “*Öncelikle Suriyeli öğrencilerin aileleri bir kurs olur, bununla ilgili bir seminer olur. Onları bir kursa alıp bu konuda bilgilendirilmesi lazım.*

Türkiye’de ki okullar eğitim öğretim konusunda ya da velinin yaklaşımı nasıl olmalı gibi” ifadesini kullanmıştır. Bazı öğretmenler aile öğretmen iletişimin zayıf olduğunu dile getirmektedir. Örneğin Ö18 bu konuda “Aileler öğrencileri ilk tanışmaya getirdiklerinde öğretmenlerle diyalog kuruyorlar ama daha sonraki veli toplantılarına katılmak istemiyorlar” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca velilerin okula karşı ilgisiz olduklarını da belirtmektedirler. Bu konuda Ö17 ise “Yok. Pek taraftar değiller. Biz zorla anne gelsin baba gelsin anne bukra(arapça) baba bukra artık Arapçayı öğrendim ama hâlâ aile yok. Ben kendi sınıfım için söylüyorum. Birçok arkadaşta da öyle. Geçen 1.sınıftık. Çocuk gelmiş hani bizde beslenme yapılıyor işte beslenmeye sırayla hep aynı getiriyoruz mesela bugün patates kızartması yarın makarna. Bir gün geliyor cips almış gelmiş diğer gün cips alıp geliyor. Hayır anne gelsin yok” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Çocukla ilgilenme kategorisinde ise 7’si kadın olmak üzere toplam 11 öğretmen ailelerde ilgisizlik var şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Ö3 bu konuda “diğerleri toplantıya bile gelmiyorlar. Biz zaten whatsapp grubu kurmuşuz, onlarla o şekilde iletişim kuruyoruz. Onun dışında okula gelip de öğrenci hakkında bilgi alışverişi yok” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bazı öğretmenler veliden veliye değiştiğini ifade etmiş bazıları ilgilenirken bazılarının da ilgilenmediğini belirtmişlerdir. Örneğin Ö4 “Bazıları çok güzel ilgileniyor” şeklinde ifade kullanırken Ö2 ise “ama önemsemeyenler de var aynı bizde olduğu gibi” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bununla birlikte 3’ü kadın olmak üzere toplam 4 kişi ise velilerin öğrenciler ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda Ö8 “Aileler ilgili, alakalı, geliyorlar, ilgileniyorlar. Sürekli görüşüyorlar öğrencilerin gelişimi nasıl diye. Veliler gerçekten akıllı. Ben kampta çalıştım bundan önce. Kampta ben bir tane veli yüzü görmedim ama okullarda veliler daha çok ilgili, alakalı” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğretmenlerden bazıları öğrencilerin temizlik problemi yaşadığını belirtmişlerdir. Örneğin Ö13 bu konuda yaşadığı olayı “Bir problem daha var. Sağlık problemi. Şimdi Suriyeli çocuklarda bit felan oluyor. Hijyenik temizlik olmuyor. Tabi 21.yy da bir okulda bit görünmesi hiç de hoş bir olay değil. Çocukların daha temiz bir şekilde okula gelmeleri gerekiyor. Banyolarının muntazam bir şekilde yapılması gerekiyor ama tabi biz bu konuları veli toplantılarında kendi öğrencilerimize anlatıyoruz” şeklinde anlatmıştır. Bunların dışında öğrencilerin kahvaltı yapmadan geldikleri, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının olmadığı, uykusuz geldikleri, ödevlerini

yapmadıkları, bakımlarının iyi olmadığı ve ödevlerin Suriyeli öğretmenler tarafında yaptırıldığı da ifade edilmiştir.

4.1.5. Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Artırılmasına İlişkin Çözüm Önerileri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına ilişkin görüşleri elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarı düzeyini yükseltmek için çözüm önerileri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Topla m (n=25)
<i>Dil öncelikli</i>	6	6	12
Dil sorunu çözülmeli	5	5	10
Dil hazırlık	1	1	2
<i>Veli</i>	7	2	9
Ebeveynlerin de Türkçe öğrenmesi gerekiyor.	6	2	8
Veliler ilgilenmeli	2	0	2
<i>Diğer</i>	7	2	9
Topluma entegre olmalı	1	1	2
Dil bilen koordinatör	0	1	1
Pratik yapmaları gerekir	1	0	1
Sorumlu Suriyeli öğretmen olmalı	1	0	1
Sosyal faaliyetler artırılmalı.	1	0	1
Sınıfta Öğrenci sayısı 4 olmalı	1	0	1
Okul sistemine uyum sağlatmalıyız	1	0	1
İletişim problemlerini çözer	1	0	1
<i>Toplam</i>	20	10	30

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde 3 kategori altında toplanmıştır. Dil öncelikli öneriler kategorisinde 5’i kadın olmak üzere toplam 10 kişi *dil sorunları çözülmeli* şeklinde kod ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö10 “*Akademik başarıyı artırmak için bu dil sorununu çözmek lazım. Önemli olan odur*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca dil hazırlık eğitimi alınması gerektiğini dile getiren öğretmenlerden Ö18 “*Türkçe bilmeyen*

öğrenciler mutlaka Türkçe okuma yazma eğitimi aldıktan sonra bulundukları sınıflara verilmeli” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Veliler ile ilgili kategoride ise 8 öğretmen velilerinde Türkçe öğrenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö8 “*Velilerin de Türkçelerinin gelişmesi lazım ki evde çocuğunun ödevine destek olabilsin. Ben çocuğa derste öğretirim ama eve gider yine Arapça konuşur. Benim öğrettiğim buradan girer buradan çıkar. O yüzden veli de katılmalı bizim sistemimize*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca velilerin öğrenciler ile ilgilenmeleri gerektiği de ifade edilmektedir. Bu konuda Ö5 ise “*Aile iletişime geçecek. Konuşma bilmiyorsa tercüman ayarlayıp geçecek. Mümkünse 1. Sınıfta vermeye çalışacak. Eğer olmuyorsa o sınıfın seviyesine ulaşması için evde de gayret gösterecek*” şeklinde durumu ifade etmiştir. Diğer kategori altında genel olarak bireysel ifade edilen “*Topluma entegre olmalı*”, “*Dil bilen koordinatör*”, “*Pratik yapmaları gerekir*”, “*Sorumlu Suriyeli öğretmen olmalı*”, “*Sosyal faaliyetler artırılmalı*”, “*Okul sistemine uyum sağlanmalı*” ve “*İletişim problemleri çözer*” şeklinde kodlar ifade edilmiştir.

4.1.6. Suriyeli Öğrencilere Farklı Uygulama Yapılmasına İlişkin Görüşler

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin farklı uygulamalar yapıp yapmadıklarına ilişkin görüşleri öğretmenlerden, elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.6 Suriyeli öğrencilere farklı uygulama yapılmasına ilişkin görüşler

Kodlar	Kadı n (n=14)	Erkek (n=11)	Topla m (n=25)
<i>Sınıf içi Uygulama</i>	7	6	13
Aynı uygulamalar yapılıyor	4	3	7
Ayrımcılık yok	2	3	5
Önce okula uyum yapıldı	1	0	1
<i>Materyal ve Ödevler</i>	13	6	19
Seviyelerine göre farklı ödev verebiliyorum	4	2	6
Okumada geri kalanlara ayrı çalışma grubu	3	1	4
Ek çalışma yapma	3	0	3
Ek kaynak verme	1	1	2
Ek kaynak yok.	0	1	1

UNICEF eğitim materyal desteği	0	1	1
Bakanlığın kaynakları	1	0	1
Okul ihtiyaçları konusunda	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>20</i>	<i>12</i>	<i>32</i>

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin farklı uygulamalar yapıp yapmadıklarına ilişkin görüşleri temel olarak iki kategori altında toplanmıştır. Sınıf içi uygulamalar kategorisinde aynı uygulamalar yapılıyor kodu, 4'ü kadın olmak üzere toplam 7 öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Bu konuda Ö3 “*Kesinlikle hayır. Kendi öğrencilerimizle aynı görüyoruz biz*” şeklinde ifade kullanarak aynı uygulama yapıldığını dile getirmiştir. Öğretmenlerden 5'i ayrımcılık yapılmadığını dile getirmiştir. Bu konuda ise Ö6 “*Yok farklı bir muamele ettiğimiz yok. Onlar netice olarak hepsi çocuk. Bizim için fark etmiyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Materyal ve Ödevler kategorisinde 4'ü kadın olmak üzere toplam 6 kişi seviyelerine göre farklı ödev verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö7 “*Farklı muamele değil de bireysel ayrılıklarından dolayı zaman zaman veriyoruz. Yani çocuk mesela anlamadığı zaman biz ona anlamasıyla ilgili bir şey veriyoruz. Ailesine bazen whatsapp üzerinden gönderiyorum bazen babasıyla iletişime geçiyorum. Babalar Türkçeyi biraz daha iyi biliyor annelere göre.*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğretmenlerden 4'ü ise okumada geri kalan öğrencilere ayrı çalışma grubu yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden Ö3 “*Şimdi 2.sınıftayım ben yeni gelen daha önceki geçici eğitim merkezinden gelen 3 öğrencimiz vardı. Okuma yazma bilmiyorlar. 2. Sınıf öğrencileri normalde okur ve yazarlar. Onlara okuma yazma öğretmek için 3 ay farklı bir program uyguladık. Şu an da okur yazarlar ama anlamada dili anlamada sorun yaşıyorlar. Okuyor yazıyor ama anlamıyorlar.*” şeklinde durumu anlatmıştır. Kadın öğretmenlerden 3'ü ise ek çalışma yaptığını ifade etmiştir. Bu konuda Ö12 “*Farklı muamele şöyle. Yanımıza alıp ekstradan çalışıyoruz. Mesela ben diğer öğrencilerime uygulama yaparken çağırıyorum yanıma tek tek okutuyorum*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bunların yanında bireysel olarak öğretmenler ek kaynak olmadığını, UNICEF eğitim materyal desteği sağladığını, bakanlığın kaynak verdiğini ve okul ihtiyaçları konusunda yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

4.1.7. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrenciler ile İletişim Sorunlarına İlişkin Çözümleri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler ile iletişim sorunlarının çözümlerine ilişkin olarak görüşleri öğretmenlerden, elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.7.Suriyeli öğrenciler ile iletişim çözümlerine ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erke k (n=1 1)	Topla m (n=25)
<i>Ek araçlar</i>	8	3	11
Görsel araçlar	2	1	3
Örneklerle açıklıyorum	1	2	3
Beden dili ile anlatıyorum	3	0	3
Türkçe metin yazdırıyorum.	1	0	1
Şekille anlatıyorum.	1	0	1
<i>Tercüman</i>	11	7	18
Türkçe bilen öğrencilerden yardım alıyoruz	9	6	15
Tercümana başvuruyoruz.	2	0	2
Biraz daha iyi anlayan öğrenci anlatıyor.	0	1	1
<i>Toplam</i>	19	10	29

Öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler ile iletişim sorunlarının çözümlerine ilişkin olarak görüşleri temel olarak iki kategori altında toplanmıştır. Sınıfta öğrencilerin anlatılanları anlamadıkları zaman yaptıkları uygulamalar ek araçlar kategorisi altında toplanmıştır. Bu kategoride görsel araçlar 3 kişi tarafından kullanılmaktadır. Ö8 bu konuda yaptıklarını “Ben genelde görsel olarak gösteriyorum. Telefonu açıyorum anlamadığı bir kelime mi var hemen resmini açıyorum veya kendim vücut dilimi kullanıyorum dramatizasyon yapıyorum. Ona illaki o kelimeyi anlatıyorum. Ha anlamadı mı bende anlatamadım mı, bu da burada soru işareti olarak kalsın demiyorum illaki ona anlatmaya çalışıyorum çocuğa ki anlıyor da” şeklinde anlatmıştır. Öğretmenlerden 3’ü ise örnekler ile açıkladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö11 “Anlamazsa ve bana sorarsa izah ediyorum, anlatıyorum. Mesela bana dedi ki esnaf nedir, bende dedim ki bakkal, çarşıda gördüğün herkes esnaf dedim” şeklinde bir ifade

kullanmıştır. Öğretmenlerden 3'ü beden dili ile anlattığını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö24 durumu “*Sözcükleri beden dili ve işaretlerle anlatarak kavramalarını kolaylaştırmaya çalışırım*” şeklinde açıklamıştır. Ayrıca öğretmenlerden Türkçe metin yazdığını ve şekiller ile anlattığını ifade eden öğretmenlerde olmuştur. Tercüman kategorisinde ise 9 öğretmen, Türkçe bilen öğrencilerden yardım alıyoruz, ifadesini kullanmışlardır. Örneğin Ö9 bu konuda “*Bazen Türkçeyi iyi konuşabilen Suriyeli çocuktan yardım almak zorunda kalıyorum maalesef*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bununla birlikte tercümana başvurduğunu ifade eden öğretmenler olmuştur. Bu konuda ise Ö25 “*Tercümana başvuruyoruz*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca “*Biraz daha iyi anlayan öğrenci anlatıyor*” şeklinde çözüm bulan öğretmenler olmuştur.

4.1.8. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrenciler ile İletişim İçin Profesyonel Çevirmen Önerisine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin profesyonel çevirmen olmasına ilişkin görüşleri öğretmenlerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.8. Öğretmenle beraber profesyonel çevirmen olmasına ilişkin görüşler

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Negatif Görüşler</i>	6	8	14
Dil öğrenmeyi zorlaştırır	3	3	6
Hayır	1	4	5
Tercüman olması şart değil.	1	0	1
Türkçe bilen daha iyi	1	0	1
Yetişkin tercümana gerek yok	0	1	1
<i>Olumlu görüşler</i>	10	7	17
Daha iyi olabilir.	4	4	8
Okula bir tane faydalı olur	3	3	6
1. sınıfta olabilir.	1	0	1
Sadece iletişimde	1	0	1
Veli ile iletişimde iyi olur	1	0	1
<i>Toplam</i>	34	30	64

Öğretmenlerin profesyonel çevirmen olmasına ilişkin görüşleri temel olarak negatif görüşler ve olumlu görüşler olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Negatif

görüşler kategorisinde öğretmenlerden 6'sı profesyonel tercümanın dil öğrenmeyi zorlaştıracağını düşünmektedir. Örneğin Ö14 bu konuyu *“Bir taraftan çok iyi değil. Niye? Çocuk tercüman olduğu için Türkçe konuşmaktan vazgeçiyor. Nasıl olsa arkadaşım var ve çevirebiliyor, ben derdimi anlatabiliyorum diyor ve ihtiyaç duymuyor Türkçeye ama tercüman olmazsa onun onu anlayabilmesi için bir şekilde bir şeyler öğrenmesi lazım. O yüzden ben çok zorda kalmadıkça Türkçe konuşmıyorum”* şeklindeki ifadesi ile desteklemektedir. Bununla birlikte 4'ü erkek olmak üzere toplam 5 kişi doğrudan hayır ifadesini kullanmıştır. Örneğin Ö3 bu konuda *“Kesinlikle tercümana gerek yok”* ifadesini kullanmıştır. Ayrıca öğretmenler *“Tercüman olması şart değil”, “Türkçe bilen daha iyi”* ve *“Yetişkin tercümana gerek yok.”* şeklinde de ifadeler kullanmışlardır. Olumlu görüşler kategorisinde ise öğretmenlerden 8'i daha iyi olabilir demişlerdir. Bu konuda Ö2 ise *“Tercüman olması faydalı olur hani bazı konularda anlamadıkları zaman”* şeklinde bir ifade kullanmışlardır. Öğretmenlerden 6'sı ise okula bir tane tercümanın faydalı olacağı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuda Ö6 fikrini *“Sınıf değil de okulda tercüman olsa yeterli olur. Sınıflarda dediğimiz gibi belli bir süreden sonra çocuklar Türkçe öğreniyorlar. Çabuk öğreniyorlar. 1 yıl kaldıktan sonra zaten kendi ihtiyaçlarını karşılayacak derecede, iletişim kuracak derecede Türkçeyi öğreniyorlar”* şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca *“1. sınıfta olabilir”, “Sadece iletişimde”* ve *“Veli ile iletişimde iyi olur”* şeklinde düşünceler de ifade edilmiştir.

4.1.9. Ailenin Ekonomik Durumunun Suriyeli Öğrencinin Akademik Başarısını Etkilemesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Suriyeli ailelerin ekonomik durumlarının öğrencilerin akademik başarısına etkisi konusundaki öğretmen görüşleri elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.9. Suriyeli ailenin ekonomik durumunun Suriyeli öğrencisinin akademik başarısı üzerindeki etkisine ilişkin görüşler

Kodlar	Kadın (n=14)	Erke k (n=1 1)	Toplam (n=25)
<i>Olumlu görüş</i>	<i>14</i>	<i>9</i>	<i>23</i>
Ekonominin mutlaka etkisi var.	9	6	15
Bütün öğrenciler için etkili	1	1	2
Okul araç gereçleri alabiliyor	1	1	2
Okul araç gereçlerinin eksikliği problem oluyor	1	1	2
Ekonomik durum düşük ise	2	0	2
Özel ders alabiliyor	0	1	1
<i>Diğer</i>	<i>7</i>	<i>5</i>	<i>12</i>
Ailenin eğitime bakış açısı daha önemli	3	1	4
Etkisi yok.	1	2	3
Yardımlardan dolayı her şeyi okuldan bekliyorlar	2	0	2
Daha çok yaşam biçimleri ve Türk insanların yaşam biçimine uyum sağlaması	1	0	1
Suriyeli veliler ekonomik olarak eğitime olumlu katkı sunmuyor	0	1	1
Velilerin ekonomik durumlarını bilmiyorum	0	1	1
<i>Toplam</i>	<i>43</i>	<i>29</i>	<i>72</i>

Suriyeli ailelerin ekonomik durumlarının öğrencilerin akademik başarısına etkisi konusundaki öğretmen görüşleri olumlu görüşler ve diğer olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Olumlu görüş kategorisinde öğretmenlerden 15'i ekonominin mutlaka etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Ö16 deneyimini “*E tabi ki var. Mesela bizim buradaki öğrencilerin ekonomik durumları daha iyi başka mahallelere göre. Ekonomik güç önemli. Niye? İşte ekonomik durumu iyi olan aileler çocuğun giyiminden, ders araç gereçlerinden her şeyinden her yönünden bize daha çok katkıda bulunuyorlar. E tabi çok fark ediyor ekonomik güç*” şeklindeki ifadesi ile paylaşmıştır. Öğretmenlerden 2'si tarafından ise sadece Suriyeli öğrenciler için değil bütün öğrenciler

için etkili olduğu belirtilmiştir. Örneğin Ö15 bu konuda “*Var. Biraz önce demiştim bendeki veliler hep akademisyen. Bir de olmayanlar var. Fark ediyor. Bu dünyanın neresine giderseniz gidin böyledir. Ekonomiyle alakası var. Anne babanın ekonomik durumu arttıkça akademik düzeyi arttıkça çocuklara bu yansıyor zaten. Bizde de oluyor. Mesela anne baba lise mezunu ama bir diğeri diş hekimi olan anne baba ilgileniyorlar çocuklarıyla. Farklı oluyor ister istemez*” ifadelerini kullanmıştır. Ekonomik durumun etkisi konusunda öğretmenler “*Okul araç gereçleri alabiliyor*” ya da imkan olmadığı için eksik olabileceği şeklinde örnekler sunmuşlardır. Örneğin Ö7 yaşadığı olayı “*Hem çocuklarda mesela biz kendi çocuklarımıza set aldırabiliyoruz, set derlen dersi destekleyen setlerden bahsediyorum. Alamayabiliyor. Yani biz yardımcı olabiliyoruz ama çocukları üzüyor haliyle. Fakir olanlar. Diğer ekonomik durumu iyi olanlar da sıkıntı yok*” şeklinde ifade etmiştir. Bununla birlikte ekonomik durumu düşük olanın daha çok etkilendiği ifade edilirken imkanı olanlar özel ders aldırabilir görüşü ileri sürülmüştür. Diğer kategorisinde ise 4 öğretmen tarafından ailenin eğitime bakış açısı daha önemli kodu ön plana çıkarılmıştır. Bu konuda Ö1 “*Bakımından, beslenmesinden, davranışından, kurallara uymasından az önce dedim ya eğitilmiş velilerimin çocuklarında o farkı gözlemleyebiliyorum. Mesela annesi doktor olan beslenmesine de dikkat ediyor. Ben o çocuğumda hiç abur cubur görmedim ama Suriyeli erkek çocuklarda bahçede de görüyorum hep ellerinde cips, hep hazır gıda verip gönderiyorlar. Beslenme çağında gün boyu okulda kalan çocuğu bunlar besleyemez. Yani eğitim ve ekonomik durum çok önemli*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğretmenlerden 3’ü ise etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda Ö5 “*Fazla yok diye düşünüyorum. Yeter ki çocuk gayret etsin. Ekonomik durum etkilemez*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca öğretmenler yardımlardan dolayı öğrencilerin her şeyi okuldan beklediklerini, uyum sağlamanın daha önemli olduğunu, velilerin ekonomik olarak eğitime olumlu katkı sağlamadıklarını ve velilerin ekonomik durumlarını bilmediklerini de ifade etmişlerdir.

4.1.10. Öğretmenlerin Özel Ders Alınmasına İlişkin Görüşleri

Suriyeli öğrencilerin özel ders almalarının akademik başarıya katkısına ilişkin olarak öğretmen görüşleri elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.10. Suriyeli öğrencinin özel dersler alırken, akademik başarı oranının arttığını ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Faydalıdır.	10	10	20
Gerek yok. Okulda dersi dinlemez	2	1	3
Öğrencinin durumuna bağlı	1	1	2
Denetlenmesi gerekir.	1	0	1
Dil açısından faydası yok	0	1	1
Okul için Türk arkadaşları ile iletişim kurarsa daha kolay olur	1	0	1
Okumayı öğrenene kadar	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>16</i>	<i>13</i>	<i>29</i>

Suriyeli öğrencilerin özel ders almalarının akademik başarıya katkısına ilişkin olarak öğretmen görüşleri incelendiğinde 10'u erkek olmak üzere toplam 20 öğretmen özel ders almanın faydalı olduğunu dile getirmişlerdir. Örneğin Ö3 bu konuda “*Çok faydalı. Benim öğrencilerimden bir tanesi alıyor. Suriyeli öğretmenlerden Türkçe dersi alıyor. Çok faydası oluyor*” ifadesi ile deneyimini paylaşmıştır. Buna karşın gerek olmadığını ifade eden öğretmenlerde olmuştur. Örneğin Ö16 “*Olmaz demiyorum ama bana göre gerek yok. Okul yeterli çünkü çocuk 6 saat okulda ders görüyor. Bazı öğrencilerde hafta sonu ders var okulda. E şimdi üzerine de bu özel ders olduğu gibi çocukta bıkkınlık oluyor belki de okuldaki dersi dinlemez çünkü çocuk yapısıdır sıkılır. Severe anlaması lazım çocuğun*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğretmenlerden 2'si ise öğrencinin durumuna göre değiştiğini ifade etmişlerdir. Örneğin Ö15 “*Çok az ama aslında her şey çocukta bitiyor. Yani bunu bizim öğrettiklerimizi günlük hayatında aktarabiliyorsa başarılı oluyor ama bunu günlük hayatında kullanmıyorsa özel ders ne verirsiniz verin hiçbirini kabul etmiyor. Özel ders bile verseniz çok anlamı olmuyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca öğretmenler özel dersin denetlenmesi gerektiğini, dil açısından faydası olmadığını, öğrencilerin Türk arkadaşlarıyla iletişim kurmaları

durumunda daha iyi öğreneceklerini ve okumayı öğrenene kadar olabileceğini de ifade etmişlerdir.

4.1.11. Ders Öğretim Programlarının Suriyeli Öğrenci Seviyesine Uygunluğu

Ders öğretim programının Suriyeli öğrencilere uygunluğuna ilişkin öğretmen görüşleri elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.11 Ders öğretim programlarının Suriyeli öğrenci seviyesine uygunluğuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Olumlu Görüşler</i>	<i>13</i>	<i>8</i>	<i>21</i>
Uygun	8	6	14
Dil bilenler için evet	3	1	4
Aynı olmalı	2	1	3
<i>Ek Görüşler</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>11</i>
Uygun değil.	1	2	3
Kitaplar daha görsel olabilir	1	1	2
Özel müfredat olsa iyi olur	0	2	2
Arapça çeviri Türkçe öğrenmeyi geciktirir	1	0	1
Arapça tercüme faydalı olabilir	0	1	1
Suriye'ye gitmeyecekse çevirinin faydası yok.	0	1	1
Öğrencilere göre bölgeye göre farklılaşmalı	0	1	1
<i>Toplam</i>	<i>16</i>	<i>15</i>	<i>31</i>

Ders öğretim programının Suriyeli öğrencilere uygunluğuna ilişkin öğretmen görüşleri olumlu ve ek görüşler olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Olumlu görüşler kategorisinde 8'i kadın olmak üzere toplam 14 öğretmen ders öğretim programının uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Ö1 “*Uygun. Daha öncekilere göre hatta daha uygun. Yani yapabilecekleri durumda. Dediğim gibi 2. Öğrenci dışında hep kendi aralarında iletişim kurmak istedikleri için yani konuşurken çocuk çocuktan daha güzel öğrenir. Çünkü diğer öğrencimde gözlemledim bizimle konuştu benimle konuştu çok çabuk öğrendi ve şu an anlamada da hiç sıkıntısı yok. Onu gören Türk zannediyor.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerden 4’ü ise dil bilenler için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö17 “*Dil bilen için evet ama dil bilmeyene hayır.*

Dil bilse her şeyi okuyup bilecek” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bununla birlikte öğretmenler ders öğretim programının aynı olması gerektiği vurgulamıştır. Bu konuda Ö20 “*Müfredat bütün öğrencilere yönelik yapılıyor. Suriyeli veya başka milletten öğrenciye yönelik müfredat yapılması mümkün değildir*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Ek görüşler kategorisinde öğretmenlerden 3’ü ders öğretim programının uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Ö11 “*Suriyeli öğrenciler için uygun değil*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bunun yanında öğretmenlerden bazıları kitapların daha görsel olması gerektiğini önermektedir. Ö15 bu konuda “*Kitaplar daha görse resimlerin ön planda olduğu çünkü çocuklar anlamlandıramıyor. Mesela okuyor şu anda okuma yazma öğrendiler ama anlamını bilmiyor*” şeklinde açıklama yapmıştır. Özel öğretim programı olmasını öneren öğretmenlerde olmuştur. Ö15 “*Onlara göre hazırlanmış bir müfredat.*” önerisinde bulunmuştur. Ayrıca “*Arapça çeviri öğrencinin Türkçe öğrenmesini geciktirir*”, “*Arapça tercüme faydalı olabilir*”, “*Suriye’ye gitmeyecekse çevirinin faydası yok*” ve “*Öğrencilere göre bölgeye göre farklılaşmalı*” kodlarını vurgulayan öğretmenler olmuştur.

4.1.12. Takviye Türkçe Ders Almasına İlişkin Görüşler

Takviye Türkçe ders alınmasına ilişkin görüşler öğretmenlerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.12. Takviye Türkçe ders almasına ilişkin görüşler

Kodlar	Kadın (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Faydalı değil.	1	2	3
<i>Olumlu</i>	15	10	25
Faydalı	12	8	20
Okul zamanı dışında almalı	1	0	1
Ama okula başlamadan almaları ve okula hazır gelmeleri daha doğru olur.	1	0	1
Niteliği artırılmalı	0	1	1
Yetersiz daha fazla olmalı	0	1	1
Öğrenci seviyesine göre	1	0	1
<i>Toplam</i>	16	12	28

Takviye Türkçe ders alınmasına ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerden 3'ü faydalı olmadığını dile getirmişlerdir. Bu öğretmenden Ö8 durumu “*Aslında o da iyi bir şey değil. Sadece Suriyelilerden oluşan bir sınıf ben desteklemiyorum açıkçası çünkü sadece Suriyelilerden oluşan bir sınıfta konuşmayın diyoruz kendi aralarında sürekli bir Arapça konuşma muhabbeti. E Arapça konuşurlarsa ben tahtaya Türkçe yazıyorum onlar yan yana Arapça konuşuyorlar. Ne anlayacaklar. Yine odaklanamıyorlar*” şeklinde açıklamıştır. Öğretmenlerden 20'si ise faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden Ö1 “*Evet kesinlikle. Çünkü Türkçe her şeyden önemli. Matematikte lazım, hayat bilgisinde lazım. Önce o dili sadece yazıp okumak değil mesela ben kuran okuyorum ama anlamıyorum keşke anlayabilseydim. Anlayabilince iletişim kurarsın. Anlayabilince sorununu anlatırsın. Anlayabilince soru çözersin*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Ayrıca öğretmenler okul zamanı dışında olması, okuldan önce olması, niteliğinin artırılması gerektiği, daha fazla olması ve öğrenci seviyesine göre düzenleme yapılması gerektiğini de ifade etmişlerdir.

4.2. Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrenci görüşlerinin sorulan sorular bağlamında analizleri yapılmış ve soruların sıralamasına uygun olarak bulgular sunulmuştur.

4.2.1. Öğrencilerin Okula Başlamadan Önce Türkçe Bilme Durumları

Öğrencilerin okula gitmeden önce Türkçe bilme durumları öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.13. Okula gitmeden önce Türkçe bilme

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Türkçe bilmiyordu	13	4	17
Türkçe biliyordu	1	7	8
Toplam	14	11	25

Öğrencilerin okula gitmeden önce Türkçe bilme durumları incelendiğinde 17 öğrenci Türkçe bilmediğini ifade ederken 8 öğrenci ise Türkçe bildiğini belirtmiştir. Yani öğrencilerin çoğunluğu okula başlamadan önce Türkçe bilmemektedir.

4.2.2. Ailenin Türkçe Bilme Durumları

Öğrencilerin ailelerinin Türkçe bilme durumları öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.14. Ailenin Türkçe bilme durumu

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Aile Türkçe bilmiyor	10	5	15
Ailede Türkçe bilen var	1	6	7
Aile biraz Türkçe biliyor	4	0	4
<i>Toplam</i>	<i>15</i>	<i>11</i>	<i>26</i>

Öğrencilerin ailelerinin Türkçe bilme durumları incelendiğinde 15 öğrenci ailesinin Türkçe bilmediğini ifade ederken 7 öğrenci ise ailesinde Türkçe bilenlerin olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 4 öğrenci de ailesinin biraz Türkçe bildiğini belirtmiştir. Yani ailelerin çoğunluğu Türkçe bilmemektedir.

4.2.3. Özel Ders Alma Durumları

Öğrencilerin okuldan sonra özel ders alma durumları öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.15. Okuldan sonra özel ders alınma durumu

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Evet alıyorum	5	7	12
Özel Ders almıyorum	6	4	10
Okulda Türkçe takviye kursu	3	0	3
<i>Toplam</i>	<i>14</i>	<i>11</i>	<i>25</i>

Öğrencilerin okuldan sonra özel ders alma durumları incelendiğinde ise 12 öğrenci özel ders aldığını ifade ederken 10 öğrenci de özel ders almadıklarını belirtmiştir. Bu arada 3 öğrenci ise okulda verilen Türkçe takviye kursuna gittiğini belirtmiştir. Öğrencilerin hemen hemen yarısı özel ders almaktadır.

4.2.4. Suriyeli Öğrencilerin Türk Arkadaşları ile İlişkileri

Öğrencilerin okulda Türk arkadaşlarıyla ilişkileri öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.16. Suriyeli öğrencilerin türk arkadaşları ile ilişkileri

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Negatif</i>	10	3	13
Oyun oynamıyorlar	2	1	3
Sevmiyor	1	1	2
Öğretmen de destek olmuyor	2	0	2
Hiç Türk Arkadaşım yok	1	1	2
Dalga geçiyorlar	1	0	1
Dövüyorlar	1	0	1
Düzgün davranmıyorlar	1	0	1
Nefret ediyorlar	1	0	1
<i>Olumlu</i>	12	10	22
Birbirimizi seviyoruz	4	5	9
Türk arkadaşlarım var	4	0	4
Arkadaşlarım Türk ve Suriyeliler	1	2	3
Beraber oynuyoruz	1	2	3
Arkadaşlarımla olan ilişkim iyi	0	1	1
Bazıları seviyor	1	0	1
Ben sınıf başkanım.	1	0	1
<i>Toplam</i>	22	12	34

Öğrencilerin okulda Türk arkadaşlarıyla ilişkileri negatif ve olumlu olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Negatif ifadelerden 3'ü erkek öğrencilere ait iken 10 tanesi kız öğrencilere aittir. Oransal olarak kızlar erkeklere oranla daha fazla negatif ifadeler kullanmışlardır. Öğrencilerden 3'ü oyun oynamadıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin T14 “*Suriyeli olduğum için arkadaşlarım benimle oynamıyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğrencilerden 2'si ise bazıları sevmiyor şeklinde açıklama yapmıştır. Örneğin T3 ise “bazıları da beni sevmiyor” şeklinde ifade kullanmıştır. Bazı öğrenciler

öğretmen de destek olmuyor şeklinde ifade kullanmışlardır. Örneğin T2 “*öğretmen bana asla yardım etmiyor ya da bana hak vermiyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğrencilerden bazıları da hiç Türk arkadaşının olmadığını dile getirmiştir. Örneğin T18 bu konuda “*Okuldaki tüm arkadaşlarım Suriyeli ve hiç Türk arkadaşım yok*” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca öğrenciler “*Dalga geçiyorlar*”, “*Dövüyorlar*”, “*Düzgün davranmıyorlar*” ve “*Nefret ediyorlar*” şeklinde ifadeler de kullanmışlardır. Olumlu kategoride oransal olarak erkek ve kız öğrencilerin sayıları yakındır. Öğrencilerden 8’i birbirimizi seviyoruz şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Örneğin T10 “*Ben bütün arkadaşlarımı seviyorum ve onlar da beni seviyor*” şeklinde açıklama yapmıştır. Öğrencilerden 4’ü ise Türk arkadaşlarım var demiştir. Örneğin T24 “*zaten okuldaki arkadaşlarım Türk*” şeklinde açıklama yapmıştır. Ayrıca öğrencilerden 3’ü ise arkadaşlarım Türk ve Suriyeliler şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Örneği T20 bu konuda “*Okuldaki arkadaşlarım Türk ve Suriyeliler hiç fark yok*” şeklinde açıklama yapmıştır. Yine öğrencilerden 3’ü beraber oynuyoruz demişlerdir. Bu konuda T9 “*Her zaman birbirimizle oynarız*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca öğrenciler “*Arkadaşlarımla olan ilişkim iyi*”, “*Bazıları seviyor*” ve “*Ben sınıfta başkanım*” şeklinde açıklamalar da yapmışlardır.

4.2.5. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilere Karşı Davranışları

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere karşı davranışlarına ilişkin öğrenci görüşleri öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.17. Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere karşı davranışları

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Davranış</i>	14	10	24
Öğretmenim çok iyi	6	7	13
Diğer öğrenciler gibi davranıyor	3	1	4
Öğretmen iyi ilgileniyor	3	1	4
Öğretmen ayrımcılık yapıyor	2	1	3
<i>Duygusal</i>	8	4	12
Okulu sevme	5	2	7
Öğretmen çok seviyor	2	1	3
Okulu sevmeme	0	1	1

Öğretmeni sevme	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>44</i>	<i>28</i>	<i>72</i>

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere karşı davranışlarına ilişkin öğrenci görüşleri davranış ve duysal boyut olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Davranış kategorisinde öğrencilerden 13’ü öğretmenin iyi olduğunu ifade etmiştir. Örneğin T14 “*Öğretmenim çok iyi*” şeklinde ifade kullanmıştır. Öğrencilerden 4’ü ise diğer öğrenciler gibi davrandığını belirtmiştir. Bu konuda T8 “*Öğretmen bana diğer öğrenciler gibi davranıyor*” demiştir. Öğrencilerden 4’ü ise “*Öğretmen iyi ilgileniyor*” şeklinde ifade kullanmışlardır. Örneğin “*Öğretmenim benimle iyi ve bana dersleri anlatıyor*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Buna karşın öğrencilerden 3’ü olumsuz olarak öğretmenlerin ayrımcılık yaptığını belirtmişlerdir. Örneğin T3 “*bazen beni arkadaşlarımdan ayırıyor, şarkı söyleme yarışması için beni seçmedi*” şeklinde ifade kullanmıştır. Duyusal kategorisinde ise öğrencilerden 7’si okulu sevdiğini ifade etmiştir. Örneğin T18 “*ben okulumu seviyorum*” şeklinde ifade kullanmıştır. Öğrencilerden 3’ü ise öğretmenin kendisini sevdiğini belirtmişlerdir. Bu konuda T1 “*Öğretmenim beni tüm öğrencilerden daha çok seviyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ayrıca öğrencilerden okulu ve öğretmenini sevmediğini belirten öğrenciler olmuştur.

4.2.6. Velilerin Toplantılara Katılma Durumları

Velilerin toplantılara katılma durumu öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.18. Velilerin toplantılara katılma durumları

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
<i>Katılma durumu</i>	6	6	12
Aile toplantılara katılıyor.	1	6	7
Bazen katılıyor	5	0	5
<i>Katılmama durumu ve gerekçeler</i>	16	7	23
Ailem toplantılara gelmiyorlar	8	5	13
Çünkü Türkçe bilmiyorlar	4	0	4

Evde kardeşlerin olması	1	1	2
Çünkü her zaman müsait değil.	2	0	2
Çünkü çalışıyor	1	1	2
<i>Toplam</i>	<i>22</i>	<i>13</i>	<i>35</i>

Velilerin toplantılara katılma durumu incelendiğinde öğrencilerin ifadeleri katılma durumu ve katılmama durumu/gerekçeleri şeklinde iki kategoride toplanmıştır. Öğrencilerden 12'si ailesinin bir şekilde toplantılara katıldığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerden 7'si ailesinin toplantılara katıldığını belirtmişlerdir. Örneğin T12 “*Annem toplantılara her zamanda katılır*” şeklinde açıklamıştır. Öğrencilerden 5'i ise bazen katıldığını beyan etmişlerdir. Örneğin T10 “*Bazen annem toplantılara katılır ve bazen katılmaz*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Katılmama durumları incelendiğinde ise 13 öğrenci ailesinin toplantılara katılmadığını beyan etmişlerdir. Örneğin T4 “*Ailem toplantılara gelmiyorlar*” şeklinde açıklamıştır. Katılmama gerekçelerine bakıldığında 4 öğrenci ailesinin Türkçe bilmediğinden dolayı katılmadığını ifade etmiştir. Örneğin T3 “*Annem toplantılara gelmiyor çünkü Türkçe bilmiyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Diğer gerekçelere bakıldığında evde kardeşin olması, müsait olmama ve çalışma durumları ifade edilmiştir. Bu konuda T23 “*evde küçük kardeşlerimi var*” derken T17 “*çünkü her zaman müsait değil*” ifadesini kullanmış ve T15 ise “*Annem toplantılara katılmıyor çünkü çalışıyor*” ifadesini kullanmıştır.

4.2.7. Derste Öğretmenin Söylediğini Anlama

Öğretmenlerin derste söylediklerini anlamaya ilişkin olarak öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.19. Derste öğretmenin söylediğini anlama

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Anlıyorum	6	9	15
Bazen anlıyorum-bazen anlamıyorum	5	2	7
Genel olarak anlıyorum	3	0	3
<i>Toplam</i>	<i>14</i>	<i>11</i>	<i>25</i>

Öğretmenlerin derste söylediklerini anlamaya ilişkin olarak öğrencilerden 15'i anladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda T7 “*her şeyi anlamıyorum*” ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerden 7’si ise bazen anladıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T17 “*Ben biraz anlıyorum ve anlamazsa Suriyeli arkadaşlarıma soruyorum ya da Türkler ile vücut dil kullanıyorum*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğrencilerden 3’ü ise genel olarak anlıyorum ifadesini kullanmıştır. Örneğin T4 bu konuda “anlıyorum ama zor kelimeler var” ifadesini kullanmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde öğrenciler sınıfta anlatılanları anladıklarını düşünmektedir.

4.2.8. Öğrencilerin Ödevlerini Yapma Durumu

Ödevlerin yapılmasına ilişkin olarak öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4. 20. Öğrencilerin ödevlerini yapma durumu

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Bütün ödevlerimi yapıyorum	13	7	20
Bazen yapmıyorum	0	3	3
Sadece anladığımı ödevlerimi yapıyorum	1	1	2
Toplam	14	11	25

Ödevlerin yapılmasına ilişkin olarak öğrencilerden 20’si bütün ödevlerini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda T3 “*Evet, bütün ödevlerimi yapıyorum*” ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerden 3’ü bazen yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T21 “*bazen ödevlerimi yapmıyorum*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğrencilerden 2’si ise sadece anladığı ödevleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin T7 bu konuda “*Sadece anladığımı ödevlerimi yapıyorum*” ifadesini kullanmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde öğrenciler ödevlerini yaptıklarını düşünmektedir.

4.2.9. Öğrencilerin Okul Faaliyetlerine Katılma Durumu

Öğrencilerin okul faaliyetlerine katılma durumları öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlarla tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4. 21. Öğrencilerin okul faaliyetlerine katılma durumu

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Katılıyor	10	6	16
Katılmıyor	2	3	5
Öğretmen seçmeme-izin vermeme	1	2	3
Katılmak istiyor	1	2	3
Aile izin vermeme	1	1	2
Öğretmen izin verirse katılıyor	1	1	2
İstememe	0	1	1
Ücret yüksek	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>17</i>	<i>16</i>	<i>33</i>

Öğrencilerin okul faaliyetlerine katılma durumları incelendiğinde 16 öğrenci faaliyetlere katıldığını ifade ederken 5 öğrenci katılmadığını 3 öğrenci katılmak istediğini 1 öğrenci ise katılmak istemediğini ifade etmiştir. Katıldığını belirten öğrencilerden T5 “Okulun faaliyetlerine katılıyorum ve öğretmen beni koşma yarışmasını seçti” şeklinde bir ifade kullanırken katılmadığını beyan eden öğrencilerden T14 ise “Okulun faaliyetlerine katılmıyorum, çünkü annem kabul etmiyor” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Öğrencilerin katılmama gerekçeleri incelendiğinde öğretmenin seçmemesi, ailenin istememesi, öğrencinin istememesi ve ücretin yüksek olması öne sürülmüştür.

4.2.10. Yakın Zamanda Suriye’ye Dönme Düşüncesi

Yakın zamanda Suriye’ye dönme düşüncelerinin olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.22. Yakın zamanda Suriye'ye dönme düşüncesi

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Dönmek istemiyorlar	10	9	19
Dönmeyi düşünüyorlar	3	1	4
Şu an düşünmüyor	1	1	2
<i>Toplam</i>	<i>14</i>	<i>11</i>	<i>25</i>

Yakın zamanda Suriye'ye dönme düşüncelerinin olup olmadığı sorulduğunda 19 öğrenci dönmek istemediklerini beyan ederken 4 öğrenci dönmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca 2 öğrenci ise şu an düşünmediklerini belirtmişlerdir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerden çoğunluğu Suriye'ye dönmek istememektedirler.

4.2.11. Geçen Yıl Türk Okuluna Gitme Durumu

Geçen yıl Türk okuluna gidip gitmedikleri sorulduğunda öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4. 23. Geçen yıl Türk okuluna gitme durumu

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Evet	11	10	21
Hayır	3	1	4
<i>Toplam</i>	<i>14</i>	<i>11</i>	<i>25</i>

Geçen yıl Türk okuluna gidip gitmedikleri sorulduğunda öğrencilerden 21'i geçen yılda Türk okuluna gittiğini beyan ederken 4'ü gitmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu daha önceki yıllarda da Türk okullarına devam etmişlerdir.

4.2.12. Okul Başarısını Artırmaya İlişkin Düşünceler

Öğrencilerin okul başarılarını artırmak için yapılması gerekenler sorulduğunda öğrencilerden elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar tabloda gösterilmektedir.

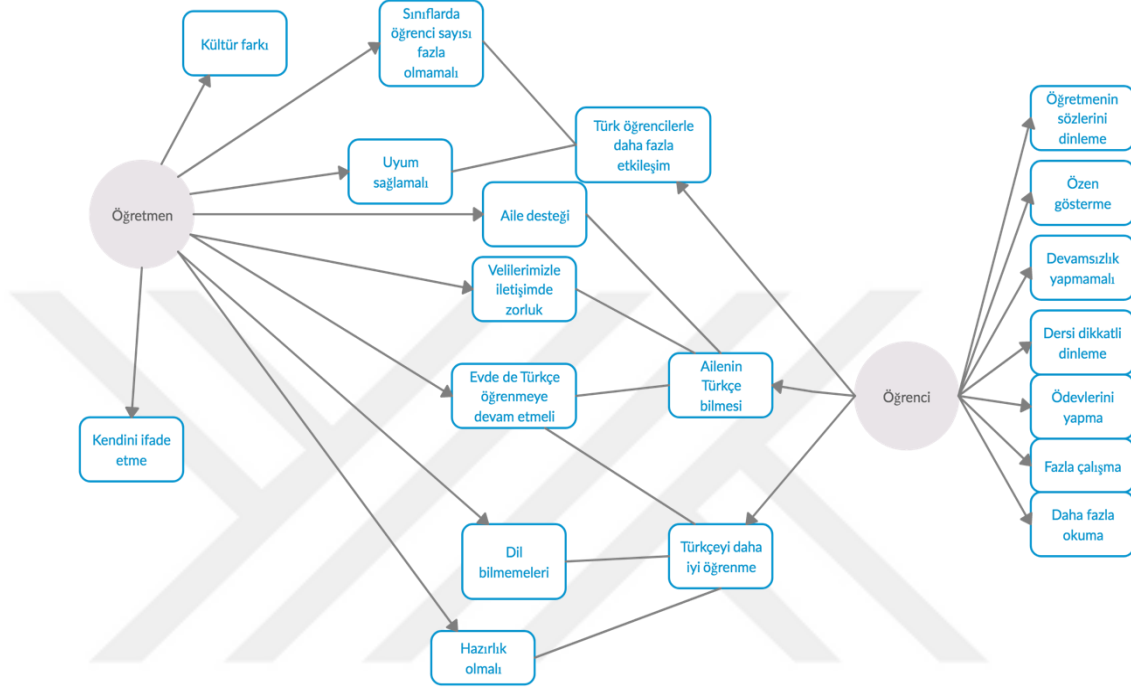
Tablo 4.24. Okul başarısını artırmaya ilişkin düşünceler

Kodlar	Kız (n=14)	Erkek (n=11)	Toplam (n=25)
Türkçeyi daha iyi öğrenme	4	4	8
Türk öğrencilerle daha fazla etkileşim	3	1	4
Dersi dikkatli dinleme	2	1	3
Ödevlerini yapma	1	2	3
Bilmiyor	1	1	2
Fazla çalışma	1	1	2
Özen gösterme	1	1	2
Öğretmenin sözlerini dinleme	1	1	2
Ailenin Türkçe bilmesi	1	0	1
Daha fazla okuma	0	1	1
Devamsızlık yapmamalı	1	0	1
<i>Toplam</i>	<i>16</i>	<i>13</i>	<i>29</i>

Öğrencilerin okul başarılarını artırmak için yapılması gerekenler sorulduğunda 8 defa Türkçeyi daha iyi öğrenmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu konuda öğrencilerden T4 “*Daha fazla Türkçe öğrenmek zorundayım*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Türk öğrencilerle daha fazla etkileşim kodu ise 4 defa ifade edilmiştir. Örneğin T24 “*Suriyeli öğrenciler daha çok Türk öğrencilerle karıştırmalı*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Dersi dikkatli dinleme kodu 3 defa kullanılmıştır. Öğrencilerden T1 ise “*derslerde öğretmene dikkat etmek gerekiyor*” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bununla birlikte ödevlerini yapma da 3 defa ifade edilmiştir. Bu konuda T5 “*Bütün ödevlerimi yapmak zorundayım*” şeklinde açıklama yapmıştır. 2 öğrenci bilmediğini ifade ederken 2 öğrenci de fazla çalışması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuda T8 “*Tüm öğrenciler başarılı artırmak için daha fazla çalışmalı*” şeklinde öneride bulunmuştur. Yine 2 öğrenci öğretmenin sözlerinin dinlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda T9 “*Öğretmenin sözlerini dinlemeliyim*” şeklinde ifade kullanmıştır. Ayrıca “*Ailenin Türkçe bilmesi*”, “*Daha fazla okuma*” ve “*Devamsızlık yapmamalı*” şeklinde öneriler de ifade edilmiştir.

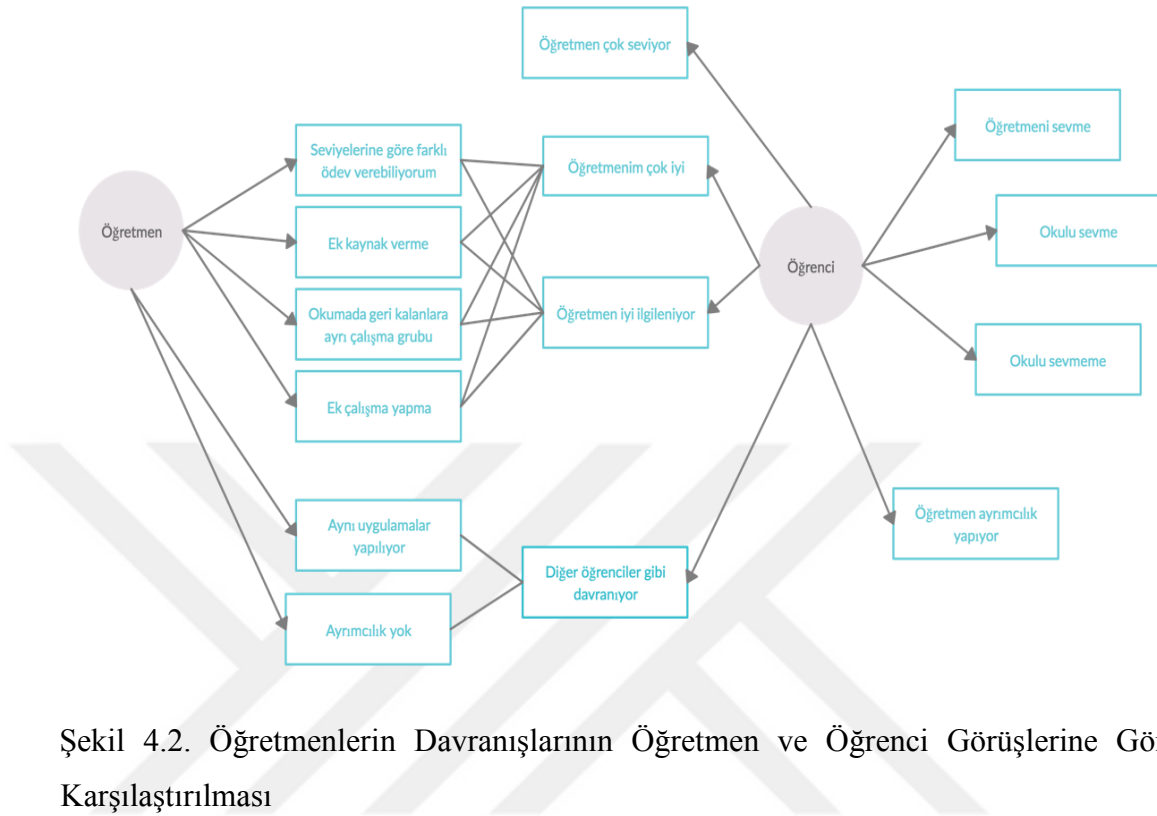
4.3. Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması

4.3.1. Akademik Başarıya İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

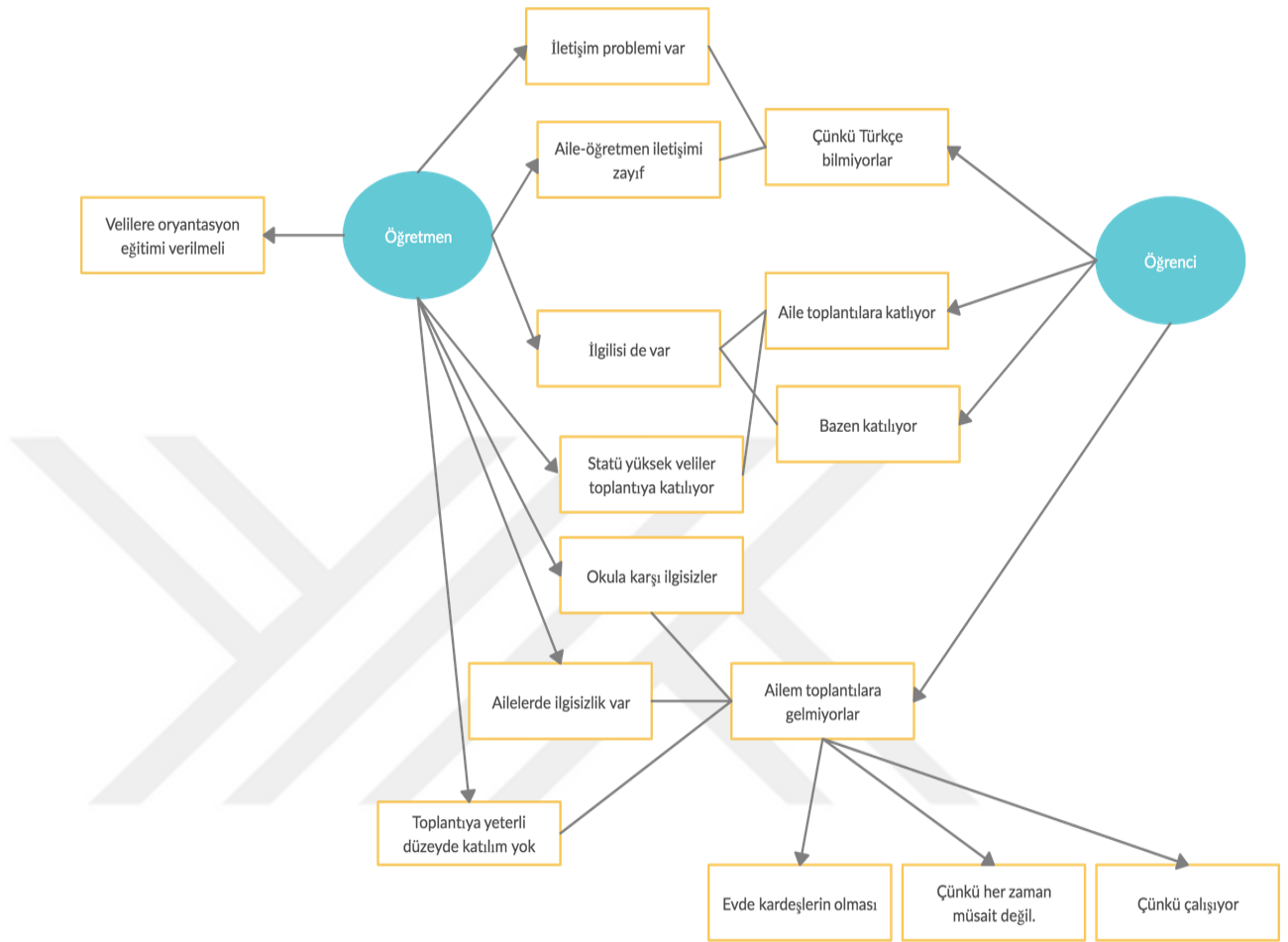
Şekil 4.1. Akademik Başarı Konusunda Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri

Akademik başarının artırılmasına ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin karşılaştırılmasında öğretmenlerin dil bilmemeleri, hazırlıklı olmalı ve evde Türkçe öğrenmeye devam etmeli görüşleri ile öğrencilerin Türkçeyi daha iyi öğrenme görüşleri örtüşmektedir. Bununla birlikte aile desteği, velilerimizle iletişimde zorluk var, evde Türkçe öğrenmeye devam etmeli ile öğrencilerin ailenin Türkçe bilmesi fikri de örtüşmektedir. Uyum sağlamalı, sınıflarda öğrenci sayısı fazla olmalı fikri öğrencilerin Türk öğrencilerle daha fazla etkileşim düşüncesi örtüşmektedir. Öğrenciler öğretmenlerden farklı olarak kendileriyle ilgili öğretmen sözünü dinleme, özen gösterme gibi öneriler de sunmuşlardır.

Şekil 4.2. Öğretmenlerin Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere karşı davranış ve tutumlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilerin görüşleri incelendiğinde aynı uygulamaların yapıldığı ve ayrımcılığın olmadığı görüşleri ile öğrencilerin “*Diğer öğrenciler gibi davranıyor*” ifadeleri örtüşmektedir. Buna karşın öğretmenin ayrımcılık yaptığını ifade eden öğrenci de bulunmaktadır. Bununla birlikte “*Seviyelerine göre farklı ödev verebiliyorum*”, “*Ek kaynak verme*”, “*Okumada geri kalanlara ayrı çalışma grubu ve ek çalışma yapma*” kodları ile de “*Öğretmen iyi ilgileniyor*” ve “*Öğretmenim çok iyi*” ifadeleri örtüşmektedir. Ayrıca öğrencilerin okulu sevmeme ve öğretmeni sevmeme gibi kodlarda ifade edilmiştir.

Şekil 4.3 Velilerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Velilerin eğitim sürecine katılmalarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilerin görüşleri karşılaştırıldığında öğretmenlerin “Toplantıya yeterli düzeyde katılım yok”, “Ailelerden ilgisizlik var” ve “Okula karşı ilgisizler” kodları ile “Ailem toplantılara gelmiyor” kodu uyuşmaktadır. Öğretmenlerin “Statüsü yüksek veliler toplantıya katılıyor ve ilgisi de var” kodları “Aile toplantılara katılıyor” ve “Bazen katılıyor” kodları uyuşmaktadır. Bununla birlikte “Aile-öğretmen iletişimi zayıf” ve “Ailede iletişim problemi var” kodları ile de öğrencilerin aileleri toplantılara katılmıyor çünkü Türkçe bilmiyor ifadeleri örtüşmektedir. Bunlardan bağımsız olarak öğretmenlerin velilere oryantasyon eğitimi verilmeli düşüncesi de bulunmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma

Türk ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen unsurları belirlemek amacı ile gerçekleştirilen bu araştırma neticesinde, öğretmenler ve öğrenciler açısından Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin büyük ölçüde tutarlılık gösterdiği görülmüştür. İletişim ve uyumun belirleyici olduğu ortaya çıktı. Kurallara uyma en çok yaşanan yönetsel sorundur. Bu da uyum sorunu ile ilişkilendirilebilmektedir. Suriyeli öğrencilerin velilerinin okul ve öğretmen ile kurdukları ilişkinin de akademik başarıda ayrıca önemli olduğu görülmüştür.

Eğiticiler, Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmesi ile ilgili farklı görüşlere sahiptir. Bu kapsamda öğretmenlerin çoğu Suriyeli öğrencilerin Türk okullarındaki eğitimi konusunda olumlu fikir beyan ederken, öğrencilerin hazırlık sınıflarında dil eğitimi almaları ve Suriye uyruklu öğrencilerin sınıf mevcudunun düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Güngör ve arkadaşları (2016) tarafında yapılan araştırmada, Türk öğretmenlerin sınıftaki çok kültürlülük konusunda olumlu görüş ifade ettikleri belirtilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Güngör ve Şenel (2018) yürüttükleri çalışmada, Türk ilköğretim okullarında eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimde yaşadıkları sorunları tespit etmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, Suriyeli uyruklu öğrencilerin aynı okulda ve aynı sınıfta eğitim görmelerinin başarılarını olumsuz etkilediğini göstermiştir. Bunun yanında Suriyeli öğrencilere Türk okuluna girmeden önce dil hazırlık eğitimi sağlamanın

başarılarını arttırdığını ifade etmişlerdir. Bu bulgular ile Bulut, Kanat Sosyal, Gül Çiçek(2018)'in elde ettiği bulgular paralellik göstermektedir. Bunun yanında, alan yazı incelendiğinde Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018) yaptığı çalışmada Türkçe'yi daha iyi öğrenme fırsatı yaratmak için sınıftaki Suriye uyruklu öğrenci sayısının azaltılması gerektiğini göstermişlerdir. Bununla birlikte Güngör ve Şenel (2018)'in çalışması incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin sınıflarının ayrılması gerektiği vurgulanmıştır.

Benzer şekilde ülkemizde yapılan diğer araştırmalar ile büyük oranda uyumlu sonuçlar elde edildi. Eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin olarak genel bir değerlendirme yapıldığında, hemen hemen bütün öğretmenler öğrencilerin kültür ya da dil bilmemesinden kaynaklanan uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmektedirler. Alan yazın incelendiğinde Bulut, Kanat Sosyal, Gül Çiçek(2018); Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018); Topsakal, Merey ve Keçe (2013) yaptığı çalışmalardan elde edilen bulgular bu bulguyu destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmalarda sırasıyla dil bilgisinin yetersiz oluşu, okula uyum sağlamada sorunlar yaşanması, sosyal, ekonomik ve kültürel problemlerin yaşandığı yönünde bulgular ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada ebeveynlerin okul ile kurdukları ilişki diğer araştırmalara nazaran daha çok ön plana çıkmıştır. Alan yazın incelediğinde Morali (2018) tarafından yapılan çalışmada Suriyeli mülteci çocukların Türkçe öğrenim sürecinde karşılaştığı sorunlar tespit edilmiştir. Buna çalışmada, Türkçe eğitim veren öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin aileleriyle iletişim kurmamasının önemli bir sorun oluşturduğunu göstermişlerdir. Diğer bir deyişle, ebeveynlerin ilgisizliği Suriyeli öğrencinin Türk okulundaki akademik başarısını etkileyen önemli bir faktördür. Bu kapsamda Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında akademik başarılarını arttırmada en önemli çözümlerden biri de ebeveynler ile iletişime geçilmesi ve onların da Türkçe'yi öğrenmesi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bu sonucu, Duman (2016)'ın ulaştığı sonuç ile uyumludur. Duman (2016) yetişkinlere Türkçe öğretme ihtiyacını vurgulamıştır çünkü ailelerin Türkçe öğrenmesi daha iyi profesyonel meslek edinilmesinde etkili olup sosyal çevre ile iletişim kurma şanslarını arttırmaktadır. Şenel ve Güngör (2018)'ün çalışması bu bulguları desteklemektedir. Sonuç olarak, Suriyeli ailelerin Türkçeyi

öğrenmeleri, çocuklarına daha fazla ilgi göstermeleri, eğitim kurslarına katılmaları ve öğretmenlerle daha fazla iletişim kurmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Türkçeye hakimiyet akademik başarıda kilit etken olarak belirlenmiştir. Çünkü Türkçe bilmek yalnızca derste anlatılanları, okuduklarını, eğitim materyallerini anlamayı sağlamakla kalmayıp toplumsal uyumu da kolaylaştırmaktadır. Suriyeli çocukların Türk akranları ile ve toplumla kurdukları ilişkide dil belirleyici olmaktadır. Okullar sosyalleşebildikleri, arkadaş edinebildikleri ve kabul gördüklerini hissettikleri bir mekân halini aldığında Suriyeli öğrencilerin daha başarılı olacakları değerlendirilmiştir. Profesyonel tercüman bulundurulmasına ilişkin görüşler değerlendirildiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu dil öğrenmeyi geciktireceği ve zorlaştıracığı için uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Ancak, her okulda bir tercüman bulunmalıdır. Levent (2017) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşleri incelenmiş ve Türk okullarında Arapça konuşan bir öğretmen istihdam edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli çocukların %68’i okula başladıklarında Türkçe bilmemektedir. Benzer istatistiki veriler ailelerin Türkçe bilme oranlarında da görülmektedir. Bu anlamda veriler tutarlıdır. Ancak dikkat çeken husus, Türkçe bilmeyenlerin %76,5’i kız çocuklarıdır. Türkçe bilenlerin ise sadece % 12,5’i kız çocuklarıdır. Suriyeli öğrencilerin çoğunluğu Türk arkadaşları ile kurdukları ilişkiyi olumlu ifadelerle dile getirmiştir. “Birbirimizi seviyoruz” ifadesi en çok söylenen cümle olmuştur. Bu da okulda Türkçe öğrendiklerini göstermekte ve ayrımcılık ihtimalini düşürmektedir. Türk, Kaçmaz ve Türnüklü (2018)’nün çalışmalarında elde ettiği sonuç bu bulguları destekler niteliktedir. Araştırmanın sonunda Suriye uyruklu öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında dostluk ve sevgi dolu bir ilişki olduğu saptanmıştır. Oransal olarak kızlar erkeklere oranla daha fazla negatif ifadeler kullanmışlardır. Bu durum Türkçe bilme durumları ile uyumludur. Türkçe bilmeyen kız çocukları daha zor arkadaş bulacak, daha az olumlu deneyim yaşayacaktır. Bu da akademik olarak daha düşük düzeyde başarı gösterecekleri öngörüsünü doğurmaktadır. Dil bilgisi ve entegrasyon arasındaki cinsiyet farkı dikkat çekicidir. Literatür taramasında karşılaşılan diğer araştırmalarda cinsiyet faktörü üzerinde durulmamıştır. Elde edilen bulgu yapılan bu araştırmanın özgün yanını oluşturmaktadır.

Suriyeli öğrencilere ödevlerini sorduğumuzda, çoğu öğrenci ödevlerini yaptıklarını ve öğretmenin ne dediğini anladıklarını ifade etmiştir. Ancak, bu durum Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)'ın yaptığı çalışmadan elde edilen sonuçlar ile örtüşmemektedir. Satırbaş ve arkadaşları Suriyeli öğrencilerin ödev yapmadıklarını, ders materyallerini eksik getirdiklerini, derse katılmadıklarını ve akademik olarak başarısız olduklarını ifade etmiştir.

MEB'in politika ve uygulamaları, öğretmenlerinin davranışsal eşit ve ihtiyaçları ile uyumlu yaklaşım geliştirmeleri de bu minvalde önem taşımaktadır. MEB'in Türk öğrencilere sunduğu ücretsiz kitaplar, Türk öğrencilerle aynı formları giydirmesi ("Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı genelge), devlet okullarında ücretsiz eğitim almalarını sağlamaları bu eşitliği tesis etmektedir.

Aileye ekonomik durumu açısından bakıldığında, ailenin ekonomik durumunun akademik başarıya olumlu yönde etkisi olduğu görülmüş ve Sarıer (2016)'ın elde ettiği sonuçlar ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Özel dersler ve ek derslerin çok faydalı olduğu ifade edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde Levent (2017) Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkin bir şekilde kullanabilmeleri için okullarda yaş gruplarına uygun olarak ek Türkçe derslerinin yaygınlaştırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmenler açısından bakıldığında ise, öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere büyük oranda olumlu yaklaşması, öğrencilerin kendilerine eşit davranıldığını söylemesi eşitliğin sağlandığına işaret etmektedir. Öğretmenlere Suriyeli öğrencilere ders konusunu açıklamak için kullandıkları materyaller sorulduğunda görsel materyaller ağırlıklı olmak üzere resimler, beden dili ve diğer araçları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, Şenel ve Güngör (2018) yürüttükleri çalışmada yabancı uyruklu öğrencilere eğitim verirken daha fazla görsel materyal kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu önermeler çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

10 öğretmen ise olumlu ama ön şartlar olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler tarafından ifade edilen ön şartlar (Suriyeli koordinatör öğretmen, hazırlık

eğitimi, uyum programı ve dil kursu) araştırmalarda da en çok ifade edilen dil ve uyum sorununa yönelik çözüm önerileri sunmaktadır.

Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim-öğretim programının öğretmenler açısından uygun olmadığı belirtilmiştir. Bu sonuç Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018)'in yaptığı çalışma ile örtüşmemektedir. Bu anlamda, Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmek için yeni bir eğitim-öğretim programı geliştirilmelidir..

Çocuklar öğretmenleri, okul idaresi, arkadaşları kadar aileleri tarafından da eğitim konusunda teşvik edilmelidir. Ancak Suriyeli çocukların büyük çoğunluğu ailelerinin veli toplantılarına katılmadığını dile getirmiştir. Öğretmenler velilerin eğitim sürecine katılım konusunda ilgisiz olduğunu ifade etmiştir. İletişim problemi ile veli toplantılarına katılımın yeterli düzeyde olmayışı öğretmenler tarafından ifade edilen iki unsurdur. Çocukların yarısından fazlası ebeveynlerinin veli toplantılarına katılmamaları ile ilgili gerekçe belirtmemiştir. Ebeveynlerinin dil bilmeyişleri öne çıkan unsurlar arasında belirtilmemiştir.

Gerekçe belirtmeksizin toplantıya katılmama oranı oldukça yüksektir. Ailelerin ilgisizliğini ifade eden araştırma sonuçları ile bu durum örtüşmektedir. Çalışma, evde çocuk bakımı, Türkçe bilmeme gibi nedenlerle müsait olmama durumu ikincil düzeyde kalmıştır. Türkçe bilmeme durumunun velilerin ilgisizliğinde belirleyici olmadığı dikkat çekmiştir. Bu bulgu tartışma bölümünün başında ifade edilen “Türkçeye hâkimiyetin belirleyici olduğu” önermesi ile uyumsuzluk göstermektedir. Bu durum ailelerin çocukların eğitimlerine yönelik motivasyon düşüklüğü ile ilişkilendirilebilir. Nitekim yabancıları oldukları bir ülkede yaşama tutunma çabaları eğitime karşı ilgisizliğe itmiş olabilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, genellenebilir olarak değerlendirilmemiştir. Ancak Türkiye açısından genel bir değerlendirme yapmaya uygun bulgulara ulaşılmıştır. Nitekim göçmenlerin, dolayısıyla göçmen öğrencilerin ülkemizdeki illere dağılımına bakıldığında araştırmanın gerçekleştirildiği Gaziantep'in İstanbul'dan sonra ikinci sırada olduğu görülmektedir (GİGM, 2019). Bu verilere ek olarak Türkiye'de bulunan göçmen öğrenci nüfusa ilişkin veriler analiz edildiğinde Suriye'den gelenlerin diğer ülkelerden gelenlere baskınlığı dikkat çekici düzeydedir. İkinci ülke Irak'tır. Suriyeli göçmen

öğrenciler, Iraklı göçmen öğrencilerin yaklaşık on katıdır. Bu veriler okullardaki Suriyeli öğrencilerin yoğunluğunu göstermek açısından önemlidir. İki ana veri birlikte değerlendirildiğinde yoğun Suriyeli göçmen nüfusunun (beraberinde öğrencilerin) yoğun olarak bulunduğu Gaziantep ilinde yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular Türkiye açısından genellenebilecektir.

Dünya genelinde öğrencilerin göçmen olarak bulundukları ülkelerdeki durumları ile ilgili olarak yapılan araştırmalar ele alındığında doğrudan Türkiye ile karşılaştırma yapmak mümkün olmamaktadır. Çünkü Ürdün ve Mısır gibi ülkelerde bu öğrencilerin eğitimleri ekonomik maliyet getirmekte ve devlet okullarına kabul edilmemektedirler. Bu durum da o ülkeler için eğitime erişim unsurunu daha çok ön plana çıkaracaktır. Bu ülkelerde resmi dilin Arapça olması da dil faktörünü kapsam dışında bırakacaktır. Kanada’da mülteciler üzerinde yapılan araştırmalarda ise dil faktöründen ziyade toplumsal, kültürel ve ekonomik etkenler üzerine yoğunlaşıldığı görülmüştür. Dil, üzerinde durulan bir etken olmamıştır.

Suriyeli göçmenlerin akademik başarılarının ölçülmesi çok boyutlu ve kapsamlı araştırmaları gerektirmektedir. Genel çerçevenin belirlendiği bu çalışmada görüşmelerin tek bir okulda sınırlı sayıda öğrenci ve öğretmen ile gerçekleştirilmiş olması, araştırmanın sınırlılığını oluşturdu. Suriyeli öğrencilerin devlet okulları kadar özel okullar ve GEM’lerde de eğitim aldıkları dikkate alınarak bu okullardaki öğretmen ve öğrenciler ile de görüşmeler yapılması, akademik başarılarını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma yürütülmesi önerilmektedir.

Ayrıca araştırmada dil bilgisi ve uyum sorunlarının ön plana çıktığı dikkate alınarak, öğrencilerin karşılaştıkları sorunların aile, toplumsal çevre gibi faktörleri de içerecek şekilde araştırılması gerekmektedir. MEB’in bu çocukların dil ve kültürel bilgilerini ve uyumlarını artırmak için yaptığı çalışmaların etkililiğinin de araştırılması bu minvale önem taşımaktadır. Bu türden çalışmalar ile MEB’in uygulamalarında başarılı olan ve aksayan yönler tespit edilebilecek ve kapasitesi artırılacaktır.

Suriyeli öğrencilere ve ailelerine Türkçe becerileri sorulduğunda, çoğu eğitim-öğretim dönemi başlamadan önce Türkçe dil bilgisi dersi almadıklarını ifade etmiştir. Alan yazın incelendiğinde, diğer çalışmalardan elde edilen bulgular da bunu

desteklemektedir. Koçoğlu ve Yanpar Yelken (2018) Suriyeli öğrencilerin Türk okullarındaki akademik başarısını etkileyen en büyük faktörün dil sorunu olduğunu belirtmiştir.

Çocukların neredeyse tamamı ülkelerine dönmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Dil ve uyum konusunun önemi bu ifade ile bir kez daha ön plana çıkmıştır. Bu durum özel, eğitim ve kariyer yaşamlarını Türkiye’de sürdürmeyi planladıklarına işaret edebilmektedir. Dil becerilerinin okula başlamadan önce geliştirilmesi gerekmektedir. Uğurlu (2018) yaptığı çalışmada savaş ve çatışmanın Suriyede devam ettiği sürece, Suriyelilerin uzun süre Türkiye’de kalacağını belirtmektedir.

Suriyeli çocuklara 6-12 yaş arası, 13-17 ve yetişkinler olarak farklı seviyelerde Türkçe eğitimi verilmektedir. Bu durum çocukların okula başladıklarında dil konusunda yetersiz olmalarına sebebiyet vermektedir. Daha erken yaşlarda dil eğitimi verilmesi, akademik başarılarına katkı sunacaktır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar öğretmen ve öğrenci görüşleri şeklinde iki başlık altında toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler ise araştırmacılara ve uygulamacılara ilişkin öneriler şeklinde iki başlık altında toplanmıştır.

6.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- 1- Genel olarak değerlendirdiğimizde Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında okumasına ilişkin olarak 25 öğretmenden 5 öğretmen olumsuz görüş belirtmiştir. Öğretmenlerden 12'si doğrudan olumlu görüş belirtirken 6 öğretmen bunun yasal zorunluluk olduğunu ifade etmişlerdir. Karşılaşılan zorlukların aşılması için ise önceden dil eğitimi verilmesi ve sınıftaki Suriyeli öğrenci sayının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişleridir.
- 2- Eğitimsel zorluklara ilişkin olarak genel bir değerlendirme yapıldığında hemen hemen bütün öğretmenler öğrencilerin kültür ya da dil bilmeme sorunundan kaynaklı olarak uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmektedirler.
- 3- Akademik başarılarına etkileri konusunda dil bilmemeleri ve kültür farklılıkları ön plana çıkmaktadır. Çözüm önerileri konusunda sınıftaki öğrenci sayısının fazla olmaması, uyum sağlaması ve hazırlık eğitimi almaları önerilmektedir.
- 4- Suriyeli velilerin eğitim sürecine katılımına ilişkin olarak veliden veliye göre değişmekle birlikte okul ve öğretmen ile iletişimin yetersiz olduğu belirtilmektedir. Ayrıca kendi öğrencileri ile de yeterli düzeyde ilgilenmedikleri temizlik, sağlıklı beslenme gibi konularda hassas davranmadıklarını ifade etmişlerdir.

- 5- Öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına ilişkin olarak öncelikli olarak dil probleminin çözülmesi gerektiği ifade edilmekle birlikte velilerinde Türkçe öğrenmesi ve öğrencileri ile ilgilenmeleri gerektiği ifade edilmiştir.
- 6- Öğretmenler sınıf içi uygulamalarında genel olarak Suriyeli öğrencilere ayrımcılık yapmadıklarını aynı eğitim sürecine dahil olduklarını bununla birlikte okuma sıkıntısı yaşayanlar ile ayrı ilgilenildiğini ve bazen ek materyaller hazırlandığını ifade etmişlerdir.
- 7- Öğretmenler Suriyeli öğrencileri ile anlaşamama durumunda görsel araç, örnekler, beden dili kullandıklarını çoğu zamanda sınıfta bulunan Türkçe, Arapça bilen öğrencilerden yardım aldıklarını ifade etmişlerdir.
- 8- Öğretmenlerin profesyonel tercüman bulundurulmasına ilişkin olarak çoğunluğu dil öğrenmeyi geciktireceği ve zorlaştıracığı için uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Buna karşın veli ile iletişimde ve zorunlu anlaşma durumunda okulda bir tane tercümanın olması gerektiği de ifade edilmiştir.
- 9- Ailelerin ekonomik durumlarının akademik başarıya etkisi konusunda öğretmenlerin çoğunluğu olumlu etkisi olacağını ifade etmektedir. Bununla birlikte ailenin eğitime bakış açısının daha önemli olduğu da belirtilmiştir.
- 10- Öğretmenlerin çoğunluğu özel ders almanın faydalı olacağını ifade etmektedirler.
- 11- Ders öğretim programının öğrenciler için uygun olduğu ifade edilmektedir.
- 12- Öğretmenlerin çoğunluğu takviye Türkçe kursunun faydalı olduğunu ifade etmiştir.

6.2. Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- 1- Öğrencilerin çoğunluğu okula başlamadan önce Türkçe bilmiyorlardı.
- 2- Ailelerin çoğunluğu Türkçe bilmiyorlar.
- 3- Öğrencilerin çoğunluğu özel ders almakta ya da okuldaki Türkçe takviye derslerine katılmaktadır.
- 4- Öğrencilerin Türk arkadaşları ile iletişimlerinde negatif ilişkiler (oyun oynamıyorlar, sevmiyorlar gibi) olmakla birlikte olumlu ilişki ifadeleri (birbirimizi seviyoruz, beraber oynuyoruz gibi) daha fazladır.

- 5- Öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğretmenin ayrımcılık yaptığı, öğrencinin okulu ve öğretmeni sevmediği gibi ifadeler bulunmakla birlikte ağırlıklı olarak öğretmenin ayrımcılık yapmadığı, çok iyi olduğu ve öğretmenin kendisini sevdiği gibi ifadeler bulunmaktadır.
- 6- Yarıya yakını toplantılara bir şekilde katıldığı ifade edilse de çoğunluğu Türkçe bilmediği ya da müsait olmadığı için toplantılara katılmadığı ifade edilmiştir.
- 7- Öğrencilerin genel itibari ile sınıf içinde öğretmenin söylediklerini anladıklarını ifade etmiştir.
- 8- Öğrencilerin çoğunluğu ödevlerini yapmaktadır.
- 9- Öğrencilerin okul faaliyetlerine katılma durumunda çoğunluğu okul faaliyetlerine katılmaktadır. Katılmayanların gerekçeleri ise öğretmenin seçmemesi, istememe, ailenin izin vermemesi ve yüksek ücret olarak ifade edilmiştir.
- 10- Öğrencilerin çoğunluğu ailelerinin Suriye'ye geri dönmek istemediklerini belirtmişlerdir.
- 11- Öğrencilerin çoğunluğu geçen yıllarda da Türk okullarında eğitim görmüşlerdir.
- 12- Okul başarılarını artırmak için Türkçeyi daha iyi öğrenmeleri, daha fazla Türk arkadaşları ile iletişim kurmaları, dersi dikkatli dinleme, daha fazla çalışma gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Öneriler

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin Türk okulunda okumalarına ve akademik başarılarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri mülakat tekniği ile toplanmıştır. Bu konuda araştırma yapmak isteyenlere aşağıda öneriler sunulmuştur.

- 1- Araştırma Gaziantep ilinde ilkokul düzeyinde yapıldığından dolayı farklı il ve farklı eğitim düzeyinde yapılabilir.
- 2- Sürecin bir boyutu olan aileler ile ilgili çalışmalar yürütülebilir.
- 3- Sınıf içinde öğretmen davranışlarına ilişkin gözlemler yapılabilir.
- 4- Tenefüslerde, oyun alanlarında Suriyeli öğrencilerin arkadaşları ile etkileşimleri gözlem yoluyla belirlenebilir.

- 5- Okul ve eğitime ilişkin olarak öğrencilere oryantasyon ve dil eğitimi için hazırlık çalışmaları yapılabilir.
- 6- Sınıftaki Suriyeli öğrencilerin sayıları düzenlenebilir.
- 7- Veli iletişimi için Arapça bilen bir koordinatör görevlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Abu, A.G., Kaddam, H. ve Naymat, M. (2016). The psychological repercussion affecting the Syrian refugees students in Jordanian schools according to some variables. *Almanarah Dergisi*, 22(2).
- Akkaş, İ. (2005). “Suriyeli’ler: sınırlar ötesindeki yaşam mücadelesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 5:92-114
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1):1-9.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi, *Deuhfed*, 9(1), 23-28.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF). (2017). “Rehberlik Kılavuz Hizmetleri”Ankara,web:
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/05142850_rehberlik_hizmetler_kilavuzu.pdf ,(15-6-2018.)
- Bulut, S.,KanatSoysal, Ö.,Gülçicek, D.(2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*,7(2):1210-1238.
- Büyükkız, K.K.ve Çangal, Ö. (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3):1414-1430.
- Coşkun, I. ve Emin, MN. (2018). Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri, Politika Notları, 03
https://ilke.org.tr/images/yayin/pdf/turkiyede_gocmenlerin_egitimi_mevcut_durum_ve_cozum_onerileri.pdf, (ET: 05.07.2018).

- Çakmak, Ö. (2018). *Okul Yöneticilerinin Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çayak, S. ve Levent, F. (2017). Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* 14(27): 21-46 .
- Çelik, Y. (2018). *Türkiye’de Suriyeli Çocuklara Yönelik Uygulanan Eğitim Politikalarının İncelenmesi: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, Z. ve Taştan, C. (2017). Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi güçlükler ve öneriler. *Eğitim-Bir-Sen*, 62(15).
- Duman, T. (2016) . Sosyal Uyumunu Sağlamak İçin Suriyelilerin Eğitiminin Önemi , Ortadoğu’daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu,Kilis .
- Gülüm, K. Akçalı, H. (2017). Balıkesir’deki mülteci çocukların eğitim sorunları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Afro-Avrasya Özel
- Güngör, İ. ,Işık Ulus, A.,Demircioğlu, A. ve diğeri. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının ve algılarının incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*,2(1).
- Güngör, F. ,Şenel , E. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*,8(2):124-173.
- Gür, R. (2018). *Zorunlu göçe maruz kalan öğrencilerde akademik başarıyı anlamlandırma: fenomenolojik bir çalışma*. Erzincan: Erzincan Üniversitesi HEGEM Yayınları.
- Emin, M.N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi-temel eğitim politikaları, *SETA (Siyaset, Ekonomi e Toplum Araştırmaları Vakfı) Analiz Dergisi*, 153.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme daire önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1):26-42.
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2019). Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri. web:

- [https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/08133210_01Nisan2019internetSunusuGe ciciKorumaAlOgr.pdf](https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/08133210_01Nisan2019internetSunusuGe%20ciciKorumaAlOgr.pdf), (ET: 15.09.2018).
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2018). Geçici Koruma Kapasımı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri. web:
https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/26120318_26-03-2018__Yinternet_BYlteni.pdf, (ET: 07.09.2019)
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2017). 2016 yılı izleme ve değerlendirme raporu. Ankara: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Web:
<http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2016/mobile/index.html#p=1>, (ET: 07.06.2018)
- Kamel, A.H. (2017). Social integration of the Syrian community In the 6th of October City, Cairo. Cairo Üniversitesi, *Afrika Araştırma ve Çalışmaları Enstitüsü*, Antropoloji Bölümü.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., ve Elma, C. (2010). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2):26-39.
- Kanu, Y. (2008). Educational needs and barriers for African refugee students in Manitoba. *Canadian Journal of Education*, 31(4):915-940.
- Kardeş, S. Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitime yönelik öğretmen görüşleri, *İlköğretim Online*, 17(3):1224-1237.
- Kap, D. (2014). Suriyeli mülteciler: Türkiye’nin müstakbel vatandaşları. *Akademik Perspektif*.
- Kagnici, D.Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4): 1768-1776.
- Koçoğlu, A., Yanpar Yelken, T. (2018) . Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerileri kazandırma sürecinde ilköğretim Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2).
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R. ve Alakuş, K. (2016). Ondokuz mayıs üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *OnDokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2):37-50.

- Mahran, A.A. .(2018). The challenges of social adjustment of Syrian refugees in Egyptian society and ways of confronting them in the light of some variables. *Route Educational and Social Science Journal*, 5(3).
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*, (Çev.Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). Geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik kılavuz kitapları hazırlandı. Aralık 13, 2017.
<http://www.meb.gov.tr/gecici-koruma-statusundeki-suriyelilere-yonelik-kilavuz-kitaplarilahazirlandi/haber/15178/tr>, (ET: 18.02.2018).
- Moralı ,G .(2018) . Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* ,8(15).
- Nur E.M. (2018). *Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Devlet Okullarında Karşılaştığını Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer Y.Y., Komsuoğlu, A.ve Ateşok, Z.Ö. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37(4):34-42.
- Öztürk, S.V., Çoltu, S. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisine etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*,7(13).
- Özdemir, M. (2017). Nitel veri analizi, sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,11(1).
- Öztürk, F. (2018). Mülteci öğrencilere sunulan eğitim-öğretim hizmetinin sosyal bilgiler öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(1): 52-79
- Samiran, M.A., Samiran, M. (2014). Suriye iltica ve Ürdün üzerindeki etkisi. DSpace at Al alBayt University, Üçüncü Uluslararası Konferans İlahiyat ve Hukuk Fakültesi.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir metaanaliz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Sayı1. Dam.H .(2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,14(7):75-99.
- Subaşı. M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2):419-426.

- Suriye’den İstanbul’a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu. (2013). Yok sayılanlar; kamp dışında yaşayan Suriye’den gelen sığınmacılar İstanbul örneği. 11.08.2015. <http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Egitim-Hakki.pdf>, (ET: 03.05.2019)
- Türkiyedeki Suriyeli Sayısı. (2019). Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Dergisi, Erişim Kasım 26, 2018 <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, (ET: 05.06.2018).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2012). Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu 2. web: <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/%C3%9C%lkemize%20S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nan%20Suriye%20Vatanda%C5%9Flar%C4%B1n%C4%B1n%20Bar%C4%B1nd%C4%B1klar%C4%B1%20%C3%87ad%C4%B1rkentler%20Hakk%C4%B1nda%20%C4%B0nceleme%20Raporu%20-2-.pdf>, (ET: 06.06.2018).
- T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), (2017a). Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımlar. Web: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacilara_Yapilan_Yardimlar+7.pdf, (ET: 05.07.2018).
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), (2019). “Göç İstatistikleri. Geçici Koruma”; Web [“https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638](https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638), (ET: 5.06.2018).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). “Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Telafi Eğitimi Çerçeve Öğretim Programı” ,Web: <http://pictes.meb.gov.tr/izleme/Uploads/telafi/fenbilimleri.pdf#page=10&zoom=auto,-107,843>, (ET: 10.08.2018).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2016). “MEB 2010 Genelgesi (Yabancı Uyruklu Öğrenciler). Web: [http://www.madde14.org/index.php?title=MEB_2010_Genelgesi_\(Yabanc%C4%B1_Uyruklu_%C3%96%C4%9Frenciler\)](http://www.madde14.org/index.php?title=MEB_2010_Genelgesi_(Yabanc%C4%B1_Uyruklu_%C3%96%C4%9Frenciler)), (ET: 02.10.2018).

- Topsakal, C., Merey, Z., ve Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27):539-553.
- Türk, F., Kaçmaz, T., ve Tüknüklü, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının penceresinden Türk ve Suriyeli ilköğretim öğrencilerinin gruplararası empati deneyimlerinin incelenmesi, *İlköğretim Online*, 17(2):786-811.
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okula uyum sorunlarının çözülmesi ve desteklenmesinde öğretmen etkisi. Ankara:HEGEM Yayınları.
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1):72-83
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi*, (Genişletilmiş 10. Baskı), Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Dergisi*.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E., ve İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *International Balkan and Near Eastern Social Sciences Kongresinde bildiri Özeti*, 35:107-126.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F., ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (sakarya üniversitesi örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1): 203-54.
- Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve Sorunlar Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı Çocukların Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *TBB Dergisi* (99)
- Wilkinson, L. (2010). Factors influencing the academic success of refugee youth in Canada. *Journal of Youth Studies*, 173-193.

Woods, A., ve Kayalı, N. (2017). Suriyeli Topluluklarla: İstanbul'daki Yerel Yönetimlerin Rolü. Sabancı Üniversitesi Kampusu, İstanbul Politikalar Merkezi.

EKLER

EK-1 Görüşme Formu

Araştırma konusu:

Türkiye cumhuriyeti'ne ait devlet ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ: **VERDİĞİ SINIF;**
ÇİNSİYET.....

GÖRÜŞME TARİHİ; **Kayıt Yılı:**

GÖRÜŞME ZAMANI;

GÖRÜŞME YERİ; Dr. Nilüfer-Mustafa Özyurt ilk okul

Merhaba, benim adım Rana Anis, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenciyim. Türkiye cumhuriyeti'ne ait devlet ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriye uyruklu öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu konuyla ilgili sizden bazı bilgileri almam gerekiyor.

Görüşme Soruları:

- 1-Suriye uyruklu öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 2- Sizce Suriyeli öğrenciler eğitim zorluğu yaşıyor mu?
- 3- Suriyeli öğrencinin akademik başarısını etkileyen en önemli sorun nedir?
- 4- Suriyeli öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim sürecine katılması konusunda ne düşünüyorsunuz?
 - Sizinle sürekli iletişim kuruyorlar.
 - Çocuğun eğitim durumu hakkında soru sorarlar.
 - Okul toplantılarına katılıyorlar
- 5-Suriye öğrenciler için akademik başarı düzeyini yükseltmenin çözümleri nelerdir?
 - Özel dersler
 - Tercüme edilmiş özel müfredatlar

- Suriye öğrencileri özel sınıflarda toplamak
- 6- Suriyeli öğrenciler sınıf arkadaşlarından farklı muamele görüyor mu?
- Özel ödevler
 - Yabancılar için çalışma kaynakları
 - Özel değerlendirme
- 7- Suriyeli öğrenciler ona söyleneni anlamadığında ne yaparsınız?
- Söylediklerini tekrar ettirim.
 - Söyleneni defterine yazarım
 - Ailesiyle iletişim kurarım.
- 8- Sizce, öğretmene yanında profesyonel bir çevirmen bulunursa, Suriyeli öğrencilerin akademik başarısını artırır mı?
- 9- Suriyeli ailenin ekonomik durumunun Suriyeli öğrencinin akademik başarısı üzerindeki etkisi nedir?
- 10- Suriye öğrenciler özel ders aldığında, akademik başarı oranının arttığını düşünüyor musunuz?
- 11- Müfredatın öğrenci seviyesi için uygun olduğunu düşünüyor musunuz?
- 12-Sizce Suriyeli öğrencilerin günde iki ders Türkçe dersi alması akademik başarılarını arttırır mı?
- 13-Suriyeli öğrencilerin sınıfını nasıl belirlemektesiniz?
- Yaşına göre
 - Akademik başarısına göre

EK-2 Türkiye cumhuriyeti'ne ait devlet ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri

Merhaba, benim adım Rana Anis, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenciyim. Türkiye cumhuriyeti'ne ait devlet ilkokullarında eğitim ve öğretim gören Suriye uyruklu öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu konuyla ilgili sizden bazı bilgileri almam gerekiyor.

Görüşme Soruları:

1-Okula gitmeden önce Türkçe biliyor musun?

-Okuyabilir misin - Yazabilir misin - Anlayabilir misin

2- Ailen türkçe biliyor mu?

3- Okuldan sonra özel ders alıyor musun?

4- Okulda Türk uyruklu arkadaşınlarla ilişkilerin nasıl?

- Türk arkadaşlarınla oynuyor musun -Onları seviyor musun ve onlar seni seviyorlar mı?

5- Öğretmen sana diğer öğrenciler gibi davranıyor mu?

- Ödevlerini düzeltiyor mu? - Öğretmen seni dersteki soruları cevaplamak için seçiyor mu?

6-Ailen okul toplantılarına katılıyorlar mı?

7- Derste öğretmenin söylediğini anlıyor musun?

8- Ödevlerini sürekli yapıyor musun?

9- Okul faaliyetlerine katılıyor musun?

10- Ailen yakın zamanda Suriye'ye dönmeyi düşünüyorlar mı?

11- Geçen yıl Türk okuluna gittin mi? Neden?

ÖZGEÇMİŞ

Rana ANİS 1989 Yılında Halep’te Doğdu. İlk, Orta Ve Lise Öğrenimini Halep’te Tamamladı. 2010 Tarihinde Halep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik danışma bölümü Mezun Oldu. 2009 yılından beri Suriye’de ve Gaziantep’te Sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır.

VITAE

Rana ANİS was born in 1989 in Aleppo. She received her primary, elementary and high school education in Aleppo. In 2010, she graduated from University of Aleppo degree in Psychological Counseling. She has been working as a teacher since 2009.